

DEUTERONOMIO

Ya' Moisés xtz'ib'nhen te' sho' hum ti';
Deuteronomio sb'ih te'. «Skab' kuyb'anile», chaliloj sb'ih te'. Yul hune' te' hum ti' ayayoj tzet xuh yijni sb'ah tzet yalnaj ya' Moisés tet heb' ya' israelita, yet maxhto ch'oktoj heb' ya' sat tx'otx' Canaán. Ayayoj tzet xuh stanhk'okanoj heb' ya' israelita sb'elwi yul desierto yulb'al 40 hab'il, x'apnikanoj heb' ya' b'ay tx'otx' Moab. Hununtajnhe xuh skamkantoj hune' majan ik'ale x'eltij b'et Egipto, haxanhe ya' Caleb sk'ahol ya' Jefone b'oj ya' Josué sk'ahol ya' Nun x'oktoj sat tx'otx' Canaán. B'et Moab yetk'ulal Jericó, hat xyamb'akoj ya' Moisés yet konhob' israelita, xkayeb'nhen ya' hune' kuyb'anile ti' tet heb' ya', yuh yalni ya' tzet yetwanoj ay yuni heb' ya' yunhe yok-kanoj heb' ya' skonhob' Komam Yahveh yinh syelal. Ha' versículo xhyeniloj yinh lemb'il tzet chal hune' te' hum ti', ha' hune' ch'ilchakanh yinh Dt. 12:1, b'ay chala ta yilal syijyenoj heb' ya' hej chejb'anile b'oj hej kuyb'anile sat tx'otx' tx'otx' xax ya' Komam Yahveh sDiosal heb' ya' tet. Xalnikanoj ya' Moisés tet heb' ya' ta yilal yochen heb' ya' Komam Yahveh yinh sunil yanma, ta yilal syijyen heb' ya' tzet chal Komam, haximwal steye'k'oj heb' ya' sat tx'otx' tx'otx' tu', ta mach xin, machoj; hat ayayoj hune' tu' yinh Dt. 11:1. Waxamkami ha' ya' Moisés x'inihaltij heb' ya' israelita b'et Egipto, xb'eytzentij ya' heb' ya' yul desierto, yaja' yinh stanhb'al hune' te' hum ti', hat ayayoj tzet xuh skam ya'.

Xtzotel ya' Moisés tet yet konhob'

1 ¹ Ha' hunq'ahan kuyb'anile ti' xa' ya' Moisés tet heb' ya' israelita yul desierto, sq'axepal ha' niman Jordán, b'et Arabá, yetk'ulal ha' Mar Rojo; xolb'al konhob' Parán, konhob' Tofel, konhob' Labán, konhob' Hazerot, b'oj konhob' Dizahab.

² Jichan 11 tz'ayik chi'to sb'elwi anma b'ay sb'elal switzlaj Seir, ch'ichitij b'et switzal Horeb masanta b'et Cades-barnea. ³ Yinh sb'ab'el tz'ayik yet 11 x'ahaw, yet 40 hab'ilxa yeltij heb' ya' israelita b'et Egipto, xtzotel ya' Moisés tet heb' ya', haka'tik'a xuh yalni Komam Yahveh tet ya' yib'anhiloj heb' ya' yet konhob', ⁴ yet tototik'a yi'wa ya' Moisés tu' yinh howal yinh ya' Sehón sreyal heb' naj amorreo, yet ch'ehayoj ya' rey tu' b'et Hesbón b'oj yet x'i'wapax ya' yinh ya' Og, sreyal Basán, yet ch'ehayoj ya' rey tu' b'et tx'otx' Astarot b'et Edrei. ⁵ B'et sq'axepal ha' Jordán, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, yet hat-to ay heb' ya' israelita b'et tx'otx' Moab, hat xa' ya' Moisés tu' hune' kuyb'anile tet heb' ya' yet konhob' tu', xalni ya' tet heb' ya' yinh hakti':

⁶ «Ha' Komam Yahveh koDiosal x'alni jet b'et Horeb, xalni Komam: “Kaw nahatilxa chex ehayoj b'et hune' witz ti'. ⁷ Ti'nanh xin, q'uywejkanh hetzetet, kat hetoh b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj yet heb' naj amorreo b'oj b'ay ay yaq'b'ilxa konhob' aykoj shoyanil stx'otx' heb' naj amorreo tu': b'et sq'eb'tajlajil tx'otx' Arabá b'oj yak'alil tx'otx', b'et tx'otx' Neguev masanta sti' ha' mar; b'et stx'otx'al heb' naj cananeo, tx'otx' Líbano,^a masanta b'ay ha'

^a1:7 *Líbano* Stx'otx'al te' tzis chaliloj hune' tzoti' ti'.

niman Éufrates. ⁸ Xax wa' hune' tx'otx' tx'otx' tu' teyet han, aswej; okanhwej sat tx'otx' tx'otx' xax hinta'wekoj yul hinti' wa'ni tet heyichmam han, ya' Abraham, ya' Isaac b'oj ya' Jacob b'oj tet heyik'al xhto huluj, hayin Yahveh hin ti' xhwal han”, xhi Komam.

Xsaylax heb' ya' juez

⁹ »Yet tu', xwal teyet han ta mach chuh hex winojtoj hinchukil han. ¹⁰ Kaw tx'ihalxa heyuninal xax ya' Komam Yahveh koDiosal, yuxin kaw tx'ihalxa heb'isil haka' tx'umel. ¹¹ ;Ha' hojab' Komam Yahveh sDiosal heb' ya' jichmam, ch'a'noj tx'ihalb'ojiløj heb'isil, kat heyek'b'alnojtoj yib'anh mil el heb'isil tu', kat yanojajoj Komam stxahyeb'al heyib'anh haka' xuh sta'wenkoj Komam yib'anh ya'ni jet!

¹² Tok'anab' chin k'ojøj hinwatx'enoj sunil sya'tajil ch'ek'ayøj hexol han b'øj hej howal cheyuh ti'.

¹³ Yuxin ti'nanh, saywejiłtoj heb' naj winaj xol hunun heyik'al: heb' naj tz'ajan sk'ul, heb' naj itz'at swi' b'øj heb' naj ayxatik'a shelanil, yuh yok heb' naj ijb'alomal teyinh, kinchi teyet han.

¹⁴ »Xeyalni wet han: “Kaw k'ul tzet chawal jet ti' han”, kexchi.

¹⁵ »Yuxin xin sik'lełtoj heb' naj winaj tz'ajan sk'ul b'øj heb' naj winaj ayxatik'a shelanil xol huntaj majan heyik'al han, xwanikoj heb' naj ijb'alomal hexol han. Ay heb' naj x'ok ijb'alomal yinh hune' mil anma, yinh hune' cien anma, yinh 50 anma b'øj yinh lahunhwanh anma. Ha' heb' naj tu' xwakoj ijb'alomal yinh huntaj majan heyik'al han. ¹⁶ Xwa'nipax hune' chejb'anile tet heb' naj hejuez tu' han, xwalni han:

“Hex chewatx'e' sunil sya'tajil ch'ek'ojajoj xol jet konhob' ti', mach mak cheyaha' heb'ah yinh. Haka'tik'a chuh hewatx'enoj hej sya'tajil ch'ek'ojtoj yinh jet konhob' ti', hakpaxtu' chuh hewatx'enoj yet hej mak mach jet konhob'oj. ¹⁷ Mach mak cheyaha' heb'ah yinh yet chewatx'enoj smul hunuj maka; lahan chuh heyilnojtoj mak meb'a' b'oj mak q'alom. Mach mak tet chex xiwoj, haxkam yet Komam Dios yeh tzetet st'inhanil. Ta ay hunuj tzetet q'a' ya'tajxa matxa chaha' watx'e' sb'ah teyet, cheyaha'k'tij yul hinq'ab' han, hayinxax chin watx'e' han”, kinchi han. ¹⁸»Ha' tu' xwalnikanoj teyet han, tzet yetwanoj ay heyuni.

Heb' ya' xtoh ilo' tx'otx'

¹⁹»Xkoyijye tzet xal Komam Yahveh koDiosal, xonh el b'et Horeb, xonh ek' yul desierto b'ay kaw xjil sya'tajil, masanta b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj stx'otx'al heb' naj amorreo, xonh apni masanta b'et konhob' Cades-barnea. ²⁰ B'et tu' xwal teyet han: “Xonh hul b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj yet heb' naj amorreo, ha' tx'otx' ti' xax ya' Komam Yahveh koDiosal jet. ²¹ Ilwejk'anab'i, ha' Komam Yahveh koDiosal x'a'ni hune' tx'otx' tx'otx' ti' jet. Ahojonhwejtoj, kat jetnhen tx'otx', haka' xute Komam Yahveh yalni jet, Komam sDiosal heb' ya' jichmam. Mach chex xiwi, mach chex pax heyinhtaj”, kinchi han.

²²»Yaja' hehunil xex hul heyala' wet han, xeyalni: “Jaha'toj haywanhoj heb' naj winaj jet konhob' ti' yila' tzet yeh hune' tx'otx' tx'otx' tu', haximwal yet chuluj heb' naj, chaha' heb' naj johtajnhe' tzet b'ehal

b'ay xhka kotoj b'oj hej konhob' b'ay chuh jokojoj”, kexchi wet han.

²³»Xwoche tzet xeyal tu' han, yuxin xin sik'leltoj 12 heb' naj winaj han, hunun heb' naj yinh hunun majan ik'ale. ²⁴X'el b'el yuh heb' naj, x'ahtoj heb' naj b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj, x'apni heb' naj b'ay yak'alil sti' ha' Escol, xilni heb' naj tzet yeh tx'otx' tx'otx' tu'. ²⁵Xitij heb' naj sat te' te' cha' sat tx'otx' tx'otx' tu', xul heb' naj yalnoj jet: “Kaw k'ul sat tx'otx' tx'otx' xax ya' Komam Yahveh koDiosal ti' jet”, xhi heb' naj.

²⁶Yaja' mach xeyochehatoj, xemanhk'o schejb'anil Komam Yahveh koDiosal. ²⁷Xex ok awojk'ule yul hepat, xeyalni: “Aykoj showal Komam Yahveh jinh, yuxin xonh yiltij Komam b'et Egipto, yuh honh yanikoj YA' yul sq'ab' heb' naj amorreo, kat honh stanhtzenkaniloj heb' naj. ²⁸Ti'nanh xin, ¿b'aytaxka xhka kotojkoj? Xax ok-kanoj niman xiwkilal jinh yuh tzet xal heb' naj jet konhob' xb'eyk'oj ilnoj tzet yeh hune' tx'otx' tx'otx' tu'. Chal heb' naj ta q'a' ayto yip anma ay b'et tu' b'oj q'a' nimejalto kosataj; ta kaw nimejal hej skonhob' heb' naj b'oj kaw nimej yekanojkanh stel speyab'il hoynhe hej skonhob' heb' naj. Hat aypax heb' naj nimejtaj winaj yik'al ya' Anac b'et tu'”, kexchi.

²⁹»Yuxin xin ta'wi teyet han, xwalni han: “Mach chex xiwi, mach chexib'tekanh heb'ah tet heb' naj. ³⁰Ha' Komam Yahveh koDiosal chonh i'ni b'elwoj, ha' Komam ch'a'noj howal kohelb'aloj, haka'tik'a xuh jilni tzet xuh Komam b'et Egipto. ³¹Hex kaw xeyilpaxoj, ta yulb'al xonh b'elwi yul desierto, ha' Komam Yahveh koDiosal xonh b'eytzentij; haka' xeknik'oj hunuj naj mame yuninal, haktu' xonh

yutetij Komam, masanta xonh hul b'et ti", kinchi teyet han.

³² »Yaja' waxamkami haktu' xuh honh sb'eytzentij Komam Yahveh koDiosal, mach xeyakoj skawxob'al hek'ul yinh YA'. ³³ K'ajam ha' Komam xhb'ab'itij kosataj, yunhe sayni YA' b'ay chonh ehayoj. Ha' Komam chonh tanhen aq'b'alil yuh hune' q'a' q'a', yuh jilni b'ay xhka kob'elwi; wal tz'ayikalil, hune' moyan chonh b'eytzentij yuh Komam.

Xayoj Komam sya'tajil yib'anh heb' ya' israelita

³⁴ »Yuxin yet xab'en Komam Yahveh tzet xeyala, xtit showal Komam, xta'wenkankoj YA' yul sti', xalni YA': ³⁵ «Xol hune' majan anma kaw tx'oj ti', mach hunuj mak ch'ilnoj tx'otx' tx'otx' ta'web'ilkoj wuh wa'ni tet yichmam han. ³⁶ Hanhk'anhe ya' Caleb sk'ahol ya' Jefone ch'ilnoj tx'otx'. Xhwaha' tx'otx' tet ya' b'oj tet yik'al han, tx'otx' xb'eyk'oj ya' yila', haxkam xyijye ya' tzet xwal han", xhi Komam.

³⁷ »Xtitpax showal Komam Yahveh winh yuh hemul han, xalni Komam wet han: «Mach chach okojpaxtoj sat hune' tx'otx' tx'otx' ti' hach ti'. ³⁸ Hanhk'anhe ya' Josué, ya' xhkolwa tawinh, ya' sk'ahol ya' Nun, hanhk'anhe ya' ch'okojtoj sat tx'otx'. Iptze ya', haxkam ha' ya' ch'inojiktoj hinkonhob' ti' sat tx'otx' tx'otx' tu' han. ³⁹ Ch'okojpaxtoj nixhtej unin sat tx'otx', nixhtej maxhto ohtajnhenoj sk'ulal b'oj stx'ojal, nixhtej xeyala ta ch'ilaxojtoj yuh heb' naj heyenemigo; ha' nixhtej heyuninal tu' ch'okojtoj sat hune' tx'otx' tx'otx' tu' kat yetnhenojkanoj tx'otx' xhwaha' tu' han. ⁴⁰ Wal hex ti' xin, meltzohanhwejttoj

yul desierto. Hat xhka hetoj b'ay sb'elal ha' Mar Rojo”, xhi Komam.

Xk'aywa heb' ya' israelita b'et Horma

⁴¹ »Xex ta'wi wet han, xeyalni: “Xjako komul tet Komam Yahveh han. Yuxin ti'nanh, chonh ahojtoj han, kat ja'noj howal haka' xute Komam Yahveh koDiosal ya'ni kochejb'anil han”, kexchi. Haktu' xuh heya'ni listohal heb'ah yuh hetoh yinh howal, xeyaniktoj yul henab'al, ta kaw hab'an chuh heyahojtoj b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj tu'.

⁴² »Yaja' xal Komam Yahveh wet han: “Mach chex ahojtoj heyaha' howal, haxkam chex k'aywahoj yuh heyenemigo, machinkoj heyetb'ihoj han”, xhi Komam.

⁴³ »Haktu' xwute walni teyet han, yaja' mach xeyab'etoj tzet xwal han, xemanhk'on schejb'anil Komam Yahveh xwa' teyet han, xewi'ennen heb'ah, xex ahoj b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj tu'. ⁴⁴ Yuxin heb' naj amorreo ay b'ay hunq'ahan tx'otx' q'eb'tajlaj tu', x'eltij heb' naj hex schab', haka' snoq'al kab' xuh yeliloj heb' naj teyinh b'et Seir masanta b'et Horma, haktu' xuh hek'aywa yuh heyenemigo. ⁴⁵ Yet xex paxaytij b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj tu', xex ok oq'oj yinh sat Komam Yahveh, yaja' mach xab'etoj YA' heyoq'ilal tu'. ⁴⁶ Yuxin nahatil xonh kankanoj b'et Cades.

Tx'ihal hab'il x'ehayoj heb' ya' israelita yul desierto

2 ¹ »Lawitu', xonh ok yul desierto b'ay sb'elal ha' Mar Rojo, haka' xuh ya'ni Komam Yahveh

hinchejb'anil han. Kaw nahatil xonh b'elwi shoyanil tx'otx' q'eb'tajlaj Seir. ² Haktu' xuh yalni Komam Yahveh wet han: ³ “Kaw nahatilxa cheya' hehoyni tx'otx' q'eb'tajlaj ti', meltzohanhwejtoj yetk'ulal norte. ⁴ A' hune' chejb'anile ti' tet heb' naj hawet konhob': Yet chex ek'ojtoj sat stx'otx' heb' naj heyuxhtajto yik'al naj Esaú,^b heb' naj ay b'et Seir tu', xiwoj heb' naj teyet, yuxin nan-nhe heyuh tet heb' naj. ⁵ Mach cheyaha'koj howal yinh heb' naj, haxkam mach ninoj stx'otx' heb' naj xhwaha' teyet han, sunilta tx'otx' b'ay cheyaha'ayoj heyoj. Xax wa' tx'otx' q'eb'tajlaj Seir tu' tet naj Esaú yerenciahoj han. ⁶ Chetohla' sunil tzet chelob'toj tet heb' naj b'oj ha' ha' cheyuk'u'”, xhi Komam.

⁷ »Kaw heyohtaj ta ha' Komam Yahveh koDiosal xax honh txahyen yinh sunil tzet xax juh. Xax honh stanhetij Komam yul sunil niman desierto ti'. Yulb'al 40 hab'il ti', ha' Komam koDiosal aykoj jetb'ihoj, yuxin mach hunuj tzet xax mahlan jet.

⁸ »Lawitu' xonh hitziloj b'ay stx'otx' heb' naj juxhtajto yik'al naj Esaú, heb' naj ay b'et Seir, xonh toh b'ay sb'elal Arabá; hat ch'ichitij hune' b'eh tu' b'et Elat b'oj b'et Ezión-geber; haktu' xuh kohoynikanoj b'et tu', xonh ok yul sb'elal desierto yet Moab. ⁹ Xalnipax Komam Yahveh wet han: “Mach cheyuchu'kuj heb' naj ah Moab yinh howal, haxkam mach ninoj stx'otx' heb' naj xhwaha' teyet han. Xax wa' tx'otx' Ar yerenciahoj heb' naj yik'al ya' Lot han”», xhi Komam.

^b2:4 *Esaú* Yuxhtaj sb'ah ya' b'oj ya' Jacob. Yik'al ya' Esaú ay b'et hune' tx'otx' tx'otx' tu', yuxin heyuxhtaj, xhi Komam tet heb' ya'.

¹⁰ Yalanhto tu', heb' naj emita^c x'ehik'oj sat tx'otx' Ar tu', kaw nimej skonhob' heb' naj, kaw tx'ihal sb'isil heb' naj b'oj kaw nimejal stel heb' naj haka' heb' naj yik'al naj Anac. ¹¹ Yuxin heb' naj emita ti' b'oj heb' naj yik'al naj Anac tu', nimejtaj winaj ch'al-lax yinh heb' naj; yaja' wal heb' naj ah Moab, emita chal heb' naj, yinh heb' naj. ¹² Yet payxa tu', hat x'ehik'oj heb' naj horeo b'et Seir, yaja' heb' naj yik'al naj Esaú x'inikaniloj heb' naj sat tx'otx', xtanhtzenkaniloj heb' naj yik'al ya' Esaú tu' heb' naj horeo, x'ok-kanoj heb' naj sat stx'otx' heb' naj horeo tu', haka' xute konhob' Israel tx'otx' tx'otx' xax ya' Komam Yahveh tet.

¹³ «Xonh schejnipax Komam Yahveh ek'ojtoj b'ay yojomal ha' ha' b'ay stz'unewal Zered, yuxin xonh ek'ojtoj.

¹⁴ »38 hab'ilxa jel b'et konhob' Cades-barnea yet xonh ek'tij yul ha' Zered tu', masantotik'a xtanhkaniloj sunil heb' naj winaj k'ul yinh howal koxol, haka' xute Komam Yahveh sta'wenkankoj yul sti' jet. ¹⁵ Skanhil smay Komam Yahveh, ha' xtanhtzenkaniloj sunil heb' naj tu'.

¹⁶ »Yet xtanhkaniloj sunil heb' naj winaj k'ul yinh howal tu' koxol, ¹⁷ xtzotelpax Komam Yahveh wet han, xalni Komam: ¹⁸ «Chex ek'ojtoj b'ay snajachil tx'otx' Moab, yuh hetoj b'et Ar. ¹⁹ Yet chex apnoj b'ay ay snajachil stx'otx' heb' naj amonita, mach cheyuchu'kuj heb' naj yinh howal, haxkam mach ninnoj stx'otx' heb' naj xhwaha' teyet han. Xax wa' hune' tx'otx' tx'otx' tu' yerenciahoj heb' naj yik'al ya' Lot han»», xhi Komam.

^c2:10 *emita* Kaw tx'oj, haktu' choche yala'iloj hune' tzoti' ti'.

²⁰ Yet q'a' payxa tu', x'al-laxi ta stx'otx' heb' naj nimejtaj winaj yeh hune' tx'otx' tx'otx' tu', haxkam ha' heb' naj ch'ehayoj b'et tu' yet q'a' payxa; zomzomeo x'al-lax yinh heb' naj yuh heb' naj amonita. ²¹ Kaw nimejal skonhob' heb' naj tu', kaw tx'ihal sb'isil heb' naj b'oj kaw nimej stel heb' naj haka' heb' naj nimejtaj winaj yik'al ya' Anac; yaja' xtanhtzekaniloj Komam Yahveh heb' naj yinh sat heb' naj amonita tu'. Ha' heb' naj amonita tu' x'inikaniloj heb' naj sat stx'otx', x'ok-kanoj heb' naj amonita tu' sat stx'otx' heb' naj. ²² Haktik'apaxtu' xuh skolwa Komam Yahveh yinh heb' naj yik'al naj Esaú ay b'et Seir; xtanhtzekaniloj heb' naj, heb' naj horeo, xinikaniloj heb' naj stx'otx' heb' naj, yuxin heb' naj yik'al naj Esaú tu' aykoj sat tx'otx' ti'nanh.^d ²³ Heb' naj caftoreo xtit b'et Caftor, ha' heb' naj xtanhtzenkaniloj heb' naj aveo x'ehik'oj b'ay hej wayanhb'al aykoj skawilal Gaza, xkankanoj heb' naj tu' ehoj sat stx'otx' heb' naj aveo.

²⁴ X'ichipaxkoj ya' Moisés yalni: «Lawitu' xalnipax Komam Yahveh jet: “Okanhwej yinh b'el, q'axpon-nanhwejik'toj yul ha' niman Arnón. Xax wakoj ya' Sehón amorreo, sreyal Hesbón yul heq'ab' han b'oj stx'otx' ya'. Awejkoj howal yinh heb' naj, kat heyetnhen stx'otx' heb' naj. ²⁵ Chin ichojkoj wanojkoj xiwkilal yinh sunil konhob' ay sat yib'anh q'inal ti' yinh hune' tz'ayik ti' han, yunhe xiwoj teyet. Yet chab'enoj konhob' tu' yal-laxoj tzetet teyinh, kat sk'uyk'unujkanojkanh, yokojkanoj xiwkilal yinh heb' naj heyuh”, xhi Komam.

^d2:22 *ti'nanh* Ha' hune' tiempo b'ay xtz'ib'nhelaxayoj stzoti' Komam Dios.

Xk'aywa ya' rey Sehón yinh howal

²⁶ »Yet hat ayonh yul desierto b'et Cademot, xin chejtoj mak xtoh a'noj hune' ab'ix tet ya' Sehón sreyal Hesbón han; yinh aq'ank'ulal xin q'an tet ya' han, xwalni han: ²⁷ “Chahonhik'toj sat hatx'otx' han, tohol jek'ojtoj han; mach ninoj xhkopoho'iloj kob'ah yinh sq'axq'epal b'eh han. ²⁸ Xhkotohla' sunil tzet xhkolob'toj tawet han b'oj sunil ha' ha' xhjuk'u'tuj han; hanhe tzet xhkoq'an han, ta chonh hachak'toj sat hatx'otx' han; ²⁹ haka' xuh honh schanik'tij heb' naj yik'al naj Esaú ay b'et Seir han b'oj haka' xuh honh schanipaxik'tij heb' naj moabita ay b'et Ar han. Yilal koq'axponojik'toj yul ha' niman Jordán han, yunhe japnoj b'ay tx'otx' tx'otx' xax ya' Komam Yahveh koDiosal jet han”, kinchitoj han.

³⁰ »Yaja' mach xsjeh ya' Sehón sreyal Hesbón tu' ta chonh ek'tij sat stx'otx' ya'; haxkam ha' Komam Yahveh koDiosal xkawnhen yanma ya' yinh machnhe hanik'oj, yunhe yanikoj Komam ya' yul koq'ab', yuxin aytokoj ya' yul koq'ab' ti'nanh.

³¹ »Haktu' xuh yalnipax Komam Yahveh wet han: “Xax wakoj ya' Sehón b'oj skonhob' yul heq'ab' han. Ichanhwejkoy heyetnhen tx'otx', kat skankanoj tx'otx' teyet”, xhi Komam.

³² »Yet x'eltij ya' rey Sehón tu' b'oj soldado yanojkoy howal jinh b'et Jahaza, ³³ ha' Komam Yahveh koDiosal x'anikoj ya' yul koq'ab', xk'aywa ya' juh b'oj heb' naj sk'ahol b'oj sunil soldado. ³⁴ Yet tu', xonh oktoj yul sunil skonhob' ya', xjetankantoj sunil hej skonhob' ya', xkotanhtzenkaniloj sunil: heb' naj winaj, heb' ix ix b'oj nixhtej unin, matxa hunuj mak

xkolcha yinh skami. ³⁵ Haxanhe hej snoq' heb' naj xjikanoj b'oj hej tzetet xchalo juh yul hej konhob' tu'. ³⁶ Ch'ichitij b'et Aroer sti' ha' Arnón b'oj hune' konhob' ay sti' ha' ha' tu', masanta b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj Galaad; mach hunuj konhob' xk'oji ya'ni howal jinh; hununtajnhe xuh yanikoj Komam Yahveh koDiosal hunq'ahan konhob' tu' yul koq'ab'. ³⁷ Yaja' mach xonh hitzkoj b'ay ay stx'otx' heb' naj amonita, sunil tx'otx' ay sti' ha' Jaboc b'oj hej konhob' ay b'ay tx'otx' q'eb'tajlaj b'oj sunil yaq'b'ilxa konhob' xal Komam Yahveh koDiosal ta mach xhjakoq' howal yinh.

Xk'aywa ya' Og sreyal Basán yinh howal

3 ¹ »Yet xkokumni kob'eh, xonh ahtoj b'et Basán, ya' Og, sreyal Basán, x'eliløj ya' b'oj sunil soldado jinh yinh howal b'et Edrei.

² »Xalni Komam Yahveh wet han: “Mach chex xiw tet ya' Og ti', xax wakoq' ya' b'oj sunil soldado yul heq'ab' han b'oj stx'otx' ya'. Haka' xeyute ya' Sehón sreyal heb' naj amorreo yet aykoq' ya' sreyaløj Hesbón, haktu' cheyute'pax ya' ti'”, xhi Komam.

³ »Haktu' xuh yanikoj Komam Yahveh koDiosal, ya' Og sreyal Basán tu' b'oj sunil skonhob' yul koq'ab', xonh i'wa yinh heb' naj, matxa hunuj heb' naj xkolchahi. ⁴ Yet tu', xjetnhekanøj sunil skonhob' ya', matxa hunuj skonhob' ya' ta mach xjetnhekanøj. Xjetnhekanøj 60 konhob' ayayøj b'ay stx'otx'al yet Argob, ha' hunq'ahan konhob' aykoq' yalanh schejb'anil ya' Og sreyal Basán. ⁵ Sunil hunq'ahan konhob' tu', peb'ilkantøj yinh kaw k'ul, kaw nahat yekanojkanh speyab'il, aykankøj spultahil b'oj

ch'en ch'en q'atanik'toj b'ay spultahil hunq'ahan konhob' tu'; machkoj hunq'ahanxa konhob' mach peb'ilojtoj xol hunq'ahan 60 konhob' tu'. ⁶ Haka' xuh kotanhtzeniloj skonhob' ya' Sehón sreyal Hesbón, haktu' xuh kotanhtzenkaniloj hunq'ahan konhob' tu'; heb' naj winaj, heb' ix ix b'oj nixhtej unin, sunil xkotanhtzekaniloj. ⁷ Hanhk'axanhe snoq' heb' naj b'oj hej tzetet kaw ay stohol, hanhk'axanhe xjikanoj.

⁸ »Haktu' xuh jetnhenkanoj sunil tx'otx' tx'otx' aykoj yalanh schejb'anil heb' ya' kawanh sreyal heb' naj amorreo tu', ha' sunil tx'otx' aykoj sti' ha' Jordán yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik. Ch'ichitij tx'otx' b'ay ay snuq' ha' niman Arnón masanta b'ay witz Hermón. ⁹ Sirión ch'al-lax yinh hune' witz Hermón tu' yuh heb' naj sidonio; wal heb' naj amorreo, Senir chal heb' naj yinh. ¹⁰ Xjetnhepax sunil konhob' ay b'ay hej ak'al, sunil Galaad b'oj sunil Basán, masanta b'et Salca b'oj Edrei, ha' hej konhob' aykoj yalanh schejb'anil ya' Og, sreyal Basán. ¹¹ Ya' Og sreyal Basán tu', haxanhe ya' aykanoj yinh heb' naj yik'al heb' naj nimejtaj winaj. Nab'a' hierro stx'at ya', kanheb' metro yek'oj, yok kab' metro satb'al. Xhto huh yil-laxtoj stx'at ya' tu' b'et Rabá skonhob' heb' naj amonita.

Xpohlaxayoj tx'otx' tx'otx'

¹² »Yet xjetnhenkanoj tx'otx' tx'otx' tu', tet heb' ya' yik'al ya' Rubén b'oj tet heb' ya' yik'al ya' Gad, tet heb' ya' xwa' tx'otx' tu' han. Ch'ichitij tx'otx' b'et Aroer yetk'ulal norte, tx'otx' ay sti'laj ha' Arnón b'oj yiktajxa tx'otx' q'eb'tajlaj yet Galaad b'oj hej konhob' ay sat tx'otx'. ¹³ Yaq'b'ilxa tx'otx' Galaad tu' b'oj sunil

tx'otx' Basán, tx'otx' yet-tik'a ya' Og tu': sunil tx'otx' Argob, tx'otx' ch'al-laxi ta yet-tik'a heb' naj nimejtaj winaj, xwa' tx'otx' tet yiktaj yik'al ya' Manasés han. ¹⁴ Ya' Jair, yik'al ya' Manasés, ha' ya' xkan yinh sunil tx'otx' Argob, masanta b'ay snajachil tx'otx' Gesur b'oj tx'otx' Maaca, xanikoj ya' sb'ih yinh tx'otx', Basán-havot-jair, xakoj ya' yinh tx'otx'; haktokantu' sb'ih tx'otx' ti'nanh. ¹⁵ Tet ya' Maquir xwa' tx'otx' Galaad han. ¹⁶ Tet heb' ya' yik'al ya' Rubén b'oj tet heb' ya' yik'al ya' Gad xwa' tx'otx' ch'ichitij Galaad han, masanta yiktajb'al b'ay snuq' ha' Arnón, kat yapni tx'otx' b'ay ay ha' niman Jaboc, ha' niman ti' aykoj snajachiloj stx'otx' heb' naj amonita. ¹⁷ Xwa' tx'otx' Arabá tet heb' ya' han, tx'otx' aykoj yichlaj witz Pisga, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik. Ha' niman Jordán aykoj snajachiloj hune' tx'otx' tx'otx' tu', kat stoh tx'otx' b'ay ha' Cineret, masanta b'ay ay ha' Mar Muerto. ¹⁸ Yet tu', xwa' hune' chejb'anile ti' tet heb' ya' han: “Ha' Komam Yahveh koDiosal xax a'ni hune' tx'otx' tx'otx' ti' jet. Sunil heb' naj winaj ay yip b'oj k'ul yinh howal, chiha'toj heb' naj stzitet ch'oknikoj yuh yinh howal, kat sb'ab'ojtoj heb' naj yinh sat heb' naj yuxhtaj israelita. ¹⁹ Hanhk'axanhe hej heyixal, hej heyuninal b'oj sunil henoq' wohtaj han ta ayah, ha'xanhe xhkanojkanoj yul hunq'ahan konhob' heyet yeh tu'. ²⁰ Mach chuh hemeltzohojtij b'ay hetx'otx' xax wa' ti' han, masantotik'a yet cha'noj Komam Yahveh stx'otx' heb' naj heyuxhtaj ti' b'ay hunxa sq'axepal ha' jordán haka' xuh ya'ni Komam heyet; hatotu' chex meltzohojik'tij b'ay hetx'otx' xax wa' ti' han”, kinchi han.

Chejb'anile x'a'lo tet ya' Josué

²¹ »Yet tu', xwa'pax hune' chejb'anile ti' tet ya' Josué han: “Kaw hasat x'ilni sunil tzet xuh Komam Yahveh koDiosal; tzet xuh Komam yinh heb' ya' kawanh rey. Haka'tik'a xuh Komam yinh heb' ya' tu', hakpaxtu' xhtanhoj yaq'b'ilxa heb' ya' rey b'ay xhto hach ek'oj yuh Komam. ²² Mach chach xiwoj tet heb' ya', ha' Komam Yahveh ch'a'noj howal hahelb'aloj”, kinchi han.

Mach x'oktoj ya' Moisés sat tx'otx' Canaán

²³ »Haktu' xuh hinq'an-ni tet Komam Yahveh han, xwalni han: ²⁴ “Mamin Yahveh, xax hach ichikoj hayeni snimejalil skanhil hamay wet hayin hin hachejab'lom ti' han. ¿Maktaxka hunujxa dios ay satkanh mato sat tx'otx' tx'otx' ti', xhk'oji yuni hej tzetet b'oj hej k'ayb'alk'ule xax hawuh ti'? ²⁵ Chin q'an tawet han ta chin hachak'toj sq'axepal ha' niman Jordán ti' han, kat wilni tx'otx' q'eb'tajlaj kaw k'ulch'an b'oj tx'otx' Líbano han”, kinchi han. ²⁶ Yaja' xtit showal Komam Yahveh winh yuh hemul han, mach xab'etoj Komam tzet xin q'an han; xalni Komam wet han: ¡K'uxanxa! Matxa tzet chawal yib'anhiloj hune' tzetet ti' wet han. ²⁷ Ahanhtoj swi' witz Pisga, kat hat'anhxojtoj yetk'ulal norte, yetk'ulal sur, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik b'oj yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik. Kaw k'ul chuh hawilnojtoj tx'otx' tx'otx' tu', haxkam mach chach ek'ojtoj sq'axepal ha' niman Jordán ti'. ²⁸ A' schejb'anil ya' Josué, kat hawa'ni yip ya', haxkam ha' ya' ch'inojiktoj heb' ya'

hawet konhob' ti', kat yitxq'anojtoj ya' tx'otx' tx'otx' yinh heb' ya'", xhi Komam.

²⁹»Lawitu' hat xonh ehajoj b'ay hune' ak'al sti' ha' ha' aykoj yetk'ulal Bet-peor.

Xq'an ya' Moisés ta yijjom chute sb'ah konhob' Israel

4¹»Ti'nanh xin, ab'ewej chejb'anile yilal syijyelaxi b'oj tzet yetwanoj ay yulax xhwa' teyet han wet konhob' Israel, yijyewej heyantikoj yinh smunilal, yunhe heyehojk'oj, kat heyokojtoj sat tx'otx' tx'otx' xax ya' Komam Yahveh teyet, Komam sDiosal heb' ya' jichmam. ²Mach cheyako j yaq'b'il b'oj mach cheyiloj stz'aj tzet chin chej heyub' han. Ha' tzet yetwanoj ay heyuni, ha' heyijyen hej schejb'anil Komam Yahveh koDiosal.

³»Hesat kaw x'ilni tzet xuh Komam Yahveh b'et Baal-peor, xeyila tzet xuh stanhtzenkaniloj koDiosal heb' naj jet konhob' x'ok tzujnuj yinh ich dios ay b'et tu'. ⁴Yaja' wal hex ti' xin, hex mach xeb'ejkanoj heyok tzujnuj yinh Komam Yahveh koDiosal, itzitz hexto ti'nanh.

⁵»Ilwejk'anab'i, xax hinyeh teyet hej chejb'anile yilal syijyelax han b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi, haka' xutetij Komam Yahveh hinchejb'anil han, yunhe heyijyenoj heyanojkoj yinh smunilal sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe' tu'. ⁶Yijyewej yinh heyantikoj yinh smunilal, haxkam ha' ch'a'noj stz'ajanil hek'ul b'oj hetxumb'al yinh sat hej konhob'. Yuxin yet chab'enojiloj heb' naj hunq'ahan chejb'anile yilal syijyelax ti', chala' heb' naj: “Hune' niman konhob' ti', yinh kaw yeli, kaw tz'ajan sk'ul b'oj kaw itz'at

swi'”, xhinahoj heb' naj. ⁷ ¿Taxka ay hunuj konhob' kaw nimejal b'oj kaw kawil yekoj hej sdios yinh, haka' yekoj Komam Yahveh koDiosal ti' kok'atanh yet ch'ah jaw tet Komam? ⁸ ¿Taxka ay hunuj konhob' kaw nimejal ay hej schejb'anil yilal syijyeni b'oj tzet yetwanoj ay yuni, haka' hune' kuyb'anile lanhan wa'ni teyet ti' han?

⁹ »Yaja' nan-nhe heyuh. Mach chenahulnhe'toj hej tzetet xeyil ti', mach cheyiha'iloj yinh heyanna sunilb'al heq'inah, ha' cheyub', ha' heya'noj skuyu' heyuninal b'oj heyihtxikin.

Tzet x'ek'toj yinh konhob' Israel b'et Horeb

¹⁰ »Hune' tz'ayikalil yet ayexkoj yinh sat Komam Yahveh koDiosal b'et witz Horeb,^e ha' tu' xalni Komam wet han: “Yamb'akoj sunil hawet konhob' ti', yunhe yab'en hintzoti' han, kat yohtajnhenojiloj ta yilal xiwoj wet yulb'al ch'ehojk'oj sat tx'otx' tx'otx' ti' han; hatik'apax hunq'ahan kuyb'anile ti' chaha' skuyu' yuninal”, xhi Komam. ¹¹ Haktu' xuh hehitzkoj yich witz Horeb tu', hat ayexkanayoj b'et tu', yet ch'ahkanoj sxaj q'a' q'a' yinh q'eb'tajlaj, ch'ahkanapnoj hat-ta satkanh, xol sk'ejalholo, xol moyan k'ejxanhe topto. ¹² Haktu' xuh stzotelaytij Komam Yahveh jet xol sxaj q'a' q'a'. Hex ti', xeyab'e yul snuq' Komam b'oj tzet xal Komam, yaja' mach xeyil yechel YA', hanhe yul snuq' YA' xeyab'e. ¹³ B'et tu' xa' Komam johtajne' slahk'ulal ta'web'ilkoj yib'anh yuh, xonh schejni YA' koyijyenojk'oj lahunheb' chejb'anile, hunq'ahan xtz'ib'nhehayoj Komam yib'anh kab' ch'en ch'en, yuh janikoj yinh

^e4:10 *Horeb* Ha'tik'apax witz Sinaí. Ilwejk'anab' yinh Éx. 3:1

smunilal. ¹⁴ Yet tu', xin schej Komam Yahveh hex hinkuyu' yinh hej chejb'anile yilal syijyelax han b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi, yunhe heyanojkoj yinh smunilal b'ay tx'otx' tx'otx' cheyetnhe'kanoj, yet chex q'axponojik'toj b'ay ha' Jordán.

Xkachlax heb' ya' israelita yinh shaq'en hej tiyoxh

¹⁵ »Kaw nan-nhe heyuh, haxkam yet xtzotel Komam Yahveh jet yiktajb'al q'a' q'a' b'et witz Horeb, mach hunuj tzet xjil yechel, ¹⁶ yunhe mach xhjeta'toj kob'ah, kat jokoj kowatx'enoj yechel hej anma, yechel hunujxa tzetet, yechel hunuj ix ix, yechel hunuj naj winaj, ¹⁷ yechel hunuj no' noq' ay sat tx'otx' tx'otx' ti', yechel hunuj no' ch'ik ch'ek' satkanh, ¹⁸ yechel hunuj no' noq' shatxk'oj sb'ah sat tx'otx' tx'otx', mato yechel hej no' kay ay yul hej ha' ha' sat tx'otx' tx'otx' ti'. ¹⁹ Yet chex t'anhxojkanh satkanh kat heyilnoj sunil tzet ay satkanh tu', cheyila' tz'ayik, x'ahaw, hej tx'umel, mach cheyaha' toj heb'ah tet, mach chex ayoj jahnoj tet, kat hehaq'enoj, haxkam ha' Komam Yahveh koDiosal xwatx'en sunil hej tzet ay satkanh ti' tet sunil hej konhob'. ²⁰ Wal honh ti', ha' Komam Yahveh xonh inihaltij b'et Egipto, b'ay haka' sq'aq'al hunuj horno b'ay ch'uliktoj ch'en hierro, haktu' b'ay xonh yiltij Komam, yunhe jok-kanoj skonhob'oj Komam, haka' yinh hune' tz'ayik ti'.

²¹ »Yaja' yuh hemul, xtit showal Komam Yahveh winh han, xta'wenkankoj Komam yul sti', ta mach chin q'axponoj yul ha' niman Jordán han b'oj mach chin okojtoj sat tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat chaha' koDiosal teyet han. ²² Hat chin kamoj b'et ti' han,

matxa chin q'axponoj yul ha' niman Jordán ti' han. Wal hex, chex q'axponoj, kat heyetnhenoj tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat tu'. ²³ Nan-nhe heyuh, mach chenahulnhe'toj lahk'ulal xkawxekanoj Komam Yahveh koDiosal b'oj hayonh. Mach chewatx'e' hej tiyoxh, mato yechel hunuj tzetet, haxkam kachb'ilhonhxa yuh Komam yinh kowatx'en tiyoxh tu'; ²⁴ haxkam sawen Komam Yahveh koDiosal; lahan Komam b'oj hunuj q'a' q'a' sunil tzet snhuskantoj.

²⁵ »Ta lawi heyilnoj yinh heyuninal b'oj heyihtxikin, yet icham hex-xa sat tx'otx' tx'otx' ti', kat heyetanojtoj heb'ah yinh hewatx'enoj hej tiyoxh, yinh hewatx'enoj sunil smajanil hej yechel tzetet, kat heyanojkoj hemul tet Komam Yahveh koDiosal, xhtij showal Komam teyinh. ²⁶ Ta cheyub' sunil tu', xhwakankoj satkanh b'oj tx'otx' tx'otx' testigohal teyinh han, kaw lemb'il chex tanhojiloj sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe' tu', yet chex q'axponoj yul ha' niman Jordán ti'. Mach nahatiloj chex ehokj'oj sat tx'otx', kat hetanhojkaniloj. ²⁷ Chex spujb'a'kantoj Komam Yahveh xol yaq'b'ilxa hej konhob', haywanhex-xanhe chex kanoj xol hej konhob' tu'. ²⁸ Xol hunq'ahan konhob' tu' chehaq'e' hej tiyoxh watx'eb'il yuh anma yinh ch'en ch'en b'oj yinh te' te'; hunq'ahan tiyoxh mach chilah, mach chab'e, mach xhwa'i b'oj mach chi' shaq'o. ²⁹ Yaja' ta yet ayex-xa b'et tu', kat hesaynoj heyila' Komam Yahveh koDiosal yinh sunil heyanna b'oj yinh sunil hek'ul, chaha' nimank'ulal Komam teyinh. ³⁰ Yet ayex-xakoj yinh b'isk'ulal b'oj yinh sunil sya'tajil tu', kat hewatx'enojkoj heb'eyb'al yinh tzet chal Komam Yahveh koDiosal yinh stzujanilxa, kat heyijyenoj

tzet chal Komam; ³¹ mach chex yaha'kanoj Komam b'oj mach chex stanhtze'iloj YA', haxkam mach snahulnhe'toj Komam slahk'ulal xwax'e b'oj heb' ya' jichmam; kaw k'ulch'ankanoj sk'ul Komam Yahveh koDiosal ti'.

³² »Q'amb'ewejk'anab'i, yet payxa, yet yalanhto tu'; yet-tax xwax'en Komam Dios anma sat tx'otx' tx'otx' ti'; ek'anhwej pich'pon sat yib'anh q'inal ti', ta ayxa b'ay chuh hunuj tzet kaw nimejal haka' hunq'ahan ti', mato ta ayxa b'ay ch'ab'elax hunujxa tzetet haka' hune' ti'. ³³ ¿Tom ay hunuj konhob' xax ab'en yul snuq' Komam Dios stzoteliltij yiktajb'al q'a' q'a' haka' xuh heyab'en xin, kat ayextopaxk'oj? ³⁴ ¿Tox ay hunujxa dios haka' Komam Dios ch'okojtoj yul hunujxa konhob', kat syenoj hej k'ayb'alk'ule, kat ya'noj howal yuh skolnojiloy skonhob' yul hunujxa konhob', haka' xuh honh skolniloj Komam Yahveh koDiosal b'et Egipto xin? Kaw kosat x'ilni tzet xuh honh skolniloj Komam yuh skanhil yeyi b'oj yuh skanhil smay b'et Egipto. ³⁵ Sunil tzet xyeh Komam Yahveh ti' jet, xuh YA', yunhe johtajnheniloy ta hanhk'anhe Komam Yahveh, hanhk'anhe YA' Dios, matxa hunujxa dios haka' Komam Dios ti'. ³⁶ Xtzotelaytij Komam satkanh yet xa'ni YA' kokuyb'anil. Sat tx'otx' tx'otx' xyeh Komam hune' q'a' q'a' b'ay xeyab'e stzoteliltij Komam teyet. ³⁷ Yuh kaw xoche Komam heb' ya' jichmam, yuxin xsik'le Komam yik'al heb' ya'; ha' kaw Komam xonh inihaltij b'et Egipto yuh skanhil smay. ³⁸ Yinhtik'a kosat xiloy YA' hej konhob' q'a' nimejalto b'oj q'a' ayto yip kosataj, yunhe honh yiniktoj YA' sat tx'otx' tx'otx',

kat ya'nikanoj Komam tx'otx' jet, haka' lanhan yuni YA' ti'nanh.

³⁹»Johtajnje'wejiloj ti'nanh, kat jok tuknuj kotxumnujiloj ta Komam Yahveh, ha' YA' sDiosal satkanh, ha'pax Komam Yahveh sDiosal sat tx'otx' tx'otx' ti', mach hunuj mak haka' YA'. ⁴⁰Yijyewej hej chejb'anile yilal syijyelax xhwa' teyet ti'nanh han b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi, yunhe k'ul cheyila' b'oj heyuninal, kat nahatil chex ehok'oj sat tx'otx' tx'otx' xax ya' Komam Yahveh ti' jet yinh stohb'al q'inal», xhi ya' Moisés.

Hej konhob' b'ay cheb'a' sb'ah anma

⁴¹Lawi ya'ni ya' Moisés schejb'anil b'oj skuyb'anil yet konhob' tu', xsik'len ya' oxeb' konhob' sq'axepal ha' niman Jordán, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik.

⁴²Yul konhob' tu' skolo'toj sb'ah anma mach yultik'ahoj sk'ul, kat spotx'noj hunuj yet anmahil b'ay machkoj showal, yunhe chuh skolnoj sq'inal tet kamikal. ⁴³Konhob' Beser aykoj b'ay desierto b'ay nab'a' ak'al, ha' xa' ya' Moisés tu' tet yik'al ya' Rubén; konhob' Ramot yet Galaad, ha' xa' ya' tet yik'al ya' Gad; konhob' Golán yet Basán, ha' xa' ya' tet yik'al ya' Manasés.

Xa' ya' Moisés kuyb'anile tet heb' ya' israelita hunekxa

⁴⁴Ha' hunq'ahan kuyb'anile ti' xa' ya' Moisés tet heb' ya' yet konhob' israelita. ⁴⁵Ha' hunq'ahan chejb'anile ti' xa' ya' tet heb' ya' yet x'el heb' ya' b'et Egipto: chejb'anile ab'ilkanonj yuh snalaxtij, chejb'anile yilal syijyelaxi b'oj tzet yetwanoj ay

yulaxi, ⁴⁶ yet hat-to ay heb' ya' israelita tu' sq'axepal ha' niman Jordán, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, b'ay yak'alil sti' ha' ha', yetk'ulal Bet-peor b'ay stx'otx' ya' Sehón sreyal heb' naj amorreo. Hat ch'ehayoj ya' Sehón tu' b'et Hesbón yet x'el heb' ya' israelita b'et Egipto, ha' tu' xk'aywa ya' yinh howal yuh ya' Moisés b'oj heb' ya' israelita. ⁴⁷ Xetnhekanoj heb' ya' israelita tu' stx'otx' ya' Sehón b'oj stx'otx' ya' Og sreyal Basán. Ha' heb' ya' kawanh rey ti', sreyal heb' naj amorreo; hat x'ehayoj heb' ya' sq'axepal ha' niman Jordán yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik. ⁴⁸ Hat ch'ichitij tx'otx' ti' b'et Aroer sti' ha' Arnón, kat yapni tx'otx' masanta b'et witz Sirión,^f ch'al-laxpax Hermón yinh. ⁴⁹ Xol tx'otx' ti' ayiktoj sunil tx'otx' Arabá aykoj sti' ha' niman Jordán, yetk'ulal b'ay ch'ahiloj tz'ayik, kat yapni tx'otx' masanta yinh sk'ul witz Pisga.

Lahunheb' chejb'anile

(Éx. 20:1-17)

5 ¹ Xyamb'akoj ya' Moisés heb' ya' israelita, xalni ya' tet heb' ya': «Ab'ewej chejb'anile yilal syijyelax xhwa' teyet ti' han b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi. Kanojab'kanok yul hewi', kat heyanojkoj yinh smunilal. ² Xwatx'e Komam Yahveh koDiosal hune' lahk'ulal koxol b'et witz Horeb. ³ B'oj hayonh koyamanil ti' xwatx'e Komam hune' lahk'ulal tu', mataj b'oj heb' ya' jichmam. ⁴ Kaw sajsajil xtzoteliltij Komam Yahveh jet xol q'a' q'a' b'et witz Sinaí. ⁵ Yet tu', hayin xin tzotel teyinh tet Komam Yahveh han, yuh walni stzoti' Komam teyet han, haxkam xex

^f4:48 Sirión Chuh yal-laxpax Sión yinh.

xiwkanh tet q'a' q'a', mach xex ahtoj swi' witz Sinai tu', xalni Komam:

⁶»Hayin ti' Yahveh hin heDiosal han, hayin xex wiltij b'et tx'otx' Egipto b'ay ayexkaniktoj yalanh sik'leb'il munil han.

⁷»Mach chehaq'e' yaq'b'ilxa hej dios, hayin-nhe chin hehaq'e' han.

⁸»Mach chewatx'e' hetiyoxh haka' yilot sunil tzet ay satkanh, sat tx'otx' tx'otx' b'oj tzet ay yul ha' ha'.

⁹Mach chex ayoj jahnoj yinh sat b'oj mach chehaq'e', haxkam hayin Yahveh hin heDiosal ti' han, ay skanhil weh han, sawen hin han. Yet kaw tx'oj heb' ya' mame b'oj yet chin syahni heb' ya' han, xhwayoj sya'tajil yib'anh sk'ahol heb' ya' han, masanta yinh syox b'oj yinh skanh yik'al heb' ya'.

¹⁰Yaja' yet kaw chin yochen anma han, kat syijyen hej hinchejb'anil han, chin yepax sk'ulch'anil hink'ul tet smilal anma tu' han.

¹¹»Mach tonhetik'ahoj cheyaha' b'inahoj hinb'ih hayin Yahveh hin heDiosal ti' han, haxkam ay smul chub'kuj mak tonhetik'a ch'alnoj hinb'ih hayin Yahveh hin ti' han.

¹²»Chenab'tij tz'ayik sábadó kat hepohnojilój wet hayin Yahveh hin heDiosal ti' han, haka' xwute wa'ni hechejb'anil han. ¹³Wajeb' tz'ayik chex munlahoj, kat hewatx'enoj sunil hemunil. ¹⁴Wal shuj tz'ayik, xewilal yeh wet hayin Yahveh hin heDiosal ti' han. Mach hunuj munil cheyub' hex ti': hek'ahol, hekutz'in, heb' naj hechejab'lom, heb' ix hechejab'lom, hewakax, heburro b'oj sunil henoq' b'oj heb' naj nan konhob'al ay hek'atanh yul hekonhob', yunhe chuh xewoj heb' naj b'oj heb' ix

hechejab'lom tu' haka' chuh hexewoj. ¹⁵ Chenab'tij ta xex ok chejab'lomal b'et Egipto. Hayin Yahveh hin heDiosal ti' xex wiltij yuh skanhil weh han b'oj yuh skanhil hinmay han. Yuxin chex hinchej heyijye' tz'ayik sábadó tu' han, hayin Yahveh hin heDiosal ti' han.

¹⁶ »Xahan cheyil hemam hemi', haka' xuh wanitij hechejb'anil hayin Yahveh hin heDiosal ti' han, yunhe nahatil chex ehok'oj sat tx'otx' tx'otx' xhwaha' teyet han b'oj yuh k'ul cheyila' sat tx'otx' tx'otx' xhwaha' teyet han.

¹⁷ »Mach chex potx'wahoj.

¹⁸ »Mach chesaya' heyix b'oj hewinaj.

¹⁹ »Mach chex elq'awoj.

²⁰ »Mach cheyiche'kanh smul heyet anmahil.

²¹ »Mach cheyoche'koj yixal heyet anmahil, yatut, stx'otx', heb' naj schejab'lom, heb' ix schejab'lom, swakax, sburro b'oj hunujxa tzet ayah, xhi Komam.

²² »Ha' hunq'ahan tzoti' ti' xal Komam Yahveh jet yinh kaw ip b'et witz Sinaí, yet xtzoteliltij Komam jet xol q'a' q'a', xol nhub' k'ejxanhe topto, yet xeyamb'ankoj heb'ah yich witz tu'. Matxa ninojxa tzet xtz'ajb'akoj Komam, xtz'ib'nhenkanayoj YA' hunq'ahan tu' sat kab' ch'en ch'en, xanik'oj YA' wet han.

²³ »Yet xeyab'en yul snuq' Komam xol tzet k'ejxanhe topto tu', yet kaw tzujlinaj q'a' q'a' yinh witz, sunil heb' ya' ijb'alom yinh hunun yik'al jet konhob' israelita ti' b'oj heb' ya' icham winaj jet konhob' ti', xul tzoteloj wet han, ²⁴ xalni heb' ya': «Xax syeh Komam Yahveh koDiosal sq'aq'al smay jet han b'oj snimejalil smay Komam b'oj xax jab'e yul snuq'

YA' xol q'a' q'a' han. Xjil ti'nanh han, ta xhto huh jehik'oj, yet xax tzoteliloj Komam Yahveh koDiosal jet. ²⁵ Ti'nanh xin, ¿tzet yuh xhja' kamoj kob'ah yuh hune' niman q'a' q'a' ti' han? Ta xhto jab'e' yul snuq' koDiosal ti' hunekxa han, chonh kamoj yuh hune' niman q'a' q'a' ti' han. ²⁶ ¿Mak anmahil chuh yab'en yul snuq' Komam Dios itzitzal yeh xol q'a' q'a', kat-to yehipaxk'oj haka' xuh jab'en yul snuq' YA' ti' han? ²⁷ Q'a' k'ultu, hitzanhkoj sk'atanh Komam Yahveh koDiosal ti', kat hawab'enoj sunil tzet chala' YA'; hachxa chawala' jet han tzet chala' Komam tawet, kat jab'enoj han. Xhkoyijye' tzet chala' Komam tawet tu' han”, xhi heb' ya' wet han.

²⁸ »Xab'e Komam Yahveh tzet xeyala, yet xeq'an-ni wet han, xalni Komam wet han: “Xwab'e tzet xal heb' ya' hawet konhob' ti' han, k'ul tzet sq'an heb' ya' tawet. ²⁹ ¡Oxhimi haknhetik'ati' yekoj yanma heb' ya' winh han, kat sxiwoj heb' ya' wet han, kat syijyenoj heb' ya' sunil hinchejb'anil han, yunhe k'ulnhetik'a chila' heb' ya' b'oj yuninal yinh stohb'al q'inal!

³⁰ »”As al tet heb' ya', ta xhmeltzotoj heb' ya' yul hej spat. ³¹ Yaja' wal hach, chach kan hink'atanh han, xhwaha' sunil chejb'anile tawet han, hej chejb'anile yilal syijyelaxi b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi, yunhe hakuynuj heb' ya' yinh, kat yanojkoj heb' ya' yinh smunilal, yet ch'ehojk'oj heb' ya' sat tx'otx' tx'otx' xhwaha' yerenciahoj han”, xhi Komam.

³² »Yuxin nan-nhe heyuh, heyijyen hej chejb'anile xa' Komam Yahveh koDiosal teyet; mach ninoj chepoho'iloj heb'ah yinh hej chejb'anile ti'. ³³ Iwejtoj hune' b'eh xa' Komam Yahveh ti' teyet, yunhe

heyehojk'oj, k'ul cheyila', kat nahatil chex ehok'oj sat tx'otx' tx'otx' xax ya' Komam teyet.

Chejb'anile q'a' yilalto yeyi

6¹ »Ha' hunq'ahan chejb'anile ti' xchej Komam Yahveh koDiosal waha' teyet han, hej chejb'anile yilal syijyelaxi b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi, yunhe heyanojkoj yinh smunilal sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe'kanoj, ² haximwal chex xiwoj⁸ tet Komam Yahveh koDiosal b'oj heyuninal, heyihtxikin, kat heyijyenoj sunil hunq'ahan chejb'anile yilal syijyelax xhwa' teyet ti' han; haktu' chuh heyehojk'oj nahatil sat yib'anh q'inal ti'. ³ Ab'ewej wet konhob' Israel, awejkoj yinh hek'ul yinh heyanikoj yinh smunilal hunq'ahan ti', yunhe k'ul cheyila' sat tx'otx' tx'otx', stx'otx'al no' lech b'oj no' kab', kat hetx'ihalb'ojiloj sat tx'otx' tx'otx' tu' haka' xuh sta'wenkoj Komam Yahveh sDiosal heb' ya' jichmam yib'anh.

⁴ »Ab'ewej tzet xhwal han wet konhob' Israel: Hanhk'anhe Komam Yahveh koDiosal, hanhk'anhe YA' Dios, matxa hunujxa mak Dios haka' YA'.

⁵ Ochewej Komam Yahveh koDiosal yinh sunil heyanna, yinh sunil hek'ul b'oj yinh sunil heyip.

⁶ Iwejkanoj yinh heyanna sunil hunq'ahan tzoti' xhwal teyet ti'nanh han. ⁷ Chekayeb'nhe'pax hunq'ahan tzoti' ti' tet heyuninal, yet ayex yul heyatut, yet chex ek'oj yul b'eh, yet heyokojxa wayoj b'oj yet chex ahøj wanoj. ⁸ Chexima'koj hunq'ahan

⁸6:2 xiwoj Choche yala'iloj ta, yilal koyijyen tzet chal Komam, jochen YA', kat kohaq'en YA'.

chejb'anile ti' yinh heq'ab',^h kat heyanojpaxkoj yinh hepalanh, yuh henanojtij chejb'anile tu'.

⁹ Chetz'ib'nhe'paxkoj yinh hej yoyal heyatut b'oj yinh hej spultahil hekonhob'.

¹⁰ »Yet chex yanojiktoj Komam Yahveh koDiosal sat tx'otx' tx'otx' xta'wekoj yul sti' tet heb' ya' jichmam, ya' Abraham, ya' Isaac b'oj ya' Jacob, tx'otx' chaha' Komam teyet, kaw k'ul skonhob'al tx'otx' b'oj kaw nimejal skonhob'al tx'otx', mataj hex xewatx'ekanh.

¹¹ Te' nhah aykanh sat tx'otx' tu', nohnajkanoj te' yinh sunil q'alomal, mataj hex xenohtze te' yinh q'alomal tu'. Aypax hej oq', mataj hex xek'ajpaxoj, aypax te' uva tz'unb'il b'oj te' olivo, mataj hex xetz'unpax hej tz'unub' tu'. Yet chelonoj te' ti', kat yi'noj hek'ul helonoj te', ¹² nan-nhe heyuh, mach chenahulnhe'toj Komam Yahveh xex inihaltij b'et tx'otx' Egipto, b'ay ayexkaniktoj yalanh sik'leb'il munil.

¹³ »Chex xiwoj tet Komam Yahveh koDiosal, tetnhe YA' cheyaha' q'ana' heb'ah, yinh-nhe sb'ih Komam cheta'we'koj hej tzetet yul heti'. ¹⁴ Mach chex okoj tzujnuj yinh ichamta sdiosal hej konhob' aykoj hehoyanil, ¹⁵ haxkam sawen Komam Yahveh koDiosal aykoj koxol; yuxin chuh stit lemna chil YA' jinh, kat honh stanhtzeniloj YA' sat tx'otx' tx'otx' ti'.

¹⁶ »Mach cheyaha'koj Komam Yahveh koDiosal yinh ilweb'al, haka' xeyute b'et Masah.ⁱ ¹⁷ Yijyewej yinh k'ul hej chejb'anile xa' Komam Yahveh

^h6:8 *Chexima'koj hunq'ahan chejb'anile ti' yinh heq'ab' Ilwejk'anab' yinh Éx. 13:9 yib'anhiloj hunq'ahan tzetet ti'.*

ⁱ6:16 *Masah Ilweb'al, chaliloj Masah ti' yinh hebreo. Ilwejk'anab' yinh Éx. 17:7*

koDiosal jet: chejb'anile ab'ilkanoj yuh snalaxtij b'oj chejb'anile yilal syijyelaxi. ¹⁸ Uwej tzet stoholal b'oj tzet sk'ulal yinh sat Komam Yahveh koDiosal, yunhe k'ul cheyila', kat heyetnhenoj tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat, xta'wekoj Komam yul sti' tet heb' ya' jichmam, yinh ya'noj YA' tx'otx' jet. ¹⁹ Ha' Komam Yahveh ch'inojiløj heb' naj heyenemigo yul heb'eh, haka' xute YA' yalni jet.

²⁰ »Yet sq'amb'enoj heyuninal teyet yinh yahtoj tu', tzet yelapnojal yeh hej chejb'anile ab'ilkanoj yuh snalaxtij, chejb'anile yilal syijyelaxi b'oj tzet yetwanoj ay yulax xa' Komam Yahveh koDiosal jet, ²¹ cheyala' tet yinh hakti': “Honh schejab'lomtik'a ya' sreyal Egipto han, yaja' yuh skanhil smay Komam Yahveh, xonh skoliltij Komam yalanh schejb'anil ya' han. ²² Kaw yinh kosat xuh Komam nimejtaj k'ayb'alk'ule b'et Egipto han, xjil hej nimejtaj sya'tajil xuh YA' yinh ya' tu' b'oj yinh skonhob' han. ²³ Xonh yiltij Komam b'et Egipto tu' han, xonh sb'eytzentij YA' b'ay tx'otx' tx'otx' xta'wekoj yul sti' tet heb' ya' jichmam, ta chaha' YA' tx'otx' jet. ²⁴ Komam Yahveh koDiosal xonh chejni koyijyenoj hunq'ahan chejb'anile yilal syijyelax ti' han, yuh koxiw tet Komam han, yunhe k'ulnhetik'a xhjila' han b'oj mach chonh stanhtze'iloj YA' han; haktotu' jekanoj ti'nanh han. ²⁵ Ta xhkoyijye' yinh janojkoj yinh smunilal sunil hunq'ahan chejb'anile ti' yinh sat Komam Yahveh koDiosal, haka' xute Komam yalni jet han, chonh okojkanoj k'ulal yul sat Komam”, kexchinahoj.

Ch'ilaxiltij hej konhob'

7¹ »Yet xax hex yaktoj Komam Yahveh koDiosal sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe' tu', yet xax stanhtzeloj Komam tx'ihal hej konhob': heb' naj heteo, heb' naj gergeseo, heb' naj amorreo, heb' naj cananeo, heb' naj ferezeo, heb' naj heveo b'oj heb' naj jebuseo yinh hesat. Ha' hujeb' konhob' ti', q'a' nimejalto b'oj q'a' ayto yip kosataj. ²Yet xax ya' Komam Yahveh koDiosal tx'otx' tx'otx' tu' teyet b'oj yet xax hex i'wa yinh hujeb' konhob' tu' yinh howal, yilal hetanhtzenojkaniloj sunil hunq'ahan konhob' tu'; mach lahk'ulal chewatx'e' b'oj, mach stz'a'oj hek'ul yinh. ³Mach chex mohyoj b'oj anma ay yul hunq'ahan konhob' tu'; mach cheyaha' mohyoj hekut'zin b'oj sk'ahol heb' naj ay b'et tu'. Mach chechab' mohyoj hek'ahol b'oj skutz'in heb' naj, ⁴haxkam spoho'iltoj heb' ix tu' hek'ahol yinh Komam Yahveh, kat yijb'anoj heb' ix heyuninal shaq'enoj hej komon dios. Haktu' chuh stitoj lemna chil Komam Yahveh teyinh, lemb'il chex stanhtze'iloj Komam.

⁵ »Ha' cheyub': cheyeta'toj b'ay chahtoj heb' naj sxahanb'al, chemaq'a' tixhchahoj yechel stiyoxh heb' naj, heyetanojkantoj hej yechel ich ix tiyoxh Asera, kat henhusnujkantoj hej yechel stiyoxh heb' naj xol q'a' q'a'; ⁶haxkam xonh spohiloj Komam Yahveh koDiosal skonhob'oj. Hayonh-nhe xonh sik'le Komam xol sunil yaq'b'ilxa konhob' ay sat yib'anh q'inal ti', yuh jok skonhob'oj YA'.

⁷ »Yuh kaw xahan ayonh yuh Komam Yahveh koDiosal, yuxin xonh sik'le YA'; mataj ta yuh q'a' tx'ihalto kob'isil sataj yaq'b'ilxa hej konhob'. Q'a'

mach yelapnojaj jeh sataj sunil hej konhob' tu' hayonh ti'. ⁸ Xuh Komam hune' tu', yuh kaw chonh yoche Komam b'oj yuh yijni sb'ah tzet xta'wekoj YA' yul sti' tet heb' ya' jichmam, yuxin xonh yiltij Komam Yahveh yuh skanhil smay yalanh sik'leb'il munil tet ya' faraón sreyal Egipto.

⁹ »Kotxumu'wejiloj ti'nanh ta yinh kaw yeli, Dios Komam Yahveh koDiosal ti', mach chonh stinhchakanoj YA'. Mach snahulnhetoj Komam slahk'ulal yinh hej ik'ale yinh stohb'al q'inah; syeh Komam sk'ulch'anil sk'ul yinh maktaj ch'ochen Komam, kat syijyen schejb'anil YA'. ¹⁰ Yaja' wal mak mach ch'ochen Komam, stanhtzeloz YA'; lemb'il stanhtzeloz Komam maktaj xhyahni YA'. ¹¹ Yuxin yijyewej hunq'ahan chejb'anile lanhan wa'ni teyet ti' han, hej chejb'anile yilal syijyelaxi b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi.

Txahyeb'al xhtita yet xhyijyelax schejb'anil Komam

¹² »Ta cheyab'e hunq'ahan tzet yetwanoj ay yulax ti', kat heyijyen yinh heyanikoj yinh smunilal, yinh haktu', chija' sb'ah tzet ta'web'ilkoj yul sti' Komam Yahveh koDiosal yuh tet heb' ya' jichmam, kat syenoj Komam sk'ulch'anil sk'ul teyet. ¹³ Chex yoche' Komam, chaha'ayoj Komam stxahyeb'al heyib'anh, chex tx'ihalb'ojiloj yuh Komam. Stxahye' Komam hetz'unub' ch'ahoj sat tx'otx' tx'otx' haka' xuh sta'wenkoj Komam yul sti' tet heb' ya' jichmam, ta chaha' YA' teyet. Chaha'ayoj Komam stxahyeb'al yib'anh hetrigo, hevino b'oj heyaceite. Chaha'ayoj YA' stxahyeb'al yib'anh stz'ul hewakax

b'oj yib'anh stz'ul hekaneluh, yet hat-xa ayex sat tx'otx' tx'otx' ta'web'ilkoj yul sti' Komam ya'noj teyet. ¹⁴Txahyeb'il cheyub' sataj sunil yaq'b'ilxa konhob'. Mach hunuj naj winaj b'oj hunuj ix ix mach chuh yilnoj yinh yuninal; ch'uninwoj sunil no' noq'. ¹⁵Spoho'iloj Komam Yahveh sunil hej yab'il teyinh, mach hunuj yab'il tx'oj ch'ayoj heyib'anh haka' hunq'ahan sya'tajil xeyil yanihayoj Komam yib'anh heb' naj ah Egipto; hanhe yib'anh sunil heyenemigo chaha'ayoj Komam hunq'ahan tu'. ¹⁶Cheyeta'kantoj sunil konhob' chaha'koj Komam Yahveh koDiosal yul heq'ab', mach stz'a'oj hek'ul yinh hunq'ahan anma tu'. Mach chehaq'e' hej sdios heb' naj, haxkam lanhte' chub'ayoj hunq'ahan tu' yul heb'eh.

¹⁷»Ta cheyala' yinh heyanma: “Q'a' tx'ihalto hunq'ahan konhob' ti' kosataj. ¿Tzet chuh kotanhtzenojiloj?”, ta kexchinahoj; ¹⁸mach chex xiwoj tet hunq'ahan konhob' tu'. Nawejtij yinh k'ul tzet xuh Komam Yahveh koDiosal yinh ya' faraón b'oj yinh sunil tx'otx' Egipto. ¹⁹Kaw kosat x'ilni hej nimejtaj k'ayb'alk'ule xuh Komam Yahveh koDiosal b'et tx'otx' Egipto, yet xonh yinihaltij YA' yuh skanhil yeyi b'oj yuh skanhil smay. Haktu' chute'pax Komam Yahveh koDiosal sunil konhob' b'ay chex xiw tu'.

²⁰Chaha'paxayoj Komam Yahveh koDiosal ti' hune' niman xiwkilal yib'anh hunq'ahan konhob' tu', haka' xiwkilal tet no' snoq'al kab', masantotik'a xhkamojtoj mak xhto kolchahoj b'oj maktaj cheb'a'toj sb'ah yinh hesat. ²¹Mach chex xiwojkanh tet heb' naj, haxkam aykoj Komam Yahveh koDiosal heyetb'ihoj. Kaw ay smay Komam, sunil mak xiw tet YA'. ²²Nixhtejtajnhe chuh yinojiloj Komam hunq'ahan konhob' tu' yinh

hesat; mach hunekojnhe chuh hetanhtzenojkaniloj sunil, yunhe mach xhpohojkanh no' xol-telajil noq', kat yetlojkoj no' teyinh. ²³ Ha' Komam Yahveh koDiosal ch'anojkoj hunq'ahan konhob' tu' yul heq'ab', kat yokojkanoj niman xiwkilal yinh hej konhob' tu', masantotik'a cheyeta'kantoj. ²⁴ Komam ch'anojkoj heb' ya' sreyal konhob' yul heq'ab', kat hetanhtzenojkaniloj heb' ya' yinh stohb'al q'inal. Mach hunuj konhob' tu' xhk'ojkoj teyinh, yuxin chetanhtze'kaniloj sunil. ²⁵ Chenhusu'kantoj hej yechel hej sdios heb' naj tu' xol q'a' q'a'; mach cheyoche'koj ch'en oro b'oj ch'en plata aykoj yinh hej stiyoxh heb' naj tu', mach cheyiha'kanoj ch'en heyetoj, mach chex ayk'ayoj yuh hune' lanhte' tu', haxkam syah Komam Yahveh koDiosal hune' tu'. ²⁶ Mach hunuj tzetet yabh'il yuh Komam tu' cheyiha'toj heyatut, yunhe mach chex stanhtze'iloj YA'. Sunil tzet syah Komam, yabh'ehal chub'kuj teyete, yetwanoj ay stanhtzelaxojiloj.

Hune' tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat

8 ¹ »Yijyewej heyanikoj yinh smunilal sunil chejb'anile lanhan wa'ni teyete ti'nanh han, yunhe heyehojk'oj, kat hetx'ihalb'ojiloj; heyetnhenoj tx'otx' tx'otx' xta'wekoj Komam Yahveh koDiosal yul sti' ya'ni tet heb' ya' jichmam. ² Nawejtij tzet xuh honh sb'eytzentij Komam Yahveh koDiosal yul desierto yulb'al 40 hab'il. Xa' YA' sya'tajil jila', yunhe syeniloj sb'ah tzet ch'ek'aytoj yinh janma, ta xhkoyijye schejb'anil Komam mato machoj. ³ Xa' Komam sya'tajil jila', yet xjijlen nhohchalal, yaja' xa'pax YA'

manáj kolob', hune' itah mach johtajoj b'oj mach xohtajnhepax hej jichmam. Xuh Komam hune' ti', yunhe ya'ni YA' johtajnhe' ta matajnhe itah ch'a'ni koq'inal, cha'pax sunil tzoti' ch'eltij yul sti' Komam Yahveh koq'inal. ⁴Yulb'al 40 hab'il tu', mach xilb'itoj xil koq'ap aykoj jinh b'oj mach xmalpaxkanh joj. ⁵Txumwejiloy ti'nanh ta haka' chuh skachni hunuj ya' mame yuninal, haktu' chuh honh skachnipax Komam Yahveh koDiosal. ⁶Yijyewej hej chejb'anile xa' Komam Yahveh koDiosal jet, xiwanhwej tet Komam, kat heyehik'oj yinh sb'eyb'al YA', ⁷haxkam Komam Yahveh koDiosal chex inojtoj sat tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat: tx'otx' b'ay ay ha' ha', b'ay ay snuq' ha' ha' b'oj b'ay ay ha' ha' ch'aytij topton yinh sk'ul hej witz. ⁸Stx'otx'al ixim trigo yeh tx'otx', ixim cebada, te' uva, te' higo, te' olivo, te' granada, te' aceite b'oj no' kab'. ⁹Mach wahilal cheyila' sat tx'otx' tx'otx' tu', matzet chex mahlanoj; aypax ch'en ch'en b'ay ch'eltoj ch'en hierro sat tx'otx' b'oj hej witz b'ay kaw ay ch'en cobre. ¹⁰Chiha' hek'ul hewa'oj sat tx'otx', kat heyanojkoj smay Komam Yahveh koDiosal sat tx'otx' k'ul-la tx'otx' chaha' YA' teyet.

Mach chenahulnhe'toj Komam Yahveh

¹¹»Nan-nhe heyuh, mach chenahulnhe'toj Komam Yahveh koDiosal. Mach cheb'eja'kanoy heyijyenoj schejb'anil Komam, tzet yetwanoj ay yulaxi b'oj chejb'anile yilal syijyelaxi, hunq'ahan lanhan wa'ni teyet ti' han. ¹²Tajka lawi yi'noj hek'ul hewa'oj,

ǀ8:3 *maná* Lahan hun b'oj haka' yinhatil te' culandro, saj yilot; haka' slohot ixim torta b'oj no' kab', haktu' slohot. Ilwejk'anab' yinh Éx. 16:32; 33; 35

yet xax heyakanh heyatut kaw k'ul b'ay chex ehoj,
¹³ yet xax pohiloj hewakax b'oj hekaneluh. Yet kaw
 tx'ihalxa heyoro b'oj heplata b'oj yet kaw ayxa
 tzet ayex, ¹⁴ kat yokojtoj lolo'al yinh heyanna, kat
 henahulnhenojtoj Komam Yahveh koDiosal xex
 inihaltij yalanh sik'leb'il munil b'et Egipto. ¹⁵ Ha'
 Komam xonh b'eytzentij yul ich niman desierto, b'ay
 kaw ay no' howla lab'ah b'oj hej no' noq' xhchini
 kamoj anma; yul ich desierto b'ay mach ha' ha', b'ay
 xjijle tajinhti'al, yuxin xiltij Komam ha' ha' yul ch'en
 niman ch'en telan skawil. ¹⁶ Maná xa' Komam kolob'
 yul desierto, ha' hune' itah maxhtik'a xohtajnhe
 heb' ya' jichmam. Haktu' xuh ya'ni Komam sya'tajil
 jila', x'ek' ya' janma yuh sk'ulaloj jet. ¹⁷ Tajka ay
 tzet chuh heyanihaktoj yul henab'al, kat heyalni:
 “Sunil koq'alomal ti', yuh skanhil jeyi b'oj yuh kaw
 xhjeta kob'ah komunlahi yuxin ay jet”, tajka kexchi.
¹⁸ Chenab'tij Komam Yahveh koDiosal, haxkam ha'
 YA' ch'a'ni q'alomal jet, hakti' chuh yijnoj sb'ah tzet
 xta'wekoj YA' yul sti' tet heb' ya' jichmam.

¹⁹ »Yaja' ta chenahulnhe'toj Komam Yahveh
 koDiosal, kat heyokoj tzujnuj yinh yaq'b'ilxa
 hej komon dios, kat hehaq'enoj, heyayoj jahnoj
 tet, xhwalkanoj ti'nanh han, ta chex tanhojiloj.
²⁰ Haka' xuh stanhtzeniloj Komam Yahveh koDiosal
 hunq'ahan konhob' yul kob'eh b'aytaj xonh
 ek'i, haktu' chuh hex stanhtzenojiloj Komam, ta
 chemanhk'o' tzet chal YA'.

Ha' Komam Yahveh xhtanhtzenojiloj hej skonhob'al Canaán

9¹ »Ab'ewej tzet xhwal han wet konhob' Israel: heq'axponojxa yul ha' niman Jordán, yuh heyokojtoj heyinojiloj hej konhob' q'a' nimejalto b'oj q'a' ayto yip hesataj; hej konhob' peb'iltoj yinh k'ul, hat-ta satkanh ch'ahapnoj speyab'il. ²Kaw ay yip hunq'ahan anma tu', kaw nimejkanoj stel heb' naj; yik'al ya' Anac yeh heb' naj. Heyohtaj heb' naj hex ti' b'oj heyohtaj tzet ch'al-lax yinh heb' naj: ¿Tox ay mak xhk'ojikoj yinh heb' naj yik'al ya' Anac xin?, xhi yinh heb' naj. ³Ohtajnhewejiloj yinh k'ul ti'nanh, ta Komam Yahveh koDiosal, ha' YA' xhb'ab'ojtoj kosataj. Haka' chuh snhusnikantoj q'a' q'a' hej tzetet, haktu' chuh stanhtzenojiloj Komam heb' naj yik'al ya' Anac tu', kat yinojiloj Komam spixan heb' naj yinh hesat. Cheyiha'kanaltij heb' naj sat stx'otx', lemb'ilnhe chetanhtze'kaniloj heb' naj haka' xuh yalni Komam Yahveh jet.

⁴»Yet xax yiloj Komam Yahveh koDiosal hej konhob' aykoj sat tx'otx' tx'otx' tu' yinh hesat, tajka ay tzet chuh heyalni yinh heyanna: “Yuh kok'ulal yuxin xa' Komam Yahveh hune' tx'otx' tx'otx' ti' jet”, tajka kexchi, haxkam yuh stx'ojal hunq'ahan konhob' tu', yuxin chiha'iloj Komam yinh hesat. ⁵Mataj yuh hek'ulal, mataj yuh sk'ulal heyanna, yuxin chaha' Komam tx'otx' tx'otx' tu' teyet, to yuh stx'ojal hunq'ahan konhob' tu' yuxin chiha'loj Komam Yahveh koDiosal hej konhob' tu' yinh hesat b'oj yuh yijni sb'ah tzet xta'wekoj Komam Yahveh yul sti' tet heb' ya' jichmam: ya' Abraham, ya' Isaac b'oj ya'

Jacob. ⁶ Yuxin kaw k'ul chukaniktoj yul henab'al, ta hex ti' telan hewi'ehal, mataj yuh hek'ulal b'oj yuh sk'ulal heyanna yuxin chaha' Komam Yahveh koDiosal tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat tu' teyet.

Swi'ehal konhob' Israel b'et Horeb

⁷ »Chenab'tij, mach b'aq'inh chenahulnhe'toj tzet xuh heya'ni tij lemna chil Komam Yahveh koDiosal yul desierto. Yet-taxtik'a xonh el b'et Egipto masanta xonh hul b'et ti', wi'enhetik'a xeyute heb'ah tet Komam Yahveh. ⁸ Xeya' tij lemna chil Komam Yahveh b'et witz Horeb, yuxin xtit showal YA' teyinh, etza xex stanhtzeloj YA'. ⁹ Yet ayinatoj swi' witz Horeb tu' han, yet xin b'ey hinchanoj ch'en ch'en b'ay tz'ib'nheb'ilayoj lahk'ulal xwatx'e Komam Yahveh b'oj hayonh han; 40 tz'ayik yok 40 aq'b'al xin b'eyatoj swi' witz tu' han, matzet xin loh han b'oj matzet xwuk' han. ¹⁰ B'et swi' witz tu' xa' Komam Yahveh kab' ch'en tu' wet han, ha' kaw Komam xtz'ib'nhenayoj stzoti' yuh yiximal sq'ab' yib'anh ch'en, ha' sunil hunq'ahan tzoti' xal Komam teyet b'et swi' witz Sinaí, yet xtzoteliltij YA' xol q'a' q'a' yet yamanexkoj hehunil.

¹¹ »Lawi yek'kantoj 40 tz'ayik b'oj 40 aq'b'al tu', xa'ni Komam Yahveh skab'il ch'en tu' wet han, ch'en b'ay tz'ib'nheb'ilayoj lahk'ulal, ¹² xalni YA' wet han: “Paxanhaytoj yinh lemb'ilnhenahi, haxkam xax yetatoj sb'ah hawet konhob' xawiltij b'et Egipto. Lemb'ilnhe xb'ejnakanoy syijyen hinkuyb'anil xwa' tet han, xwatx'en hune' stiyoxh yinh nab'a' oro ulinajtoj”, xhi Komam.

¹³»Xalnipax Komam Yahveh wet han: “Xax wil yinh k'ul hune' konhob' ti' han, telan swi'ehal. ¹⁴Akanoj yul hinq'ab' yinh wetantoj hune' konhob' ti' han, chin tanhtze'kaniloj sunil heb' naj han, matxa ninoj b'ay xhb'inahoj sb'ih heb' naj sat tx'otx' tx'otx' ti'. Yinh hawik'al chin watx'e' hune' konhob' q'a' aytoj yip han b'oj q'a' tx'ihalto sb'isil sataj heb' naj ti'”, xhi Komam.

¹⁵»Pet-tik'a xin paxnahaytij swi' witz b'ay xanhe lob'la yah q'a' q'a' tu' han, ib'il skab'il ch'en ch'en yet lahk'ulal tu' wuh han. ¹⁶Yet xin ayiloj han, xwilni han ta xax heyakoj hemul tet Komam Yahveh koDiosal, xeya' ulujtuj ch'en metal, xewatx'en hune' yechel no' tzeh wakax hetiyoxhoj. Kaw lemb'il xepohiltoj heb'ah yinh schejb'anil Komam Yahveh xatij jet. ¹⁷Yuxin xin b'ejayoj skab'il ch'en ch'en yakb'il wuh tu' han, xpaxkantixhna ch'en yinh hesat.

¹⁸»Haktu' xuh way jahnoj yinh sat Komam Yahveh 40 tz'ayik yok 40 aq'b'al hunekxa han, matzet xin loh han b'oj matzet xwuk' han. Xwuh hune' ti' han, yuh hune' niman hemul xeyakoj, xeyanikoj hemul tet Komam Yahveh, xeyinitij showal YA'. ¹⁹Kaw xin xiwkanh yuh niman showal Komam Yahveh han, xtit lemna chil YA' teyinh, xochen YA' hex stanhtzenojiloj. Yaja' xab'etoj Komam Yahveh tzet xin q'an tet YA' hunekxa han. ²⁰Xtitpax niman showal Komam Yahveh yinh ya' Aarón, xochenpax Komam stanhtze'iloj ya'; yaja' yet tu', xin txahli yinh ya' tet Komam han. ²¹Lemb'ilnhena xwitij ich tiyoxh yechel no' tzeh wakax xewatx'e tu' han, ich tiyoxh b'ay xeyetatoj heb'ah, xin nhusnitoj xol q'a' q'a' han, xin kok'tzentoj han, masantotik'a xpak'i pojojal, xin

tixhnihaytoj b'ay snuq' ha' ha' ch'aytij b'et swi' witz han.

²²»Xeya'pax tij lemna chil Komam Yahveh b'et Tabera,^k b'et Masah^l b'oj b'et Kibrot-hataava.^m

²³Yet hat ayonh b'et Cades-barnea, xal Komam Yahveh koDiosal teyet: “Ahanhwejtoj, kat heyetnhen tx'otx' tx'otx' xax wa' teyet han”, xhi Komam; xewi'enenpax heb'ah xemanhk'on schejb'anil Komam Yahveh koDiosal, mach xeya' yuluj hek'ul tzet xal YA', mach xeyijye tzet xal Komam. ²⁴Kaw wi'ehex-xatik'a yet-taxtik'a xex wohtajnen han.

²⁵»Yet xalni Komam Yahveh ta chex stanhtzeloj Komam, xin ay jahnoj yinh sat YA' yulb'al 40 tz'ayik yok 40 aq'b'al han. ²⁶Xin txahli tet Komam Yahveh han, xwalni han: “Mamin Yahveh, mach chatanhtzeloj hakonhob' xakoliltij b'et Egipto yuh skanhil haweyi, hach xawiltij hakonhob' ti' yuh skanhil hamay. ²⁷Natij heb' ya' hachejab'lom: ya' Abraham, ya' Isaac b'oj ya' Jacob. Nahulnhetoj swi'ehal hune' konhob' ti'; nahulnhetoj smul b'oj stx'ojal. ²⁸Tajka ay tzet chuh yalni hune' konhob' b'ay xonh hawiltij han, ta yuh mach xuh hawinitoj heb' ya' israelita sat tx'otx' tx'otx' xata'wekoj yul hati' hawa'ni tet b'oj yuh ta chayah heb' ya' Mamin Yahveh, yuxin xawitoy heb' ya' kamoj yul desierto. ²⁹Hakonhob' yeh heb' ya' ti' Mamin, hawet yeh heb'

^k9:22 *Tabera* B'olob', chaliloj hune' tzoti' ti' yinh hebreo. Ilwejk'anab' yinh Éx. 11:3

^l9:22 *Masah* Ilweb'al, chaliloj hune' tzoti' ti' yinh hebreo. Ilwejk'anab' yinh Éx. 17:7

^m9:22 *Kibrot-hataava* B'ay xmujlaxaytoj mak tzet swa'i, haktu' chaliloj hune' tzoti' ti' yinh hebreo. Ilwejk'anab' yinh Nm. 11:34

ya'. Hach xakoliltij heb' ya' yuh skanhil haweyi b'oj yuh skanhil hamay”, kinchi han.

Xtz'ib'nhehayoj Komam Yahveh chejb'anile hunekxa

10¹ »Yet tu', xal Komam Yahveh wet han: “Watx'eltoj kab'oj ch'en ch'en haka'tik'a ch'en b'ab'el, kat hawatx'enpax hunuj te' kaxhah, lawitu' kat hawahojtij swi' witz ti', haxkam hat chonh tzoteloj. ²Hayin chin tz'ib'nhe'ayoj hej tzoti' yib'anh ch'en ch'en tu' han, haka'tik'a tzet xin tz'ib'nhehayoj yib'anh ch'en b'ab'el xamaq' tixhchahoj han, lawitu' kat hak'ub'anojtoj ch'en yul te' Kaxhah”, xhi Komam wet han.

³ »Haktu' xuh hinwatx'enayoj hune' te' kaxhah yinh te' acacia han, xin watx'eniltoj kab' ch'en ch'en haka'tik'a ch'en b'ab'el han, xin yaknitoj ch'en han, xin ahtoj swi' witz tu' han. ⁴Xtz'ib'nhenayoj Komam lahunheb' chejb'anile yib'anh skab'il ch'en ch'en tu' haka'tik'a tzet xtz'ib'nhehayoj YA' yib'anh ch'en b'ab'el. Ha' hunq'ahan ya'naj Komam yet xtzoteliltij YA' xol q'a' q'a' jet b'et swi' witz, yet hune' tz'ayikalil b'ay yamanexkoj yich witz tu', xanik'oj Komam Yahveh ch'en ch'en tu' wet han. ⁵Lawitu', xin paxaytij swi' witz tu' han, xin k'ub'ankantoj ch'en yul te' Kaxhah han. Hat-to k'ub'ab'ilkantoj ch'en ti'nanh, haka' xute Komam Yahveh yalni wet han», xhi ya' Moisés.

Smunil heb' ya' yik'al ya' Leví

⁶Lawitu' x'el heb' ya' israelita b'et hej oq' Beerot-bene-jaacán, xtoh heb' ya' b'et Mosera. B'et

Mosera tu' xkam ya' Aarón, hat xmujlaxaytoj ya' b'et tu'; haxa ya' Eleazar sk'ahol ya' x'ok-kanoj sacerdotehoj shelb'aloj. ⁷ B'et Mosera tu' x'elpax heb' ya' israelita, xtoh heb' ya' b'et Gudgoda, masanta b'et Jotbata; kaw ha'laj tx'otx' Jotbata tu'. ⁸ Yet tu', xpohiloj Komam Yahveh heb' ya' yik'al ya' Leví, yunhe yinitoj heb' ya' te' Kaxhah yet lahk'ulal yet Komam Yahveh b'oj yuh ya'ni q'ana' sb'ah heb' ya' tet Komam Yahveh b'oj yuh stxahyenpax heb' ya' anma yinh sb'ih Komam Yahveh. Xhto yuh heb' ya' hune' smunil tu' ti'nanh. ⁹ Yuxin mach stx'otx' heb' ya' yik'al ya' Leví tu' x'a'lax xol yuxhtaj, haxkam Komam Yahveh yerencia heb' ya' yeyi, haka' xute Komam Yahveh koDiosal yalni.

¹⁰ «40 tz'ayik yok 40 aq'b'al ayinkanatoj swi' witz tu' han, haka'tik'a tz'ayik xin b'eyatoj yet sb'ab'elal han. Xab'epaxtoj Komam Yahveh tzet xin q'an hunekxa han, yuxin mach xex stanhtzeloj YA'.

¹¹ Xalni Komam Yahveh wet han: “Ahanh lemnahi, ijb'atoj hawet konhob' ti' sat tx'otx' tx'otx' chetnhe', tx'otx' ta'web'ilkoj yul hinti' tet heyichmam wa'ni tet han”, xhi Komam.

Tzet sq'anayoj Komam Yahveh jet

¹² »Ti'nanh xin wet konhob' Israel, ha' tzet sq'anayoj Komam Yahveh koDiosal jet, ha' koxiw tet Komam, jehik'oj yinh sunil sb'eyb'al YA', jochen Komam yinh sunil janma, kat ja'ni q'ana' kob'ah tet YA' yinh sunil kok'ul. ¹³ Yijyewej hej schejb'anil Komam Yahveh b'oj schejb'anil YA' yilal syijyelax xhwa' teyet ti'nanh han, yunhe k'ulnhetik'a cheyila'.

¹⁴»Yet Komam Yahveh koDiosal yeh hej satkanh, yib'anhta satkanh, tx'otx' tx'otx' b'oj sunil tzetet ay sat tx'otx' tx'otx' ti'. ¹⁵Yaja' hanhk'anhe heb' ya' jichmam kaw xahan xil Komam b'oj hayonh ti', haxkam yik'al heb' ya' jeyi. Kaw xoche YA' heb' ya', xonh sik'leniltij YA' xol sunil yaq'b'ilxa konhob' haka' lanhan jilni ti'nanh.

¹⁶»Yuxin jaha'wejkoj hune' yechel lahk'ulal tu' yinh janma, matxa wi'ehoj xhjute kob'ah. ¹⁷Haxkam hanhk'anhe Komam Yahveh koDiosal, hanhk'anhe YA' Dios yib'anh yaq'b'ilxa hej komon dios, hanhk'anhe YA' Yahaw yib'anh sunil tzetet; kaw Nimej Hitzantajil yeh Komam Dios, kaw ay skanhil smay YA', sunil mak xiw tet YA'. Lahan-nhe yochen Komam sunil anma; mach mak chuh stohlan Komam yunhe mach t'inhanoj chute YA' swatx'en hunuj tzetet. ¹⁸Ha' Komam xhwatx'en yinh st'inhanil hej sya'tajil ch'ek'toj yinh mak meb'a' unin b'oj ix kamnajxa yichamil; ocheb'ilpax mak nan konhob'al yuh Komam, cha' YA' tzet sloh b'oj xil sq'ap. ¹⁹Yuxin ochewejpax heb' naj nan konhob'al, haxkam nan konhob'al xuh heyehik'oj b'et Egipto b'ay mach hekonhob'oj. ²⁰Xiwanhwej tet Komam Yahveh koDiosal, hanhe tet YA' cheyaha' q'ana' heb'ah. Okanhwej tzujnuj yinh Komam, yinh-nhe sb'ih YA' cheta'we'koj tzetet yul heti'. ²¹Ha' Komam yetwanoj ay janikoj smay, ha' YA' koDiosal yeyi; hayonh kaw xjil yuni YA' sunil nimejtaj k'ayb'alk'ule b'oj hej tzetet kaw eltich'ankanjoj. ²²70 nhe sb'isil heb' ya' jichmam x'ayapnoj b'et Egipto. Yaja' ti'nanh, ha' Komam xtx'ihalnheniloj kob'isil, haka'xa sb'isil tx'umel satkanh, hakxatu' kob'isil ti'nanh.

Jochen Komam Yahveh b'oj koyijyen tzet chal Komam

11 ¹»Ochewej Komam Yahveh koDiosal, yijyewej heyuni tzet xhchej Komam heyub', hej chejb'anile yilal syijyelaxi, tzet yetwanoj ay yulaxi b'oj hej schejb'anil YA' sunilb'al q'inal. ²Txumweji loj ti'nanh, ta hex xeyila b'oj hex kaw xex ek' yinh heyohtajnheniloj hej sya'tajil xa' Komam Yahveh koDiosal jila', mataj tet juninal xyeh Komam nimejtaj skanhil yeyi b'oj skanhil smay. ³Jet xyeh Komam hej tzetet tu' b'oj hej k'ayb'alk'ule xuh YA' yinh ya' faraón b'oj yinh sunil skonhob' ya'. ⁴Hayonh xjila, tzet xute Komam heb' naj soldado ah Egipto, heb' naj ayatoj yib'anh cheh b'oj hej scarro heb' naj yet howal; tzet xuh yanitij Komam Yahveh ha' Mar Rojo yib'anh heb' naj, yet tzumb'eb'ilonh yuh heb' naj, xtanhtzenkaniloj Komam heb' naj yinh stohb'al q'inal. ⁵Nawejpaxtij sunil tzet xuh Komam jinh yul desierto, masanta xonh hul b'et ti'. ⁶Nawejpaxtij tzet xute Komam naj Datán b'oj naj Abiram, heb' naj ti' sk'ahol ya' Eliab, yinh yik'al ya' Rubén. Yinh sat sunil konhob' xajtoj sb'ah tx'otx' tx'otx', xb'iq'laxkanaytoj heb' naj yuh tx'otx' b'oj sfamilia, sunil spat heb' naj b'oj sunil tzet ay heb' naj. ⁷Yinh kaw yeli, kosat x'ilni sunil hej nimejtaj k'ayb'alk'ule xax yuh Komam Yahveh.

⁸»Yuxin yijyewej sunil hej chejb'anile xhwa' teyet ti'nanh han, yuh heyi'ni heyip, kat heq'axponoj yul ha' niman Jordán, kat heyetnhenoj tx'otx' tx'otx' tu'; ⁹haximwal nahatil chex ehok'oj sat tx'otx' tx'otx' xta'wekoj Komam Yahveh yul sti'

ya'ni tet heb' ya' jichmam b'oj tet yik'al heb' ya'; ha' hune' tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat, stx'otx'al no' lech b'oj no' kab'. ¹⁰ Hune' tx'otx' tx'otx' cheyetnhe' tu', mach lahanoj tx'otx' b'oj tx'otx' Egipto b'ay xex eltij, haxkam b'et tx'otx' Egipto tu', yet xetz'un-ni hetz'unub', ya'taj xeya'le hehayeni, heyoj x'inik'oj tzet xayen hetz'unub'. ¹¹ Wal tx'otx' cheyetnhe' tu', ay sq'eb'tajlajil tx'otx' b'oj yak'alil tx'otx'; ha' nhab' ch'ayiloj satkanh xhayen tx'otx'. ¹² Ha' Komam Yahveh koDiosal xhtanhen tx'otx'. Tanheb'ilnhetik'a tx'otx' yuh Komam Yahveh koDiosal yet ch'ichinakantoj hab'il masanta yet slahwob'al hab'il.

¹³ »Ta cheyako jinh heyanma yinh heyijyenk'oj hej chejb'anile xhwa' teyet ti'nanh han, kat heyochen Komam Yahveh koDiosal, heya'ni q'ana' heb'ah tet YA' yinh sunil heyanma b'oj yinh sunil hek'ul. ¹⁴ Ta haktu' cheyute', k'ul chute'tij Komam ha' b'ab'el nhab' b'oj ha' staq'b'al nhab' yib'anh hetz'unub', kat heyi'noj hej te' trigo, vino b'oj te' aceite. ¹⁵ Chaha'pax ch'ib'oj Komam telaj slob' henoq'; wal hex, chex wa'oj yinh kaw k'ul, mach xhmahlanojkanh tzet chelob'.

¹⁶ »Nan-nhe heyuh xin, mach cheyaha' sub'u' heb'ah, mach chepoho'iloj heb'ah, kat hehaq'enoj hej komon dios, kat heyayoj jahnoj tet; ¹⁷ ta mach xin, xhtij lemna chila' Komam Yahveh teyinh, kat matxa cha'aytij YA' ha' nhab' yib'anh hetz'unub'; matxa tz'unub' ch'ahoj sat tx'otx' tx'otx', pet-tik'a chex kamojkantoj sat tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat chaha' Komam tu' teyet.

¹⁸ »Iwejkanoj hunq'ahan tzoti' ti' yinh heyanna b'oj yinh henab'al; ximwejkankoj yinh heq'ab' b'oj yinh hepalañ haka' hunuj marca. ¹⁹ Chekuyu' heyuninal yinh hunq'ahan kuyb'anile ti', chekayeb'nhe' tet, yet ayex yul heyatut, yet chex b'elwoj yul b'eh, yet chex okoj wayoj b'oj yet chex ahoj wanoj.

²⁰ Chetz'ib'nhe'paxkoj yinh yoyal heyatut b'oj yinh spultahil hekonhob'. ²¹ Yulb'al ch'ehojk'oj satkanh yib'anh tx'otx' tx'otx' ti', nahatil chex ehok'oj b'oj heyik'al sat tx'otx' tx'otx' xsta'wekoj Komam Yahveh yul sti' ya'ni tet heb' ya' jichmam.

²² »Ta cheyijye' sunil hunq'ahan chejb'anile xhwa' teyet ti' han, kat heyochen Komam Yahveh koDiosal, heyehik'oj yinh sunil sb'eyb'al YA', kat heyok tzujnuj yinh Komam; ²³ ta haktu' cheyute', ha' YA' ch'inojiltij hunq'ahan konhob' aykoj sat tx'otx' tx'otx' chaha' YA' tu' teyet, kat heyetnhenojkanoj tx'otx', waxamkami q'a' ayto yip b'oj q'a' nimejalto hunq'ahan konhob' tu' hesataj. ²⁴ Sunil tx'otx' tx'otx' b'ay cheyaha'ayoj heyoj cheyetnhe' tx'otx'; cheyetnhe' sunil tx'otx' ch'ichitoj yul desierto masanta b'et tx'otx' Líbano; tx'otx' ch'ichitoj b'et ha' niman Éufrates, masanta b'ay ha' mar Mediterráneo. ²⁵ Mach mak chuh sk'ojokoj teyinh. Tzan-nhetik'a b'ay chex toj. Ha' Komam Yahveh koDiosal ch'anojkoj niman xiwkilal yinh sunil hej konhob' b'ay chex ek'oj tu', kat sxiwoj teyet, haka' xuh sta'wenkoj Komam yib'anh teyet.

²⁶ »Ti'nanh, chin leb'ahayoj txahyeb'al b'oj tz'akti' yinh hesat han: ²⁷ Ta cheyoche txahyeb'al, yiyewej schejb'anil Komam Yahveh koDiosal chin chej heyijye' ti' han. ²⁸ Ta tz'akti' cheyoche xin, manhk'owej stzoti' Komam Yahveh koDiosal, kat

hepohniltoj heb'ah yinh sb'eyb'al YA' chin chej heyijye' ti'nanh han, kat heyok tzujnuj yinh hej komon dios maxhto heyohtajoj.

²⁹»Yet xax hex yiktoj Komam Yahveh koDiosal sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe' tu', chetxahye' witz Gerizim, kat hetz'akti'nhenoj witz Ebal. ³⁰Hunq'ahan witz ti', hat xhkan b'ay sq'axepal ha' niman Jordán, yetk'ulal b'ay xhtoh tz'ayik, b'ay ay stx'otx' heb' naj cananeo ch'ehayoj b'et Arabá, yetk'ulal Gilgal, skawilal tx'otx' hihlaj More. ³¹Hex ti', heq'axponojxa yul ha' niman Jordán, yuh hetoj heyetnhenoj tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet. Yet xax heyetnhe tx'otx' tx'otx' tu' b'oj yet hat-xa chex ehayoj sat tx'otx', ³²kaw cheyaha'koj yinh hek'ul heyijyenoj sunil chejb'anile yilal syijyelax lanhan wa'ni teyet ti' han b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi.

Lugar b'ay xhaq'elaxoj Komam Yahveh

12 ¹»Ha' hunq'ahan chejb'anile yilal syijyelax ti' b'oj tzet yetwanoj ay yulax ti', kaw nan-nhe heyuh heyanojkoj yinh smunilal sat tx'otx' tx'otx' xax ya' Komam Yahveh sDiosal heb' ya' jichmam teyet, tx'otx' cheyetnhe'kanoj. Cheyijye' hunq'ahan ti', yulb'al chex ehoyoj sat tx'otx' tx'otx' tu'.

²»Cheyeta'kantoj sunil b'ay shaq'e hunq'ahan konhob' tu' hej sdios, hej konhob' cheyiha'iloj sat tx'otx' tx'otx' tu'. Cheyeta'kantoj hej witz, hej tz'ulik witz b'oj yalanh hej te' te' hupan yeyi.

³»Chehuycha'kanayoj b'ay chakoj hunq'ahan konhob' tu' sxahanb'al, chemaq'a'kan tixhchahoj hej ch'en ch'en xikiltaj yeh tet heb' naj, kat henhusnujkantoj hej yechel ich ix stiyoxh heb' naj

Asera xol q'a' q'a'. Cheyeta'kantoj hej yechel stiyoxh heb' naj, matxa b'aq'inh xhnalaxojtij hunq'ahan lugar tu'.

⁴»Mataj haka' chuh shaq'en hunq'ahan konhob' tu' hej sdios, mataj haktu' chuh hehaq'enoj Komam Yahveh koDiosal. ⁵B'ay hune' lugar sik'le' Komam Yahveh koDiosal xol sunil yaq'b'ilxa heyik'al, yuh yehojayoj Komam hexol, ha' hune' tu' chesaya' heyila', kat hetoj b'et tu'. ⁶Cheyiha'toj hexahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil, hej no' noq' ch'okoj xahanb'alil, hediezmo, hej hekolwal cheyaha', hej tzet cheta'we'koj heyib'anh, heyofrenda xhwayojtij yinh heyanna heya'noj, hej no' b'ab'el yunin hewakax b'oj hekaneluh. ⁷Chex wa'oj yinh tzalalal b'et tu' b'oj hefamilia yinh sat Komam Yahveh koDiosal, haktu' chuh heya'noj tzalahoj hek'ul yuh xex stxahye Komam yinh sunil tzet xemunlanhe.

⁸Mach cheyub' sunil tzet xhjuh b'ay ayonh ti' ti'nanh, b'ay sunil mak ch'uni tzet chal sk'ul, ⁹haxkam maxhto chex apnikoj sat tx'otx' tx'otx' b'ay cheyila' aq'ank'ulal, sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet. ¹⁰Yaja' lawi heq'axponoj yul ha' niman Jordán, kat heyapnoj ehoj sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal heyerenciahoj, ha' Komam chex kolnoj tet heb' naj heyenemigo, kat heyehojk'oj yinh aq'ank'ulal b'et tu'. ¹¹Sat tx'otx' tx'otx' sik'le' Komam yuh yehoj YA' hexol, b'et tu' cheyiha'toj sunil tzet chin chej heyiha'toj ti' han: cheyiha'toj hej xahanb'al xhnhuslaxojkantoj sunil tet Komam, no' noq' cheyaha'koj xahanb'alil tet YA', hej diezmo, hej hekolwal cheyaha' b'oj heyofrenda chepoho'iloj tet Komam, ofrenda kaw

k'ul cheta'we'koj heyib'anh yinh heya'noj tet Komam Yahveh. ¹² Cheyaha' tzalahoj hek'ul b'oj heyuninal yinh sat Komam Yahveh koDiosal b'oj heb' naj hechejab'lom, heb' ix hechejab'lom b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví ch'ehojayoj xol hekonhob', haxkam mach stx'otx' heb' ya' ch'a'laxoj haka' chuh ya'laxoj heyet.

¹³ »Kaw nan-nhe heyuh yet cheyanojkoj hexahanb'al xhnhuslaxojkantoj sunil, mach tzan-nhetik'ahoj b'ay cheyaha'koj hexahanb'al. ¹⁴ Hat cheyaha'koj b'ay hune' lugar sik'le' Komam Yahveh xol hune' heyik'al; b'et tu' cheyub' sunil tzet chin chej heyub' ti' han.

¹⁵ »Chuh hepotx'noj no' noq', kat helonoj schib'ehal no' yul hekonhob', haka' chuh ya'noj Komam Yahveh koDiosal stxahyeb'al heyib'anh. Sunil mak chuh slonoj schib'ehal no' noq' chepotx'o' tu', chelob' no' haka' chuh slolax schib'ehal no' sajcheh, mach yok yinh ta kistal heyetoj, mato machoj, chuh helonoj no'. ¹⁶ Mach chelob' schik'il no' noq' chepotx'o' tu'; haka' shamlaxtoj ha' ha', haktu' chuh hehamnojajoj schik'il no' sat tx'otx' tx'otx'.

¹⁷ »Mach chuh helonojtoj sdiezmohal hetrigo yul hekonhob', hevino, heyaceite, no' b'ab'el yunin hewakax b'oj hekaneluh, hej tzet xax heta'wekoj heyib'anh yinh heya'noj tet Komam, heyofrenda xhwayojtij yinh heyanma heya'noj tet Komam b'oj hunujxa heyofrenda chepoho'iloj tet YA'. ¹⁸ Yinh sat Komam Yahveh koDiosal chelob'toj hej tzetet tu', hat chelob'toj b'ay lugar sik'le' Komam: Haktu' cheyute' b'oj heyuninal, hej hechejab'lom b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví ch'ehoj yul hej hekonhob'. Cheyaha' tzalahoj hek'ul yinh sat Komam Yahveh koDiosal yuh hemunil

chija' sb'ah hewatx'enoj. ¹⁹Nan-nhe heyuh, mach chenahulnhe'toj heb' ya' yik'al ya' Leví yulb'al chex ehok'oj sat tx'otx' tx'otx' tu'.

²⁰»Yet q'a' tx'ihalxa hetx'otx' yuh Komam Yahveh koDiosal, haka' xuh sta'wenkoj YA' yib'anh jet, kat heyalnoj ta cheyoche helob' chib'e, chuh helonoj hantajtik'a chala' hek'ul. ²¹Ta nahat cheyub'iloj yinh b'ay sik'le' Komam Yahveh koDiosal yuh yehoj hexol, chuh hepotx'noj hewakax mato hekaneluh chaha' Komam teyet, kat helonoj hantajtik'a cheyoche' helob' b'ay hekonhob' tu', haka' chuh wa'ni hechejb'anil ti' han. ²²Haka' chuh slolax schib'ehal no' sajcheh, haktu' chuh helonoj schib'ehal no' noq' tu'; mach yok yinh ta kistal yeh mak xhlonoj no' mato machoj, chuh slonoj schib'ehal no'. ²³Yaja' nan-nhe heyuh, mach chelob'toj schik'il no' noq' chepotx'o' tu', haxkam yinh chik' aykoj q'inale, yuxin mach chuh helonojtoj no' chib'e aytokoj schik'il. ²⁴Mach chelob'toj schik'il no' noq' tu', chehama'toj schik'il no' sat tx'otx' tx'otx' haka' chuh shamlaxtoj ha' ha'. ²⁵Mach chelob'toj schik'il no' noq' tu', yunhe k'ul cheyila' b'oj heyik'al yet cheyunuj tzet stoholal yinh sat Komam Yahveh.

²⁶»Wal hej tzetet chepoho'iloj ofrendahil b'oj hej ofrenda cheta'we'koj heyib'anh yuh heya'noj tet Komam Yahveh, cheyiha'toj b'ay hune' lugar sik'le' Komam. ²⁷No' schib'ehal b'oj schik'il no' noq' cheyaha'koj xahanb'alil xhnhuslaxojkantoj sunil tu', hat cheyaha'toj yib'anh b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet Komam Yahveh koDiosal. Chehama'atoj schik'il no' noq' cheyaha'koj xahanb'alil tu' yib'anh b'ay

ch'ahtoj xahanb'al yet Komam Yahveh koDiosal, wal schib'ehal no' tu', chuh helonojtoj.

²⁸»Nan-nhe heyuh heyijyen sunil hunq'ahan chejb'anile chin chej heyijye' ti' han, yunhe k'ulnhetik'a cheyila' b'oj heyik'al; haktu' chuh heyijyenoj yinh heyunuj hej sk'ulal b'oj hej stoholal tet Komam Yahveh koDiosal.

²⁹»Yet xax stanhtzeloj Komam Yahveh hunq'ahan konhob' cheyiha'iloj sat tx'otx' tx'otx' tu', cheyetnhe'kanoj stx'otx', chex ehoj sat stx'otx'. ³⁰Yet xax yij sb'ah tzet lanhan walni teyet ti' han, nan-nhe heyuh, mach chex ayk'ayoj, kat heyokoj tzujnuj yinh tzet xuh hunq'ahan konhob' tu'. Mach cheq'amb'e' yib'anhiloj hej sdios, tajka cheyala': ¿tzet-taxka xuh shaq'en hunq'ahan konhob' tu' hej sdios?, yunhe chuh hin haq'enpax haka' xuh shaq'en sdios tu' han, tajka kexchi. ³¹Tajka chehaq'e' Komam Yahveh koDiosal haka' chuh shaq'en heb' naj tu' hej sdios, haxkam mach schah swi' Komam hune' tu', syah YA' tzet chuh heb' naj yet shaq'en heb' naj hej sdios, somanta yuninal heb' naj snhuskantoj xol q'a' q'a', yuh yanikoj heb' naj smay hej ichamta sdios tu'.

³²Nan-nhe heyuh heyanojkoj yinh smunilal sunil tzet chin chej heyub' ti' han. Mach cheyaha'koj stz'aj chejb'anile ti' b'oj mach cheyiha'paxiloj stz'aj; haka' xhwute walni teyet ti' han, haktu' chuh heyijyenoj.

Xkachlax konhob' Israel yinh shaq'en hej tiyoxh

13 ¹»Ta xhwayojkanh hunuj naj profeta mato hunuj naj wayiklom hexol, kat yalnojk'oj naj hunuj tzet kaw k'ulch'an mato hunuj k'ayb'alk'ule, ²kat yijni sb'ah tzet chal naj, kat yalni naj teyet:

“Tonh kohaq'e'wej hej yaq'b'ilxa hej dios maxhto heyohotajoj”, ta xhinahoj naj; ³ mach cheyab'e'toj tzet chala' naj mato hunuj naj wayiklom, haxkam lanhan hex yilwenoj Komam Yahveh koDiosal ta yinh kaw yeli cheyoche YA' yinh sunil heyanna b'oj yinh sunil hek'ul. ⁴ Yinh-nhe Komam Yahveh koDiosal chex okoj tzujnuj, hanhe YA' chehaq'e'. Yijyewej schejb'anil Komam, ab'ewej tzet chal YA'; cheyaha'koj smay Komam, mach b'aq'inh cheyaha'kanoj YA'. ⁵ Yilal skamaj naj profeta mato naj wayiklom tu', yunhe stanhojayoj hune' stx'ojal tu' hexol, haxkam ha' naj x'ochen hex spohnojiloj yinh b'eh yet Komam Yahveh koDiosal, hune' b'eh xchej Komam heyiha'toj, xanikoj naj yinh hek'ul, hepak'ikoj yinh Komam Yahveh, YA' xex inihaltij yalanh sik'leb'il munil b'et tx'otx' Egipto.

⁶ »Ta kaw hawuxhtaj chach iptzenoj, mato hak'ahol, mato hakutz'in, mato hawixal, mato hunuj hawamigo kaw hawohotaj hab'ah b'oj, ta ha' chach sub'nuj yinh ewantajnhe, kat yalnoj tawet: “Tonh kohaq'e' hej yaq'b'ilxa hej dios”, ta xhinahoj, ha' hunq'ahan dios mach hawohotajoj b'oj maxhtik'a ninaj xohotajnhe hamam icham ichamta dios chal tawet tu', ⁷ ha' hunq'ahan sdios hej konhob' kawil mato nahat yekoj tawinh ay sat tx'otx' tx'otx' ti', ⁸ mach chawaha' sub'u' hab'ah tet hune' mak tu', mach chawab'e'toj tzet chala'. Mach stz'a'oj hak'ul yinh, mach chaweb'a'ayoj smul yib'anh. ⁹ Ha' tzet chawub' yinh hune' anma tu', ha' hapotx'noj, hach b'ab'el chawaha'koj haq'ab' yinh hapotx'nojkamaj; haktu' chute'pax sunil hawet konhob'. ¹⁰ Chak'ojoj kamaj hune' mak tu', masantotik'a xhkamojkanoj,

haxkam xoche hach spoho'iloj yinh Komam Yahveh koDiosal, YA' xach inihaltij b'et tx'otx' Egipto, b'ay xach oktoj yalanh sik'leb'il munil. ¹¹ Haktu' chawute', yunhe yohtajnhenojiloj sunil jet konhob' israelita hune' tu', kat xiwojkanh, haximwal matxa hunuj mak ch'ilwenoj yanojkoj smul haka' smul hune' mak xhk'ojlaxojkamoj tu'.

¹² »Ta cheyab'e' yal-laxoj yul hunuj konhob' b'ay chex yaha' ehoj Komam Yahveh koDiosal, ¹³ ta ay heb' naj winaj heyet konhob' kaw tx'oj, lanhan yetantoj sb'eyb'al jet konhob' ay yul hej skonhob' heb' naj tu', chalni heb' naj tet anma tu' yinh hakti': “Tonhwej kohaq'e' hej yaq'b'ilxa hej dios mach heyohtajoj”, ta xhinahoj heb' naj tet anma tu'; ¹⁴ cheq'amb'e'iloj yinh k'ul, chesaya' heyila', chex ek'oj pich'pon yinh k'ul, ta yel hune' tzet xeyab'e' tu'. Ta yeli lanhan yulax niman stx'ojal tu' hexol, ¹⁵ mach xhkab'konoj hek'ul, chepotx'o' sunil mak ay yul hune' konhob' tu' yinh ch'en espada. Chetanhtze'kaniloj sunil tzet ay yul hune' konhob' tu', chepotx'o'kantoj hej snoq' heb' naj yinh ch'en espada. ¹⁶ Chehunb'a'koj sunil tzetet xeyiloj tet mak ay yul hune' konhob' tu' b'et txonhb'al, kat heyanojkoj q'a' yinh konhob' tu' b'oj sunil stzetet; chenusu'tuj sunil hej tzetet tu' haka' xahanb'al xhnhuslaxkantoj sunil tet Komam Yahveh koDiosal. Cheyeta'kantoj hune' konhob' tu' yinh stohb'al q'inal, sq'alxanhe xhkanojkanoj; matxa b'aq'inh xhwatx'elaxojkanh. ¹⁷ Mach cheyiha'kanoj hej tzetet yetwanoj ay stanhtzelaxojiloj, yunhe mach xhtij lemna chila' Komam Yahveh koDiosal teyinh, haktu' chuh stz'a'oj sk'ul YA' teyinh, kat schib'oj

heb'isil haka' xuh sta'wenkoj YA' yul sti' tet heb' ya' jichmam. ¹⁸K'ulnhetik'a chex yila' Komam, ta cheyijye' tzet chal Komam Yahveh koDiosal b'oj ta chex ehok'oj yinh sunil schejb'anil Komam lanhan wa'ni teyet ti' han b'oj ta cheyub' tzet stoholal yinh sat Komam Yahveh koDiosal.

14 ¹»Honh yuninal Komam Yahveh koDiosal. Mach cheyaha'koj lahwilal yinh henimanil, mach cheq'oq'o'nhe' hewi' yet ay hunuj mak xhkamoj. ²Pohb'ilonhxahiloj yuh Komam Yahveh koDiosal, xonh sik'leltoj YA' xol yaq'b'ilxa hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' ti', yunhe hayonh-nhe chonh ok skonhob'oj YA'.

No' noq' kistal yeyi b'oj no' mach kistaloj yeyi

³»Mach chelob' no' noq' kistal yeyi. ⁴Ha' hunq'ahan no' noq' ti' chuh helonoj: no' wakax, no' kaneluh, no' kaplaxh, ⁵no' sajcheh, no' ciervo b'oj no' gacela sfamilia no' sajcheh, no' corzo, no' íbice, no' antílope, no' xol-telajil kaplaxh b'oj no' xol-telajil kaneluh. ⁶Chuh helonoj sunil no' noq' skayeb'nhen slob'eh, no' xachantoj yisk'aj. ⁷Yaja' mach chuh helonoj no' skayeb'nhen slob'eh, haka' no' camello, no' xol-telajil conejo b'oj no' conejo, haxkam skayeb'nhe no' slob'eh, yaja' mach xachanoj yeh yisk'aj no'; kistal chub'kuj no' ti' teyet.

⁸»No' txitam, kistal chub'paxkoj no' teyet, waxamkami xachan yeh yisk'aj no', yaja' mach skayeb'nhe no' slob'eh. Mach chuh helonoj schib'ehal no', mach chuh hetzab'noj snimanil no' kamnaj txitam.

⁹ »Xol sunil no' noq' ay yul ha' ha', hanhk'anhe no' ay sxik' b'oj no' aykoj smelyuh chuh helonoj.

¹⁰ Mach chuh helonoj no' mach sxik' b'oj no' machkoj smelyuh, kistal chub'kuj no' teyet.

¹¹ »Chuh helonoj sunil no' ch'ik mach kistaloj yeyi. ¹² Yaja' mach chuh helonoj no' t'iw, no' quebrantahuesos, no' azor yet ha' ha', ¹³ no' gallinazo, sunil smajanil no' t'iw milano, ¹⁴ sunil smajanil no' hoh,ⁿ ¹⁵ no' avestruz, no' kuhnoq', no' gaviota b'oj sunil smajanil no' k'uk'um, ¹⁶ no' aq'b'al noq', no' ibis, no' calamón, ¹⁷ no' pelícano, no' garza, smajanil no' usmij, no' hoh yet ha' ha', ¹⁸ no' cigüeña, sunil smajanil no' garza, no' sozt' b'oj no' abubilla.

¹⁹ »Sunil hej no' tz'ulik noq' ay sxik', kistal chub'kuj no' teyet; mach chuh helonoj no'. ²⁰ Yaja' chuh helonoj sunil hej no' nixhtej ch'ik mach kistaloj yeyi.

²¹ »Mach hunuj no' kamnaj noq' chuh helonoj, haxkam pohb'ilex-xahiloj tet Komam Yahveh koDiosal. Chuh heya'noj no' kamnaj noq' tu' tet mak nan konhob'al ch'ehayoj yul hej hekonhob'; chuh hetxonhnojtoj no' tet hunuj mak nan konhob'al tonhe ch'ek' yul hekonhob', chuh slonojtoj no' noq' tu'; wal hex, machoj. Mach chetxika' no' tz'ul kaplaxh xol yal yim smi'.^o

ⁿ14:14 *hoh* Ha' no' cuervo.

^o14:21 *yal yim smi'* Hanhe heb' naj cananeo ch'uni hune' ti', wal heb' ya' judío, mach stxik heb' ya' no' chib'e xol yal yim smi' no' kaplaxh tu'.

Yib'anhiloj diezmo

²² »Yilal hepohnojiloj sdiezmohal sat hetz'unub' cheyiha' yinh hunun hab'il. ²³ Yinh sat Komam Yahveh koDiosal chelob'aytoj sdiezmohal hetrigo, hevino, heyaceite b'oj sdiezmohal hewakax b'oj hekaneluh, hat chelob'aytoj b'ay lugar sik'le' Komam Yahveh koDiosal, b'ay xhaq'elaxoj Komam, haximwal haktu' chuh yokojtoj yul hewi' ta yetwanoj ay hexiwoj tet Komam Yahveh koDiosal yinh stohb'al q'inal. ²⁴ Ta chaha'ayoj Komam Yahveh koDiosal stxahyeb'al heyib'anh b'oj ta kaw nahat heyinojtoj hediezmo, haxkam nahat chub'iloj b'ay sik'le' Komam Yahveh koDiosal, yuh shaq'elaxoj Komam, kat mach chuh heyinojtoj hediezmo hat-ta b'et tu'; ²⁵ ta haktu', chetxonho'loj hediezmo tu', kat heyinojtoj ch'en melyuh, kat hetoj b'ay lugar sik'le' Komam Yahveh koDiosal. ²⁶ Chuh hetanhtzenojiloj ch'en melyuh tu' yinh heloq'noj tzet-tik'a q'a' cheyoche'; hex cheyila' ta wakax cheloq'o', mato kaneluh, mato vino, mato hunujxa tzet k'uhinaj cheloq'o' heyuk'u', kat helonojtoj yinh sat Komam Yahveh koDiosal b'et tu'. Kaw q'inh cheyute' b'oj hefamilia, cheyaha' tzalahoj hek'ul. ²⁷ Mach chenahulnhe'toj heb' ya' yik'al ya' Leví ch'ehoj yul hej hekonhob', haxkam mach stx'otx' heb' ya' chiha' haka' chuh heyi'noj heyet.

²⁸ »Hunun syox hab'il, chekutxb'a'koj sdiezmohal sunil hej sat hetz'unub', kat hek'ub'anojtoj yul hej hekonhob'. ²⁹ Hunq'ahan diezmo chek'ub'a'toj yul hekonhob' tu', ha' slob' heb' ya' yik'al ya' Leví, haxkam mach stx'otx' heb' ya' chiha'; ha' slob'pax

heb' naj nan konhob'al ch'ehoj hexol, nixhtej meb'a' unin, heb' ix kamnajxa yichamil, yunhe mach nhohchalal chila' hunq'ahan anma tu'. Haktu' chuh yanojayoj Komam Yahveh koDiosal stxahyeb'al yib'anh sunil hemunil chewatx'e'.

**Hab'il b'ay ch'a'lax
nimank'ulal yinh hej sk'as anma**

15 ¹ »Hujeb'tajto hab'il, kat hetanhtzenojayoj sunil hej smajanil k'as. ² Hakti' chuh ya'laxoj nimank'ulal yinh hej k'as: Hunun mak x'a'ni hej stzetet k'asil, matxa steja'ayoj sk'as tet yet anmahil, mato yet konhob', haxkam yinh hune' hab'il tu' ch'a'laxoj nimank'ulal yinh hej k'as, yuh yokoj smay Komam Yahveh. ³ Mak mach heyet konhob'oj tonhe ch'ek' hek'atanh, cheteja'ayoj sk'as tet, wal mak heyet konhob', cheyaha' nimank'ulal yinh sk'as. ⁴ Yilal mach hunuj mak meb'a' hexol, haxkam Komam Yahveh koDiosal ch'anojayoj stxahyeb'al heyib'anh sat tx'otx' tx'otx' chaha' YA' teyet heyerenciahoj. ⁵ Hakti' chute' sb'ah, ta cheyijye' tzet chal Komam Yahveh koDiosal, mach cheyaha'kanoj sunil schejb'anil Komam xhwal teyet ti' han. ⁶ Ha' Komam Yahveh koDiosal ch'anojayoj stxahyeb'al heyib'anh, haka' xuh sta'wenkoj Komam yib'anh jet. Xhk'amloj hej konhob' kaw nimejal teyet, wal hex, mach chex k'amloj tet. Ch'okojtoj hej konhob' kaw nimejal yalanh hechejb'anil; wal hex, mach konhob' chex anojiktoj yalanh schejb'anil.

Ch'a'lax k'amloj hej anma meb'a'

⁷»Yet ay hunuj jet konhob' meb'a' yul hunuj hekonhob' ay sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet, soman cheyute' hewi' yinh, mach echemoj cheyute' heb'ah. ⁸Cheyaha' k'amloj hune' mak tu' yinh hej tzetet ch'oknojkoj yuh, soman cheyute' hewi' yinh. ⁹Tajka ay tzet chuh yokojtoj stx'ojal yinh heyanna, kat heyalnoj yinh henab'al: “Yayxaloj shuj hab'il b'ay ch'a'lax nimank'ulal yinh hej k'as”, tajka kexchi, kat heyenoj stx'ojal hek'ul yinh heyet konhob' meb'a' tu' yunhe mach ninnoj tzet cheyaha' tet, haxkam chuh yahoj yaw tet Komam Yahveh koDiosal, kat ya'noj YA' spaj teyet yuh hune' hemul tu'. ¹⁰Mach echemoj cheyute', soman cheyute' hewi', yunhe yanojajoj Komam Yahveh koDiosal stxahyeb'al yib'anh sunil hemunil b'oj yib'anh sunil tzet cheyub'. ¹¹Mach b'aq'inh xhtanhk'ohoj anma meb'a' sat tx'otx' tx'otx' ti', yuxin xhwa' hune' chejb'anile ti' teyet han: Mach cheyechemnhe' heb'ah tet heyet konhob', soman cheyute' hewi' yinh mak meb'a' b'oj yinh mak ch'ilnoj hej sya'tajil sat hetx'otx' tu'.

Chejb'anile yib'anhiløj heb' naj chejab'lom

(Éx. 21:1-11)

¹²»Ta ay hunuj heyet konhob' hebreo, mato hunuj ix heyet konhob' hebreo stxonhnojtoj sb'ah teyet yuh yokoj hechejab'lomøj; wajejb'nhe hab'il xhmunlahoj hune' mak tu' teyinh, wal yinh shuj hab'il, cheyaha' librehal. ¹³Yet cheya'noj librehal, mach chechab'toj yinh manhtzetal. ¹⁴Cheyaha' hej skaneluh, heya'noj

strigo b'oj svino; haka'tik'a smalil txahyeb'al chaha' Komam Yahveh koDiosal teyete, haktu' chuh heya'noj tet. ¹⁵ Mach hojab' chenahulnhe'toj, ta xex alaxiktoj yalanh sik'leb'il munil b'et Egipto, ha' Komam Yahveh koDiosal xex kolnihiltij tet, yuxin xhwa' hune' chejb'anile ti' teyete ti'nanh han.

¹⁶ »Yaja' ta chala' naj x'ok hachejab'lomoj tu' tawet yinh hakti': "Mach xhwoche hach waha'kanoj han", ta xhinahoj naj, yuh chach yoche naj, choche naj hafamilia b'oj yuh tzalalal yeh naj hak'atanh; ¹⁷ ta haktu', chawiha'tij hune' ch'en holb'al txikine, kat halapchanojayoj stxikin naj yib'anh te' pultah, yunhe haholnoj stxikin naj, haktu' chuh yokojkanoj naj hachejab'lomoj yinh stohb'al q'inal. Haktu' chuh hawanojpxakoj hunuj ix ix hachejab'lomoj yinh stohb'al q'inal. ¹⁸ Mach tx'ojoj hawab'enoj hab'ah yet chawa'noj librehal hunuj hachejab'lom, haxkam yinh wajeb' hab'il xmunla hune' mak tu' tawinh, ek'b'alto yiktaj haka' chatohla tet hunuj naj tz'ayiklom. Haktu' chuh yanojayoj Komam Yahveh koDiosal stxahyeb'al yib'anh sunil hamunil.

Sunil hej no' b'ab'el noq'

¹⁹ »Sunil hej b'ab'el yunin hawakax yinh no' winaj b'oj sunil hej b'ab'el yunin hakaneluh yinh no' winaj; chapoho'iloj no' tet Komam Yahveh koDiosal. Mach chawaha'koj no' b'ab'el yunin hawakax yinh munil; mach chak'upu'loj sxil no' b'ab'el yunin hakaneluh. ²⁰ Hunun hab'il helonaj no' b'oj hefamilia yinh sat Komam Yahveh koDiosal, b'ay hune' lugar sik'le' Komam. ²¹ Yaja' ta mach tz'ajanlahanoj yeh no', ta tz'op no', mato kotxlanhe yek' no', mato ay hunujxa

tzet xhmahlan yinh no'; mach chawaha'koj no' xahanb'alil tet Komam Yahveh koDiosal. ²² Chuh hak'uxnujaytoj no' yul hakonhob' b'ay chach ehoj; sunil mak chuh slonoj no', mach yok yinh ta kistal yetoj, mato machoj; lahan chuh helonojtoj no' b'oj haka' no' gacela mato no' ciervo, sfamilia no' sajcheh. ²³ Yaja' mach chelob'toj schik'il no', chehama'ayoj sat tx'otx', haka' chuh shamlaxayoj ha' ha'.

Q'inh Pascua

(Éx. 12:14-20; Lv. 23:4-8; Nm. 28:16-25)

16 ¹ »Chepoho'iloj x'ahaw Abib, yuh heyek'tzenoj q'inh Pascua tet Komam Yahveh koDiosal, haxkam yinh hune' aq'b'al yet hune' x'ahaw tu' xonh yiltij Komam b'et Egipto. ² Cheyaha'koj no' wakax b'oj no' kaneluh xahanb'alil tet Komam Yahveh koDiosal yinh q'inh Pascua, hat cheyaha'koj hexahanb'al tu' b'ay hune' lugar sik'le' Komam yuh shaq'elaxoj YA'. ³ Mach chelob' ixim pan aykoj sipk'ab'anil yinh no' noq' cheyaha'koj xahanb'alil tu'. Yulb'al hujeb' tz'ayik chelob' ixim pan tu' yinh no', haxkam ha' ixim tu' xkoloh yet x'ek' ya' janma, mach aq'ank'ulaloj xonh eltij b'et Egipto. Hakti' cheyute', yunhe henanojtij hune' tz'ayik tu' sunilb'al heq'in al, hune' tz'ayik b'ay xex eltij b'et tx'otx' Egipto. ⁴ Mach b'ay ch'il-laxoj sipk'ab'anil ixim pan sat sunil hetx'otx' yulb'al hujeb' tz'ayik tu'. No' chib'e cheyaha'koj xahanb'alil yinh sk'ejb'alil yinh b'ab'el tz'ayik, mach ninoj no' cheyiha'kanoj yinh hunxa tz'ayik.

⁵»Yinh hej hekonhob' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet, mach nanan-nhehoj konhob' tu' b'ay cheyaha'koj no' noq' xahanb'alil yinh q'inh Pascua tu'; ⁶to hanhe b'ay sik'le' Komam Yahveh koDiosal, yuh shaq'elaxoj YA', hatnhe cheyaha'koj. Yinh sk'ejb'alil cheyaha'koj no' noq' ch'alaxkoj xahanb'alil yinh q'inh Pascua; yet stojxa tz'ayik, kat heyanojkoj no' noq' tu' xahanb'alil, haxkam sk'ejb'alxa xonh eltij b'et Egipto. ⁷Chetxob' no' noq' cheyaha'koj xahanb'alil yinh q'inh Pascua tu', kat helonojtoj no'; b'ay sik'le' Komam Yahveh koDiosal, hat chelob'toj no', kat hemeltzohojtoj heyatut yinh hunxa tz'ayik. ⁸Wajeb' tz'ayik chelob' ixim pan machkoj sipk'ab'anil tu'; yinh shuj tz'ayik, cheyamb'a'koj heb'ah, kat heyek'tzenoj q'inh xikiltaj yeh smayoj Komam Yahveh koDiosal; mach chex munlahoj yinh hune' tz'ayik tu'.

Q'inh yet hej semana

⁹»Yet ch'ichojkoj sk'uplaxojkanh ixim trigo, kat heb'isnoj hujeb' semana; ¹⁰kat heyek'tzenoj q'inh yet hej semana xikiltaj yeh smayoj Komam Yahveh koDiosal, kat heya'noj heyofrenda xhwayojtij yinh heyanna; haka' smalil xuh ya'ni Komam Yahveh koDiosal stxahyeb'al heyib'anh, haktu' chuh heya'noj. ¹¹B'ay sik'le' Komam Yahveh koDiosal yuh yalaxojkoj smay YA', hat cheyek'tze' hune' q'inh ti'. Cheyaha' tzalahoj hek'ul yinh sat Komam Yahveh koDiosal. Hun chuh heyek'tzenoj hune' q'inh ti' b'oj hek'ahol, hekutz'in, heb' naj hechejab'lom, heb' ix hechejab'lom, heb' ya' yik'al ya' Leví ay yul hej hekonhob', heb' naj nan konhob'al, nixhtej meb'a'

unin b'oj heb' ix kamnajxa yichamil ch'ehayoj hexol.
¹²Nawejtij ta xex ek'le chejab'lomal b'et Egipto,
 yuxin cheyijye'k'oj hunq'ahan chejb'anile yilal
 syijyelax ti'.

Q'inh yet hej nixhtej Pat

¹³»Yet xhtanhk'ohoj heyinojkanh ixim trigo, yet
 xhtanhk'ohoj heyatz'nojiloy yal hej te' uva, kat
 heyek'tzenoj yulb'al hujeb' tz'ayik sq'inh yet te'
 nixhtej Pat. ¹⁴Cheyaha' tzalahoj hek'ul yinh sq'inh
 yet te' nixhtej Pat b'oj hek'ahol, hekutz'in, hej
 hechejab'lom, heb' ix hechejab'lom, heb' naj yik'al
 ya' Leví, heb' naj nan konhob'al ay hexol, nixhtej
 meb'a' unin b'oj heb' ix kamnajxa yichamil ay
 yul hej hekonhob'. ¹⁵Hujeb' tz'ayik cheyek'tze'
 hune' q'inh ti' b'ay sik'le' Komam Yahveh koDiosal,
 haxkam ha' Komam ch'anojayoj stxahyeb'al yib'anh
 sunil hemunil, yib'anh sunil tzet chewatx'e', yunhe
 stzalahoj hek'ul yinh kaw k'ul.

¹⁶»Oxel el cheyek'tze' q'inh xikiltaj yeh tu' yulb'al
 hab'il b'ay lugar sik'le' Komam Yahveh koDiosal,
 yunhe heyek'tzenoj q'inh yet ixim pan machkoj
 sipk'ab'anil, q'inh yet hej Semana b'oj q'inh yet hej
 nixhtej Pat. Sunil heb' naj winaj yilal stoj yek'tzenoj
 hunq'ahan q'inh ti'; mach hunuj mak matzet
 chiha'toj tet Komam Yahveh koDiosal. ¹⁷Hunun mak
 xhtoj yinh q'inh tu', chiha'toj yofrenda haka' xuh
 ya'ni Komam Yahveh koDiosal stxahyeb'al yib'anh.

Tzet chuh swatx'oj hej tzetet yinh st'inhanil

¹⁸»Yul hunun hej konhob' chaha' Komam Yahveh
 koDiosal tet huntaj majan heyik'al, cheyaha'koj

heb' ya' juez b'oj heb' ya' ijb'alom yinh konhob'.
¹⁹Mach cheta'toj heb' ya' tzet st'inhanil, lahan-nhe swatx'enoj heb' ya' hej sya'tajil ch'ek'ojtoj yinh anma. Mach chaha' txonho' sb'ah heb' ya', haxkam yet xhtohlalax hunuj ya' juez, kat swatx'en ya' hunuj sya'tajil, ha' hune' tu' sukchantoj snab'al heb' naj tz'ajan sk'ul, kat yetankantoj stzoti' mak kaw t'inhan swatx'en hunuj tzetet. ²⁰Hanhk'anhe st'inhanil chesaya' heyila', yunhe heyehojk'oj, kat heyetnhenojkanoj tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet.

Yib'anhiloj hej tiyoxh

²¹»Mach hunuj te' oy cheyaha'kanh skawilal b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet Komam Yahveh koDiosal, hej yechel ich ix tiyoxh Asera. ²²Mach chewatx'e'kanh hej ch'en ch'en hetiyoxhoj, haxkam syah Komam Yahveh koDiosal hune' tu'.

17 ¹»Mach cheyaha'koj no' wakax b'oj no' tzeh kaneluh mach tz'ajanlahanoj yeh xahanb'alil tet Komam Yahveh koDiosal, haxkam syah Komam hune' tu'.

²»Yet ay hunuj naj winaj mato hunuj ix ix ch'unuj hej stx'ojal yul sat Komam Yahveh koDiosal, kat xanhnojmaloj slahk'ulal Komam yul hunuj hekonhob' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet, ³kat shaq'enoj yaq'b'ilxa hej komon dios, kat yayoj jahnoj yinh sat hej dios tu', tet tz'ayik, tet x'ahaw, tet hej tx'umel; ⁴yet cheyohtajnhenojiloj hune' tu', chepich'a'loj yinh kaw k'ul tzet yeyi. Ta ch'ilchahojiloj ta yeli xakoj hune' mak tu' hune' mule kaw tx'oj yul konhob' Israel ti', ⁵cheyi'altij yinhtaj spultahil konhob',

yala'tik'a ta winaj mato ix, kat hek'ojnojkamoj.

⁶ Yet ay hunuj mak xhpotx'laxoj tu', yilal kawanh, mato oxwanh mak xhkawxenojkoj smul yib'anh.

Mach hunuj mak chuh spotx'laxoj, ta hune'nhe mak xhkawxenojkoj mule tu' yib'anh hune' mak tu'. ⁷ Ha' mak xhkawxenojkoj smul hune' mak tu' yib'anh, ha' b'ab'el xhk'ojnojkamoj, kat-to sk'ojnojkamoj sunil konhob' hune' mak tu'. Haktu' chuh hepohnojiløj hune' stx'ojal tu' hexol.

⁸ »Ta ay hej tzetet kaw ya'taj swatx'oj, haka' hej kamikal, hej howal, hej maq'me'b'ahil, mato hunujxa tzet chub' yul hekonhob' tu'; cheyiha'toj hune' sya'tajil tu' b'ay sik'le' Komam Yahveh koDiosal, ⁹ kat heyapnoj yinh sat heb' ya' sacerdote yik'al ya' Leví b'oj yinh sat ya' juez aykoj yinh hunq'ahan tz'ayik tu'. Cheq'amb'e' tet heb' ya', ha' heb' ya' xhwatx'enoj hej sya'tajil tu', ¹⁰ kat heyunuj tzet chaha'koj heb' ya' heyib'anh, heyijyenoj haka' kaw chuh yalnoj heb' ya' teyete, b'ay hune' lugar sik'le' Komam, kat heyunuj sunil tzet chala' heb' ya' teyete. ¹¹ Haka'tik'a chute' heb' ya' yalnoj teyete, haktu' cheyute' heyijyenoj; tzet-tik'a ch'eløjtij yul sti' heb' ya', ha' cheyub'. ¹² Maktik'a kaw lolo', kanh yeh yab'enoj sb'ah, kat mach syijye' tzet chala' ya' sacerdote aykoj schejab'lomoj Komam Yahveh koDiosal b'oj mach syijye' tzet chala' ya' juez, xhpotx'laxojkamoj, yunhe heyinojiløj hune' stx'ojal tu' xol konhob' Israel. ¹³ Yet chab'enojiløj sunil konhob' hune' ti', xiwojkanøjkanh, matxa mak kanh yeh yab'enoj sb'ah.

Ya' rey

¹⁴»Yet chex okojtoj sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet, yet cheyetnhenoj tx'otx' tx'otx' tu' b'oj yet hat-xa ayex sat tx'otx', kat heyajnoj: “Xhjoche han ta ay hunuj korey haka' yet sunil hej konhob' hoyantij kokawilal han”, ta kexchinahoj, ¹⁵ cheyila' yinh k'ul, hunuj naj heyet konhob' cheyaha'koj hereyaloj, hunuj naj sik'le' Komam Yahveh koDiosal. Mach cheyaha'koj hunuj naj nan konhob'al hereyaloj, mato hunuj naj tonhe ch'ehayoj hexol.

¹⁶»Naj ch'okoj hereyaloj tu', mach tx'ihaloj no' cheh sloq'o' naj, mach scheja'toj naj konhob' ti' b'et Egipto yuh stx'ihalb'ojiloy sheh naj, haxkam yalnaj Komam Yahveh koDiosal yinh hakti': “Matxa b'aq'inh chex meltzohojtoj b'et Egipto”, xhi Komam. ¹⁷ Mach tx'ihaloj yixal naj chiha', yunhe mach ch'etaxojtoj yul swi' naj b'oj mach oro b'oj plata kaw tx'ihal stenb'a' naj yetoj.

¹⁸»Yet ch'okojtoj naj rey tu', scheja' naj watx'elaxoj yechel hunujxa te' hum yet kuyb'anile k'ub'ab'iltoj yuh heb' ya' sacerdote yik'al ya' Leví. ¹⁹ Tzujan-nhetik'a hune' te' hum tu' yinh naj, kat yilnoj naj te' sunilb'al sq'inal, yunhe sxiwoj naj tet Komam Yahveh koDiosal, kat syijyenojkoj naj hunq'ahan kuyb'anile stz'ib'nhelaxojayoj yul te' hum tu'. ²⁰ Mach snimej hitzan-nhe' sb'ah naj yinh sat sunil jet konhob', mach ninoy spoho'iloj sb'ah naj yinh hej chejb'anile tu', yunhe nahatil ch'okojtoj naj reyal b'oj yik'al yinh konhob' Israel.

**Ofrenda ch'a'laxoj tet heb'
ya' sacerdote yik'al ya' Leví**

18 ¹»Sunil heb' ya' sacerdote yik'al ya' Leví, mach stx'otx' heb' ya' chiha' b'et Israel. Ha' ofrenda xhnhuslaxoj tet Komam Yahveh, ha' slob' heb' ya'; ha' tzet yet Komam, ha' ch'a'noj ek'oj yuh heb' ya'. ²Mach stx'otx' heb' ya' yik'al ya' Leví ti' ch'a'laxoj xol yuxhtaj; ha' Komam Yahveh, ha' YA' yerencia heb' ya', haka' xute Komam sta'wenkoj yib'anh tet heb' ya'.

³»Yet ay hunuj mak ch'anojkoj hunuj no' wakax, mato hunuj no' kaneluh xahanb'alil, yet heb' ya' sacerdote yeh no' sb'ul, no' skaxhahil sti' b'oj no' yul sk'ul. ⁴Ixim b'ab'el sat hetrigo, te' b'ab'el hevino, te' b'ab'el heyaceite b'oj b'ab'el xil hekaneluh xhk'uplaxojiloj, yet heb' ya' sacerdote tu' yeyi. ⁵Ha' Komam Yahveh koDiosal xsik'len heb' ya' yik'al ya' Leví tu' xol sunil huntaj majan jik'al, yuh ya'ni q'ana' sb'ah heb' ya' b'oj hej sk'ahol yinh smunil Komam.

⁶»Ta ay hunuj naj yik'al ya' Leví ch'ehojayoj yul hunuj skonhob'al Israel, kat yochenojtoj naj b'ay sik'le' Komam Yahveh koDiosal, ⁷chuh ya'noj q'ana' sb'ah naj yinh sb'ih Komam Yahveh koDiosal, haka' chuh ya'ni q'ana' sb'ah yaq'b'ilxa heb' ya' yuxhtaj naj yik'al ya' Leví tu', heb' ya' aynhetik'akoj ya'ni q'ana' sb'ah tet Komam Yahveh. ⁸Lahan smalil itah ch'a'laxoj tet naj b'oj heb' ya' yuxhtaj xhmunlahoj b'et tu' b'oj hej yerencia naj chiha' yuh smam.

**Xkachlax heb' ya' israelita yinh
hej b'eyb'ale mach k'uluj**

⁹»Yet chex okojtoj sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet, mach chekuyu' heb'ah yinh heyunuj hej stx'ojal chuh yaq'b'ilxa hej konhob'. ¹⁰Mach chenusu'tuj heyuninal xol q'a' q'a' xahanb'alil; mach chekuyu' heb'ah heyalnojiloy tzetet, yinh heyanikoj kun yinh anma, mato henawalnheni. ¹¹Mach chex okoj ahb'elomal, mach cheyub' hej nawalil b'oj mach cheq'amb'e' heb'ah tet kamom. ¹²Haxkam maktik'a ch'unuj hunq'ahan stx'ojal ti', yahb'ehal chub'kuj yul sat Komam Yahveh koDiosal. Yuh hunq'ahan stx'ojal ti', yuxin chiha'loj Komam hunq'ahan konhob' ch'uni hunq'ahan ti' yinh hesat. ¹³Yilal mach hunuj stx'ojal ch'ilchahojiloy teyinh yul sat Komam Yahveh koDiosal. ¹⁴»Hej anma ay yul hunq'ahan konhob' cheyetnhe' tu', sq'amb'e sb'ah tet heb' naj ahb'elom, tet heb' naj kunlom; yaja' wal honh, mach choche Komam Yahveh koDiosal ta xhjuh tzet chuh heb' naj.

Chiha'kanh Komam hune' ya' profeta

¹⁵»Chiha'kanh Komam Yahveh koDiosal hunuj ya' profeta hexol haka' hin ti' han; cheyijye' tzet chala' ya'. ¹⁶Ha' hune' ti' xeq'an tet Komam Yahveh koDiosal b'et Horeb, yinh stz'ayikalil b'ay xeyamb'akoj heb'ah, yet xeyalni yinh hakti': “Matxa xhjoche jab'e' yul snuq' Komam Yahveh koDiosal han b'oj matxa xhjoche jila' hune' niman q'a' q'a' ti' han, yunhe mach chonh kamtoj han”, kexchi.

¹⁷ »Yuxin xal Komam Yahveh wet han: “K'ul tzet sq'an heb' ya' hawet konhob' ti'. ¹⁸ Xhwiha'kanh hunuj ya' profeta haka' hach ti' xol heb' ya' han; xhwaha'koj hintzoti' yinh sti' ya' han, haxa ya' ch'alnoj tzet xhwala' tet han. ¹⁹ Maktik'a mach ch'ab'enojtoj tzet chala' ya' profeta tu' yinh hinb'ih han, hayin chin watx'e' hinb'ah b'oj hune' mak tu' han. ²⁰ Yaja' ta ay hunuj naj profeta stzoteloj yinh hinb'ih han, kat yalnoj naj hunuj tzetet mataj hayin xin chej yala' han, xhpotx'laxoj naj. Haktik'apaxtu' xhtanjoj naj profeta stzoteloj yinh sb'ih hej ichamta komon dios, xhkamoj pax naj”, xhi Komam.

²¹ »Ta k'uxan cheyala' yinh heyanma: ¿Tzet chuh kotxumnujiloj hunuj tzoti' mach stzoti'oj Komam Dios?, ta kexchinahoj. ²² Hakti' chuh hetxumnujiloj: Ta mach chija' sb'ah tzet chala' naj profeta tu' yinh sb'ih Komam Yahveh, ha' xhyenojiloj ta mach stzoti'oj Komam yeh hune' tu'. Mach chex xiwoj tet naj, haxkam slolo'al naj ch'a'noj tzoteloj.

Hej konhob' b'ay skolo'toj sb'ah anma

(Nm. 35:9-28; Jos. 20:1-9)

19 ¹ »Yet xax stanhtzeloj Komam Yahveh koDiosal hunq'ahan konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam teyet, yet hat-xa ayex sat tx'otx', yet ayex-xa yul hunq'ahan konhob' tu' b'oj yet ayex-xakoj yul te' nhah b'et tu', ² cheyanhe'kanoj oxeb' konhob' yiktajb'al yekoj xol hunq'ahan konhob' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet. ³ Oxeb' pohil cheyute'ayoj tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal heyerenciahoj. Chewatx'e' sb'elal oxeb'

konhob', yunhe ta ay mak xhpotx'noj hunuj anma, chuh skolnojtoj sb'ah yul oxeb' konhob' tu'.

⁴»Naj mach yultik'ahoj sk'ul kat spotx'noj yet anmahil b'oj ta machkoj showal naj yinh mak spotx'o' tu', ha' naj tu' chuh stoj skolnojtoj sb'ah b'et tu'. ⁵Xhjutena jalni, ta ay kawanhoj heb' naj xhto iho' si'; yet ayxakoj heb' naj stzok'ni te' si' tu', kat yeltoj yecheh hunuj naj yul sq'ab', kat yijni naj yetb'i naj tu' yuh ch'en echeh tu', kat skam naj; naj x'ok skamom tu', chuh skolnojtoj sb'ah naj yul hunuj hej konhob' tu', yunhe skolnoj naj sq'inal. ⁶Tajka yuh snahatil yeloy hune' mak xpotx'wa tu' yinh b'ay skolo'toj sb'ah tu', kat stzujchahoj yuh naj ch'ochen pajnoj yinh naj tu', kat spotx'noj naj tu' naj xpotx'wa tu' yuh showal; waxamkami mach yetwanoy ay skamoy naj, haxkam machkoj showal naj yinh naj xpotx' tu'. ⁷Yuxin xhwa' hune' chejb'anile ti' teyet han, ta yilal hepohnojiloy oxeb' konhob' tu'.

⁸»Ta nimejal chute'kanoy Komam Yahveh koDiosal hetx'otx', haka' xuh sta'wenkoj Komam yib'anh tet heb' ya' jichmam, kat ya'noj Komam sunil tx'otx' sta'wekoj yib'anh tu' teyet, ⁹b'oj ta cheyijye' heyunuj sunil hunq'ahan chejb'anile xhwal teyet ti' han, kat heyochenoy Komam Yahveh, kat heyokoj tzujnuj yinh sb'eyb'al YA' hunun tz'ayik; ta haktu' cheyute', chepoho'iloj oxeb'xa konhob' b'ay cheb'a' sb'ah mak xhpotx'wahoj tu', ¹⁰yunhe mach xhpotx'laxoj mak mach smul sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet b'oj yuh mach cheyaha'koj hemul, yet xhpotx'laxoj hunuj mak mach smul.

¹¹»Yaja' ta ay hunuj mak aykoj showal yinh hunuj yet anmahil, kat stoh saynoj hune' mak tu', kat yok

lemnax spotx'noj hune' mak tu', kat skolnipaxtoj sb'ah yul hunuj konhob' b'ay cheb'a' sb'ah mak xhpotx'wahoj tu'; ¹² yinh haktu', heb' ya' icham winaj ay yul hekonhob' tu', ha' heb' ya' schejnoj tzab'laxojajoj naj xpotx'wa tu', kat yalaxojkoj naj yul sq'ab' naj xhpajtzenoj skamikal naj xpotx'ot tu'. ¹³ Mach stz'a'oj hek'ul yinh naj yultik'a sk'ul xhpotx'wahoj tu', haxkam haktu' chuh hekolnoj konhob' Israel, yunhe mach smul ch'okoj, yet xhkamoj hunuj anma mach smul, kat k'ulnhetik'a cheyila'.

¹⁴ »Mach chehek'a' snajachil stx'otx' heyet anmahil chaha' Komam Yahveh koDiosal tet, haxkam haktu' xutekanayoj heb' ya' jichmam snajachil stx'otx' heb' ya' yet payxa.

Chejb'anile yib'anhiløj heb' naj testigo

¹⁵ »Mach chuh skawxelaxojkoj hunuj mule mato hunuj stx'ojal yib'anh hunuj anma, ta hune'nhe mak ch'ochen skawxenojkoj. Yilal kawanh maka oxwanh mak chuh skawxenojkoj smul hunuj mak tu' yib'anh.

¹⁶ »Ta ay hunuj naj leq'ti' ch'ochen kawxenojkoj smul hunuj mak yib'anh; ¹⁷ naj ch'ochen kawxenojkoj mule tu' b'oj naj xhkawxelaxkoj smul tu' yib'anh, xhtoj heb' naj yinh sat Komam Yahveh, yinh sat heb' ya' sacerdote b'oj yinh sat heb' ya' juez aykoj yinh smunil yinh hunq'ahan tz'ayik tu', ¹⁸ kat yek'oj pich'pon heb' ya' juez tu' yinh hune' tu'. Ta schalohojiløj yuh heb' ya', ta leq'ti' hune' naj tu' b'oj ta mach yeløj tzet chal naj yinh hune' yet anmahil tu'; ¹⁹ ha' tzet xoche naj ta ch'ulax yinh hune' yet anmahil naj tu', haktu' cheyute' naj leq'ti' tu'. Haktu'

chuh stanhojayoj hej stx'ojal ch'okoj hexol. ²⁰ Yet chohtajnhenojiloj yaq'b'ilxa anma, ta hakti' xtanh naj hob'omkanh tzoti' tu', xiwojkanh anma, kat matxa mak ch'unuj hune' stx'ojal tu' hexol. ²¹ Mach hunuj mak stz'a'oj hek'ul yinh: Mach stz'a'oj hek'ul yinh naj potx'wahom, yinh naj ch'inihaltij sb'aq' sat hunuj maka, yinh naj xhmaq'nihaltij yeh hunuj maka, yinh naj ch'iniltoj yoj hunuj maka, mato yinh naj ch'iniltoj sq'ab' hunuj maka; tzet-tik'a chub' hune' anma tu' yinh yet anmahil, haktik'apaxtu' ch'utelaxoj.

Chejb'anile yib'anhiløj howal

20 ¹ »Yet chex toj heya'noj howal yinh heb' naj heyenemigo, kat heyilnoj ta q'a' ek'b'alto soldado heb' naj hesataj, ta q'a' ek'b'alto scheh heb' naj yet howal hesataj b'oj q'a' ek'b'alto scarro heb' naj yet howal hesataj, mach chex xiwojkanh tet heb' naj, haxkam Komam Yahveh koDiosal xex inihaltij b'et Egipto, ha' YA' aykoj heyetb'ihøj. ² Yet yichøjxakøj howal tu', kat sb'ab'ojk'øj ya' sacerdote yinh sat heb' naj soldado heyet konhob' israelita, kat stzoteloj ya' tet heb' naj: ³ Kat yalnoj ya' yinh hakti': “Ab'ewej, wet konhob' Israel; janojxakøj howal yinh heb' naj jenemigo; iwejtij heyanna teyinh, mach chex xiwi, mach chex kab'koni, mach chex k'uyl'unkanh xiwkilal tet heb' naj, ⁴ haxkam aykoj Komam Yahveh koDiosal jetb'ihøj, ha' YA' ch'a'noj howal yinh heb' naj kohelb'aloj, kat ji'wahøj yinh heb' naj yuh Komam”, xhinahøj ya' sacerdote tu'.

⁵ »Stzotelojpax heb' ya' ijb'alom yinh heb' naj soldado, kat yalnoj pax heb' ya' tet heb' naj: “Ta ay

hunuj mak toto xakanh yatut, kat maxhto ch'ok-koj yul yatut tu'; meltzohojab'toj yatut, tajka ay tzet chuh skam yinh howal, kat nanxa mak ch'okojkantoj yul yatut tu'. ⁶Ta ay mak xtz'un-ni yuva, yaja' maxhto hunekoj chuxkuj sat te'; meltzohojab'toj yatut, tajka ay tzet chuh skam yinh howal, kat nanxa mak ch'uxnujkaniloj sat yuva tz'unb'il yuh tu'. ⁷Ta ay hunuj mak q'anab'exa yeh b'oj hunuj ix ix b'oj maxhto xhmohyikoj b'oj ix, meltzohojab'toj yatut, tajka ay tzet chuh skam yinh howal, kat nanxa mak xhmohyikanoj b'oj sq'anab' tu'", xhinahoj heb' ya'.

⁸»Kat yalnoj pax heb' ya' ijb'alom tu' yinh hakti': "Ta ay hunuj mak kaw ah xiwkom, ta mach yip yab'en sb'ah meltzohojab'toj yatut, yunhe mach chijb'a'tij xiwkilal yinh, kat xiwoj paxkanokan h yaq'b'ilxa yetb'i yuh", xhinahoj heb' ya'. ⁹Chinhe tanhk'ohoj heb' ya' ijb'alom tu' stzoteloj, kat saynoj heb' ya' heb' naj swi'al yinh heb' naj soldado, haxa heb' naj ch'ijb'anoj heb' naj soldado tu' yinh howal.

¹⁰»Yet kawilxa heyekoj yinh hunuj konhob' b'ay cheyaha' howal, b'ab'el chesaya' heyila' heyanojkoj aq'ank'ulal b'oj hune' konhob' tu'. ¹¹Ta sjeb' heb' naj heyanojkoj aq'ank'ulal b'oj, kat hex schanojik'toj heb' naj yul skonhob', ch'okojkantoj hune' konhob' tu' yalan h hechejb'anil, xhtohlawoj heb' naj teyet. ¹²Yaja' ta mach schab' swi' heb' naj hune' aq'ank'ulal chesaya' b'oj tu', kat yanojkoj heb' naj howal teyinh; yinh haktu', chehoyo'ayoj skonhob' heb' naj. ¹³Yet chanojkoj Komam Yahveh koDiosal heb' naj yul heq'ab', kat hepox'noj kantoj sunil heb' naj winaj ay yul hune' konhob' tu' yinh ch'en espada. ¹⁴Cheyetnhe'kanokan heb' ix ix ay yul konhob' tu',

nixhtej unin b'oj hej no' noq'. Sunil tzet ay heb' naj tu' cheyetnhe'kanoj, kat yoknojkoj heyuh. Chuh helonojtoj tzet ay heb' naj, haxkam Komam Yahveh koDiosal, ha' YA' ch'anojkoj yul heq'ab'. ¹⁵ Haktu' cheyute' sunil konhob' kaw nahat yeloj yinh hej konhob' aykoj hehoyanil.

¹⁶ »Yaja' wal b'ay hej skonhob'al hej tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal heyerenciahoj, mach ninnoj tzet cheyiha'kanoj, chetanhtze'kaniloj sunil. ¹⁷ Chetanhtze'kaniloj sunil heb' naj heteo, sunil heb' naj amorreo, sunil heb' naj cananeo, sunil heb' naj ferezeo, sunil heb' naj heveo b'oj sunil heb' naj jebuseo, haka' xute Komam Yahveh koDiosal yalni jet. ¹⁸ Haxkam ta mach chetanhtze'iloj heb' naj, ha' heb' naj chex skuynuj yinh heyunuj sunil hej yahb'ehal chuh heb' naj, yet shaq'en heb' naj hej sdios, kat heyanojkoj hemul tet Komam Yahveh koDiosal.

¹⁹ »Ta nahatil cheyaha' hehoynoj hunuj konhob', kat-to heyi'wahoj yinh, yuh heyetnhenoj konhob' tu', mach chetzepa'k'oj te' te' ay b'et tu' yuh ch'en echeh, haxkam chelob' sat te'; mach anmahoj te' te', mach chuh skolnoj sb'ah te' teyet. ²⁰ Hanhk'anhe te' mach satnom te'oj chuh heyinojkoj, kat yoknojkoj te' heyuh yuh hewatx'enojkanh hej peyab' b'ay chuh heyahojtoj yuh heyanojkoj howal, masantotik'a chex i'wahoj yinh konhob' tu'.

Hune' anma mach ohtajnheb'iloj mak xpotx'ni

21 ¹ »Ta xhchalohoj snimanil hunuj anma sat tx'otx' tx'otx' heyuh, sat tx'otx' chaha' Komam teyet yuh heyetnhenojkanoj, yaja' mach heyohotajoj

mak xpotx'ni hune' mak tu'; ² yinh haktu', xhtoj heb' ya' icham winaj b'oj heb' ya' juez smale', hantaj yeloj hune' kamom tu' yinh hej konhob' q'a' kawil yetij. ³ Ha' heb' ya' icham winaj ay yul hune' konhob' q'a' kawil yetij yinh hune' kamom tu', ha' heb' ya' ch'inojtoj hune' no' q'opoh wakax maxhto hunekoj ch'oknikoj yinh munil b'oj maxhtotik'a hunekoj ch'alaxkoj munil yib'anh. ⁴ Chiha'toj heb' ya' no' q'opoh wakax tu' b'ay yak'alil sti' hunuj ha' ni'an ha' mach tanh yeltoj, b'ay matzet tz'unb'il, b'oj b'ay tx'otx' tx'otx' ay sti'laj ha' ni'an ha' b'ay maxhtotik'a mak xhmunlakoj sat, kat sjonhnojiltoj heb' ya' snuq' no' q'opoh wakax tu'.

⁵ »Lawitu' kat shitzojkoj heb' ya' sacerdote yik'al ya' Leví, yuh yunuj heb' ya' smunil, haxkam ha' heb' ya' sik'leb'il yuh Komam Yahveh koDiosal, yuh smunla heb' ya' yinh smunil Komam b'oj yuh ya'ni heb' ya' txahyeb'al yinh sb'ih Komam Yahveh, ha'pax heb' ya' ch'ilnoj tzet xhtanhojkanoj sunil hej howal, mato hej sya'tajil. ⁶ Lawitu', sunil heb' ya' icham winaj ay yul konhob' q'a' kawil yetij yinh b'ay xchalo hune' kamom tu', stx'aha'ayoj heb' ya' sq'ab' yib'anh no' q'opoh wakax xjonhlaxiltoj snuq' tu', ⁷ kat yalnoj heb' ya' yinh hakti': "Mataj hayonh xkopotx' hune' anma ti' han, mach xjil han tzet xuh skami. ⁸ A' nimank'ulal yinh hakonhob' xakoliloj Mamin Yahveh; mach hojab' chawa' komuluj skamikal hune' mak mach smul ti' han", xhinahoj heb' ya', yunhe mach hemul xhkanoj heyib'anh. ⁹ Hakti' chuh heyinojiloj skamikal hune' mak mach smul tu' heyib'anh, kat heyijyenoj heyunuj tzet stoholal yinh sat Komam Yahveh.

Nanantajnhe hej chejb'anile

¹⁰ »Yet chex elojtoj yinh howal yinh heyenemigo, kat stzab'chahoj heb' naj heyuh yuh skolwal Komam Yahveh koDiosal, kat heyinojtoj heb' naj hechejab'lomoj; ¹¹ ta ay hunuj hex ti', ay hunuj ix ix k'ulch'an heyilnoj xol heb' ix cheyiha'toj hechejab'lomoj tu', kat heyochenokoj ix, chuh heyi'noj ix heyixaloj. ¹² Naj ch'ochenoj yi'noj ix tu' yixaloj, chiha'toj naj ix yatut, kat schejnoj naj yinojiloj ix xil swi', kat sk'upnujiltoj ix yisk'aj. ¹³ Chiha'loj ix xil sq'ap aykoj yinh yet xtit ix schejab'lomoj naj, kat skanoj ix oq'o'oj yinh smam smi' yulb'al hune' x'ahaw yul yatut naj. Lawitu' xahuh swayoj naj b'oj ix, kat yi'nojkanoj sb'ah naj b'oj ix. ¹⁴ Ta lawi yi'noj naj ix yixaloj, kat matxa choche' naj ix, chaha' librehal naj ix. Mach chuh stxonhnojtoj naj ix, mach chuh yanojpaxkoj naj ix schejab'lomoj, haxkam xax yiloj naj spixan ix.

Tzet yetwanoj ay schani naj b'ab'el k'ahole

¹⁵ »Ta ay hunuj naj winaj kawanh yixal, hune'nhe ix choche naj, wal hunxa ix machoj, yaja' skawanhil heb' ix ay yuninal b'oj naj; ha' ix mach choche naj tu', ha' ix ay yet sb'ab'el sk'ahol naj. ¹⁶ Yet ch'apnoj stz'ayikalil b'ay spoho'ayoj naj tzet ay yinh yuninal tu', mataj naj b'ab'el sk'ahol naj b'oj ix choche tu', mataj naj ch'i'noj tzet yetwanoj ay yi'ni naj b'ab'el k'ahole; haxkam naj b'ab'el k'ahole, naj yet naj b'oj ix yixal mach choche tu', yilal ha' naj schanoj tzet yetwanoj ay schani. ¹⁷ Yiktajto tzetet ek'b'al chaha' naj tet naj b'ab'el sk'ahol b'oj ix mach choche tu',

sataj yaq'b'ilxa yuninal naj, haxkam ha' naj yunin ix tu', ha' naj b'ab'el sk'ahol naj yinh yip, ha' naj yetwanoj ay yi'ni tzet schah heb' naj b'ab'el k'ahole.

Hej uninale wi'e

¹⁸»Ta ay hunuj naj winaj ay hunuj yuninal kaw wi'e b'oj manhk'om chejb'anile, mach syijye tzet chal smam smi' b'oj maxhtik'a chab'e naj skuyb'anil, waxamkami tzet ch'utelax naj; ¹⁹ ch'ilaxojtoj naj yuh smam smi' tu' yinh sat heb' ya' icham winaj yet konhob', b'ay spultahil skonhob' naj b'ay ayah, ²⁰ kat yalnoj smam smi' naj tu' tet heb' ya' icham winaj tu' yinh hakti': “Kaw wi'e naj juninal ti' han, smanhk'o naj chejb'anile, maxhtik'a chab'e naj tzet xhjal han, tzet swa' naj b'oj uk'umnhetik'a naj”, xhinahoj heb' ya'. ²¹ Sunil heb' naj winaj ay yul skonhob' naj tu' xhk'ojnojkamoj masantotik'a xhkamoj naj. Haktu' chuh hetanhtzenojiloj stx'ojal hexol yul hekonhob'. Yet chohtajnhenojiloj jet konhob' hune' ti', xaxiwoj yanojkoj smul.

Nanantajnhe chejb'anile

²²»Ta ay hunuj mak ch'anojkoj hunuj smul kaw tx'oj kat spotx'laxoj, lawitu' kat slokb'alaxojkanh snimanil yinh hunuj te' te', ²³ mach chechab' kanoj loknoj snimanil tu' yinh te' te' sunilb'al aq'b'al; chemuju'aytoj hune' mak tu' yinhtik'a hune' tz'ayik b'ay xhpotx'laxoj tu', haxkam mak xhlokb'alaxkanh yinh hunuj te' te', tz'akti'nheb'il yuh Komam Dios. Mach chekistalnhe'toj tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet heyerenciahoj.

22¹ »Ta ay hunuj hawet konhob' k'aynajtoj swakax mato skaneluh; ta ch'ilchahoj no' hawuh, mach tonhehoj chawila' ta k'aynajtoj no'; chawiha'toj no' tet yahaw. ²Ta mach skawilaloj hawatut ay naj ay yet no' noq' tu' b'oj ta mach hawohtajoj naj, chawiha'toj no' hawatut, kat skanojkanoj no' b'et tu', masantotik'a ch'ek'oj naj hawet konhob' tu' saya' snoq', kat-to hawa'noj paxoj no' tet naj. ³Haka'tik'a chuh hawa'noj paxoj swakax naj mato skaneluh naj k'aynajtoj tu', haktik'apaxtu' chuh hawa'noj paxoj hunuj sburro naj, hunuj xil sq'ap naj, mato hunujxa stzetet naj sk'aya'toj. Mach tonhehoj chawila', chakolo' hawet konhob' tu'.

⁴»Ta chawila' ayk'aynaj hunuj sburro hawet konhob' yul b'eh, mato hunuj swakax, mach tonhehoj chawila' ta ayk'aynaj no'; chach kolwahoj hawinojkanh no' yinh naj.

⁵Mach chaha'koj ix ix xil sq'ap naj winaj yinh, mach chaha'paxkoj naj winaj xil sq'ap ix ix yinh; haxkam kaw syah Komam Yahveh koDiosal maktik'a ch'uni hune' tu'.

⁶»Ta ay hunuj mak schalohoj hunuj sq'u' no' ch'ik swi' hunuj te' te' yuh mato sat tx'otx'; ta pajan no' yib'anh sos mato yib'anh yunin, mach chiha'tij hune' mak tu' no' ch'ik tu' b'oj yunin.

⁷Hanhk'anche no' tz'ul ch'ik tu' chuh yinojtij, wal no' mi'e sb'ejtzo'kantoj hune' mak tu' no', yunhe k'ul chila', kat nahatil ch'ehojk'oj sat yib'anh q'inal.

⁸»Yet chawanojkanh hunuj hawatut, yilal hawanojkoj hunuj peyab' shoyanil swi' te', yunhe mach ch'ijtzanoj hafamilia ta ay hunuj mak xhtitk'ayoj swi' hawatut tu', kat skamoj.

⁹»Mach chatz'unu' yaq'b'ilxa hej hinhat xol hawuva; ta chawub', chapoho'iloj hunq'ahan tu' tet Komam Dios, matxa chuh yoknojkoj hawuh.

¹⁰»Mach chehunb'a' no' wakax b'oj no' burro yet spatxnoj no' hetx'otx'.

¹¹»Mach cheyaha'koj xilq'ape watx'eb'il yinh lana b'oj lino.

¹²»Cheyaha'koj yelaw sti' xil heq'ap cheyakojs teyinh, cheyaha'koj yinh skanheb'al stxam xil heq'ap tu'.

Chejb'anile yib'anhiloj yinh sway naj winaj b'oj ix ix

¹³»Ta ay hunuj naj winaj xhmohyi b'oj hunuj ix ix, ta lawi sway naj b'oj ix, kat syahnikanh naj ix, ¹⁴kat yichenkanh naj smul ix, yiniloj naj spixan ix, kat yalnik'oj naj sq'umal ix, chalni naj yinh hakti': "Xin mohyi b'oj hune' ix ix ti' han, ha' yet xin way b'oj ix han, xwilniloj han ta ayxa mak b'oj xway ix", ta xhinahoj naj; ¹⁵xhtoj smam smi' ix b'ay spultahil konhob', kat yinojtoj heb' ya' tzet xhyeniloj^P ta maxhto mak b'oj xhway ix yet xway ix b'oj yichamil tu', ¹⁶kat yalnoj smam ix tu' tet heb' ya' icham winaj: "Xwa' hinkutz'in yixaloj hune' naj winaj ti' han, yaja' xyahkanh naj hinkutz'in han. ¹⁷Xichenkanh naj yinh ix, chalni naj ta ayxatik'a winaj b'oj xhway ix, ta mataj naj xway b'ab'el b'oj hinkutz'in han. Ti'nanh xin, chin yeh teyet han, ta ha' naj b'ab'el xway b'oj hinkutz'in han", xhinahoj smam ix tu', kat sleb'anojtoj smam smi' ix tu' q'ap q'ape yinh

^{P22:15} *tzet xhyeniloj* Ha' q'ap q'ape x'ok chik' yinh yet xway ix b'oj yichamil.

sat heb' ya' icham winaj, q'ap xhyeniloj ta ha' naj b'ab'el xway b'oj ix. ¹⁸ Haktu' chuh stzab'nojajoj heb' ya' icham winaj naj winaj tu', kat yanojiktoj heb' ya' naj yul preso, kat shatelaxoj naj. ¹⁹ Hune' ciento ch'en melyuh plata chaha' naj smultahoj tet smam ix tu', yuh xalk'oj naj sq'umal hune' ix ix israelita maxhtotik'a winaj b'ay xhwayi. Yilal skanoj ix yixalaj naj sunilb'al sq'inal, mach b'aq'inh chuh yanojkanoj naj ix.

²⁰ »Yaja' ta yeli, ayxatik'a winaj mak b'oj xway ix ix tu', ²¹ ch'ilaxojiltij ix sti' spultahil yatut smam, kat sk'ojlaxojkamoj ix yuh sunil anma ay yul skonhob', yuh xiloj ix spixan konhob' Israel, yet xetantoj ix yul swi' yet hat-totik'a ay ix yatut smam. Haktu' chuh heyinojiloj hune' stx'ojal tu' hexol.

²² »Ta ay hunuj naj winaj xhnachahoj, yet lanhan sway naj b'oj hunuj ix ix ay yichamil, xhpotx'laxoj skawanhil; haktu' chuh heyinojiloj hune' stx'ojal tu' hexol.

²³ »Ta ay hunuj ix q'opoh ayxa sq'anab' b'oj maxhtotik'a hunuj naj winaj b'ay xhwayi, kat schalohoj ix yul konhob' yuh hunuj naj winaj kat swayoj naj b'oj ix, ²⁴ cheyi'altij skawanhil b'ay spultahil konhob', kat hek'ojnojkamoj skawanhil. Xhk'ojlaxojkamoj ix ix tu', haxkam mach sq'an ix skolwal konhob' yinh; xhk'ojlaxojkamoj naj winaj, haxkam xiloj naj spixan ix sq'anab' naj yet anmahil tu'. Haktu' chuh heyinojiloj hune' stx'ojal tu' hexol.

²⁵ »Ta ay hunuj naj winaj xhchalohoj hunuj ix q'opoh ayxa sq'anab' yuh yinhtaj konhob' b'ay mach anma, kat yipojkoj naj yinh ix; hanhk'anhe naj winaj x'ipikoj yinh ix tu' xhpotx'laxoj. ²⁶ Wal ix q'opoh

tu', matzet ch'utelaxoj ix, mach smul ix xakoj, yuxin mach yetwanoj ay spotx'laxoj ix. Hune' ti', lahan b'oj yet ay mak ch'ok lemna yinh hunuj maka, kat spotx'ni hune' yet anmahil, ²⁷ haxkam mach yuluj konhob' xchalo ix tu' yuh naj, waxamkami x'awi ix, mach mak xuh skolni ix tet naj.

²⁸ »Ta ay hunuj naj winaj ch'ilnojajoj sb'ah b'oj hunuj ix q'opoh maxhto winaj b'ay xhwayi b'oj maxhto sq'anab', kat stzab'nihajoj naj ix, kat yipikoj naj yinh ix, kat snacha skawanhil, ²⁹ stohla' hune' naj tu' 50 ch'en melyuh plata tet smam ix, kat yokojkanoj ix yixaloj naj, haxkam xiloj naj spixan ix, yinh sway naj b'oj ix; mach chuh yanojkanoj naj ix sunilb'al sq'inal.

³⁰ »Mach hunuj naj k'ahole chuh swajoj b'oj skab' smi', haxkam ta haktu', chiha'loj naj spixan smam.

Hej anma mach xhchalaxiktoj xol skonhob' Komam Dios

23 ¹ »Mak pitz'b'ilpohoj sos b'oj mak k'upb'ililtij sch'ik, mach xhchalaxojiktij koxol hayonh honh skonhob' Komam Yahveh ti'.

² »Mach schalaxojiktoj hej uninale xol-nhahil^q yeh koxol, hayonh honh skonhob' Komam Yahveh ti'; waxamkami hat-ta yinh slahunheb'al majan yik'al, maxhtik'a hunuj yik'al hunq'ahan anma tu' schalaxojiktij koxol.

³ »Mach xhchalaxojiktij heb' naj amonita b'oj heb' naj moabita koxol hayonh honh skonhob' Komam

^q23:2 *xol-nhahil* Ha' tzet choche yala'iloj hune' tzoti' ti', ha': Ta mach schalaxojiktij yuninal heb' ya' israelita x'eh b'oj heb' ix nan konhob'al xol skonhob' Komam Yahveh.

Yahveh ti', sunilta yinh slahunheb'al yik'al heb' naj. Mach b'aq'inh xhchalaxojiktij heb' naj koxol, ⁴ haxkam mach xb'ey heb' naj honh schab', yuh ya'ni heb' naj ixim pan kolob' b'oj mach xa' heb' naj ha' ha' juk'u' yet ayonhkoj yinh b'el, yet kopeto b'et Egipto. Ha'pax heb' naj xtohlän ya' Balaam, ya' sk'ahol ya' Beor, ya' ah Petor b'et Mesopotamia, yuh honh stz'akti'nhen ya'. ⁵ Yaja' yuh chonh yoche Komam Yahveh koDiosal, mach xab'etoj Komam tzet sq'an ya' Balaam tu', yuxin xsheltoj Komam hune' tz'akti' tu', xwatx'enkoj YA' yinh txahyeb'al. ⁶ Yuxin mach b'aq'inh chesaya' heyila' aq'ank'ulal b'oj heb' naj, mach chesaya' heyila' sk'ulal tet heb' naj yulb'al chex ehok'oj.

⁷ »Mach cheyaha' heb' naj edomita, haxkam juxhtaj' kob'ah b'oj heb' naj. Mach cheyaha' heb' naj egipcio, haxkam xex ehik'oj haka' nan konhob'al xol heb' naj. ⁸ Hanhk'anhe syox majan yik'al heb' naj ti' chuh yokojtij koxol, hayonh honh skonhob' Komam Yahveh ti'.

Chejb'anile yinh hej tx'ahtx'eb'ahil

⁹ »Yet chex toj heyanojkoj howal yinh heyenemigo, nan-nhe heyuh yinh heyunuj hej tzetet stx'ojal. ¹⁰ Ta ay hunuj naj winaj xhkistalnhenojtoj sb'ah, yuh saj ch'eløj yinh snimanil naj aq'b'alil, ch'eløj naj b'ay chex ehøjajoj, matxa chuh yokoj naj hexol. ¹¹ Yaja' yet yajojxa numnahi, kat yaxhnhenoj sb'ah naj. Yet xax toh tz'ayik kat-to smeltzohojiktij naj hexol.

¹23:7 *juxhtaj* Yuxhtaj sb'ah konhob' ti' b'oj heb' naj edomita, haxkam yik'al ya' Esaú yeh heb' naj; yuxhtaj sb'ah ya' Esaú ti' b'oj ya' Jacob.

¹²»Chesaya' hunuj b'ay chex txuluj b'oj b'ay chex hatxulwuj yinhtaj b'ay chex ehojayoj. ¹³Cheyiha'toj hunuj te' te' xol hetzetet cheyiha'toj yinh howal, ha' te' ch'oknojkoj heyuh, yuh hek'ajnoj hunuj holan b'ay chex txuluj b'oj b'ay chex hatxulwuj. Lawi hetxuluj, kat hemujnujpaxkanoj hetza'. ¹⁴Komam Yahveh koDiosal aykoj jetb'ihoj, ha' YA' ch'ek'iktij koxol b'ay chonh ehayoj ti' yuh honh skolni YA'. Ha' Komam ch'anojkoj heyenemigo yul heq'ab'. Yuxin yilal pohb'ilnhetik'ahiloj b'ay chex ehayoj ti' heyuh yinh skistalil, yunhe mach hunuj skistalil chila'koj Komam teyinh, haxkam ta mach xin, spoho'iloj sb'ah YA' teyinh.

Nanantajnhe smajanil hej chejb'anile

¹⁵»Ta ay hunuj naj chejab'lom nan konhob'al ch'elkanh tet yahaw, kat sq'an-ni naj hakolwal, mach chameltzo'toj naj tet yahaw. ¹⁶Chachab' ehaj naj hak'atanh, hat ch'ehaj naj b'ay hunuj lugar sik'le' naj yul hunuj hakonhob', b'ay q'a' k'ul yab'enoj sb'ah naj. Mach chach etlojkoj yinh naj, xahan chawila' naj.

¹⁷»Mach hunuj mak israelita ix mato winaj, chuh stxonhnoj snimanil haka' chute yaq'b'ilxa hej konhob' yet shaq'en hej ichamta sdios.

¹⁸»Mach cheyiha'toj ch'en melyuh stohol hunuj ix tx'oj yeh swi' tu', mato stohol hunuj naj winaj tx'oj yeh swi' yul yatut Komam Yahveh koDiosal, yuh hetohlanoj hunuj tzet ta'web'ilkoj heyib'anh, haxkam yahb'ehal yeh hunq'ahan tu' yul sat Komam Yahveh koDiosal.

¹⁹»Mach chateja'ayoj yal hamelyuh tet hunuj mak jet konhob', mato yinh hej tzet xhlolaxi, mato hunujxa tzet chuh yi'ni yal. ²⁰Chuh haq'an-nojayoj yal tzet chawaha' sk'ame' hunuj anma mach hawet konhob'oj, yaja' wal mak hawet konhob', mach chuh haq'an-nojayoj yal hatzetet tu' tet, yunhe yanojayoj Komam Yahveh koDiosal stxahyeb'al yib'anh sunil tzet chawatx'e' sat tx'otx' tx'otx' chawetnhe'kanoj tu'.

²¹»Ta ay hunuj tzet chata'we'koj hawib'anh tet Komam Yahveh koDiosal, lemb'ilnhe chawub' tzet chata'we'koj hawib'anh tu', haxkam sq'ana'ayoj Komam tawet yinh hawunuj hune' tu'; ta mach chawub', chawiha'kantoj hamul hawib'anh. ²²Ta matzet chata'we'koj hawib'anh, mach hamul chawaha'koj. ²³Yaja' ta yinh hawanma xhwayojtij, kat hata'wenojkoj hawib'anh yinh hawunuj hunuj tzet tet Komam Yahveh koDiosal, yilal hawunuj hune' tu'.

²⁴»Ta chach okojtoj loho' uva xol stz'unub' hunuj hawet anmahil, chuh halonoj hantajtik'a chawoche' halob', yaja' mach chuh hawinojtoj hawet yul hunuj hatzetet.

²⁵»Ta chach okojtoj xol strigo hunuj hawet anmahil, chuh hahok'nojkanh hawet, yaja' mach chuh hak'upnujkanh ixim trigo tu' yinh ch'en k'upb'al trigo.

24¹»Ta ay hunuj naj winaj xhmohyi b'oj hunuj ix ix, kat sb'ejnikanoj naj yochen ix, haxkam ay tzet mach k'uluj x'ilchahiloj yinh ix yuh naj, stz'ib'nhe'ayoj naj sat hunuj te' hum b'ay chala'ayoj, ta spoho'kantoj sb'ah naj b'oj ix

sunilb'al sq'inal. Chaha'k'oj naj te' hum tu' tet ix, kat yinojiltij naj ix yul yatut. ² Yet xax eltij ix yul yatut naj, xahuh smohyoj ix b'oj hunujxa naj. ³ Yaja' ta xhyahlaxojpaxkanh ix yuh naj skab' yichamil tu', kat stz'ib'nhenojpax naj sat hunuj te' hum b'ay chala'ayoj ta spoho'kantoj sb'ah naj b'oj ix sunilb'al sq'inal, kat yanojk'oj naj te' hum tu' tet ix yul sq'ab', kat yinojiltij naj ix yul yatut, mato ta xhkamtoj naj skab' yichamil ix tu'; ⁴ yinh haktu', mach chuh yi'noj naj b'ab'el yichamiltik'a ix tu' ix yixaloy hunekxa, haxkam xax kistalb'itoj ix. Hune' tu', kaw yahb'ehal yeh yul sat Komam Yahveh. Mach chuh heyinojiloy spixan tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet heyerenciahoj.

⁵ »Ta ay hunuj naj ak'to smohyi, mach xhchalaxojtoj naj yinh howal, mach hunujxa tzet ch'alaxojkoj yub' naj yulb'al hune' hab'il, yuh yilnojkoj naj sk'ul yinh yatut, kat ya'noj naj tzalahoj sk'ul b'oj yixal.

⁶ »Ta ay mak xhk'amenoj hunuj tzetet teyet, mach cheyiha'kanoy ska' b'oj sq'ab' ska', yunhe stohlanoj sk'as teyet, haxkam ta cheyub' hune' tu', lahantik'a b'oj haka' heyinojiloy tzet sloh hune' mak tu'. ⁷ Ta xhnachaloy hunuj jet konhob' x'elq'antoy hunujxa jet konhob' israelita, kat yanojkoj hune' jet konhob' tu' schejab'lomoy, mato stxonho'toj hune' jet konhob' xelq'atoj tu', xhpotx'laxojkamoj hune' mak elq'om tu'; haktu' chuh hetanhtzenojiloy hune' stx'ojal tu' hexol.

⁸ »Ta ay mak ch'ahojiloy yab'il tx'oj yinh snimanil, haka'tik'a chute' heb' ya' sacerdote yik'al ya' Leví yalnoj, haktu' chuh syijyenoj. K'ul cheyute' heyijyenoj sunil hej chejb'anile xhwa' teyet ti'

han. ⁹Tijab' yinh hek'ul tzet xute Komam Yahveh koDiosal ix wanab' María han yet ayonhkoj yinh b'el, yet kopeto b'et Egipto.

¹⁰»Ta chawaha' k'amloj hunuj hawet anmahil, mach chach okojtoj yul yatut, kat hawinojiltij hunuj sq'ape, syeb'aniloj ta ay sk'as tawet. ¹¹Sti'nhe yatut chach kanoj; ha' hune' mak tu' ch'inojiltij q'ap q'ape tu' tawet, kat yanojk'oj q'ap tawet. ¹²Ta meb'a' hune' mak chawaha' k'amloj tu' b'oj ta xil sq'ap chaha'kanoj tawet yuh syeb'aniloj sk'as, mach chawiha'kanoj xil sq'ap tu' sunilb'al aq'b'al. ¹³Chawaha' paxoj xil sq'ap tu' yalanhto maxhto xhtoh tz'ayik, yunhe ay xil sq'ap chaha'koj yinh aq'b'alil, kat hach stxahyenojkanoj; st'inhanił tzet chawub' tu' yul sat Komam Yahveh koDiosal.

¹⁴»Mach chex etlojkoj yinh hunuj hemunlawom kaw meb'a' tz'ayiklom, mach yok yinh ta heyet konhob' mato hunuj mak nan konhob'al ch'ehojayoj yul hekonhob' b'ay chex ehøj. ¹⁵Yinhtik'a hune' tz'ayik yet xhmunlahoj tawinh, ha' tu' chatohlanoj stz'ayik, yet yalanhto maxhto xhtoh tz'ayik, haxkam ch'oknikoj smelyuh yuh, yinh-nhe stohol xhkawxi sk'ul. Ta haktu' chawute', mach ch'awojk'ule hune' anma tu' tawinh tet Komam Yahveh, mach hamul chawaha'koj.

¹⁶»Mataj mame mi'e xhkamoj yuh smul yuninal; mataj uninale xhkamoj yuh smul mame mi'e, lapan stohla' hunun anma smul, kat skamoj yuh smul chaha'koj tu'.

¹⁷»Mach chex etlojkoj yinh mak nan konhob'al ay hexol b'oj mak meb'a' unin; ta cheyaha' k'amloj hunuj ix kannajxa yichamil, mach cheq'ana'loj

hunuj xil sq'ap ix, syeb'aniloj ta ay sk'as ix teyet.
¹⁸Chenab'tij ta xex ek'le chejab'lomal b'et Egipto, b'ay xex skoliltij Komam Yahveh koDiosal. Yuxin xhwal teyet han, ta yilal heyuni hej tzetet st'inhanil.

¹⁹»Yet cheyinojkanh sat hetz'unub' sat tx'otx' tx'otx', ta ay hunuj yachan hetz'unub' tu' xhtoj nahul heyuh, matxa chex meltzohojtoj heyiha'kanh; cheyaha'kanoj tet mak meb'a' unin, tet heb' ix kamnajxa yichamil, mato tet mak nan konhob'al ch'ehoj hexol, yunhe hex stxahyenoj Komam Yahveh koDiosal yinh sunil hemunil chewatx'e'.

²⁰»Yet lawi heyukxenojaytij sat heyolivo, mach chepich'a' ta ayto sat te' xhkanoj yinh sq'ab'. Te' sat xhkanoj yinh te' sq'ab' tu', yet-xa nixhtej meb'a' unin yeh te', yet-xa heb' ix kamnajxa yichamil b'oj mak nan konhob'al ch'ehoj hexol.

²¹»Yet cheyuxnuj sat heyuva, mach chepitz'nhe' te' xhkanoj. Xhkanojkanoj te' tet nixhtej meb'a' unin, tet heb' ix kamnajxa yichamil b'oj tet mak nan konhob'al ch'ehoj hexol.

²²»Mach chenahulnhe'toj ta xex ek'le chejab'lomal b'et Egipto, yuxin chex hinchej heyub' st'inhanil han.

25 ¹»Ta ay kawanhoj heb' naj winaj ch'a'noj howal, xhtoj heb' naj b'ay xhwatx'elax howal yinh sat ya' juez, kat swatx'elaxoj yinh st'inhanil. Mak mach smul, matzet xhtoj yib'anh; wal mak ay smul xhtoj smul yib'anh. ²Ta xhcha shatelaxoj naj ay smul tu', xhatelaxoj naj. Scheja' ya' juez yayo naj sat tx'otx', kat yijnoj naj yinh sat ya' juez; haka'tik'a smalil smul naj, haktu' el xhatelaxoj naj. ³Yaja' mach xhpalk'onojtoj 40 el xhatelaxoj naj, ta mach xin, niman stx'ixwilal naj ch'eloy yinh hesat.

⁴»Mach cheyaha'koj yet sti' no' wakax, yet lanhan xanhnojiltij no' sat ixim trigo.

Chejb'anile yib'anhiloj heb' ix kamnajxa yichamil

⁵»Ta ay kawanhoj heb' naj yuxhtaj sb'ah hun yeyoj yatut, kat skamtoj hunuj naj ayxa yixal, yaja' mach yuninal naj xakanoj tet yixal; ix xkamtoj yichamil tu', mach chuh smohyoj ix yinh hunujxa naj komon winaj. Yuxhtaj naj xkamtoj tu', ha' naj ch'i'noj ix yixaloj, kat swayoj naj b'oj ix, yunhe syijyenoj naj sb'ax ix tu' tzet yetwanoj ay yuni yinh ix. ⁶Sb'ih naj kamom yichamil ix tu' ch'okoj yinh naj b'ab'el yunin ix, yunhe mach xhk'ayojayoj sb'ih naj yul konhob' Israel.

⁷»Ta mach sjeb' naj yuxhtaj naj xkamtoj tu' yi'noj ix yixaloj, xhtoj ix b'ay sti' spultahil konhob', b'ay syamb'a sb'ah heb' ya' icham winaj, kat yalnoj ix yinh hakti': “Mach choche naj yuxhtaj kamom wichamil han, ta yehnhetoj sb'inahoj sb'ih naj yuxhtaj naj yul konhob' Israel ti'. Mach choche naj syijye' tzet yetwanoj ay yuni naj winh han”, xhinahoj ix. ⁸Lawitu' heb' ya' icham winaj ay yul hune' konhob' tu', ha' heb' ya' ch'awtenojtij naj, kat stzoteloj heb' ya' b'oj naj. Ta chilan chala' naj, ta mach choche naj mohyoj b'oj ix; ⁹yinh sat heb' ya' icham winaj tu' xhitzojkoj ix yinh sat naj, kat yinojiloj ix hune' sxanhab' naj, kat stzub'lujkoj ix yinh sat naj, kat yalnoj ix: “Hakti' yetwanoj ay yutelax naj winaj mach ch'ochen ya'noj yik'al yuxhtaj”, xhinahoj ix. ¹⁰Kat yokojkanoj “familia

t'eb'an yoj",^s sb'ihoj sfamilia naj winaj tu' yul konhob' Israel.

¹¹ »Ta ay kawanhoj heb' naj winaj ch'a'ni howal, kat yokojtoj yixal hunuj naj, yuh skolnoj ix yichamil, kat stzab'nihayoj ix sch'ik naj ch'a'ni howal b'oj yichamil tu'; ¹² chek'upu'iltoj sq'ab' ix, mach cheyaha' nimank'ulal yinh ix.

¹³ »Yet chex loq'oj b'oj yet chex txonhoj, mach cheyaha'koj hune' mal q'a' al, yok hune' q'a' hanhan. ¹⁴ Mach kab'oj hemal yul heyatut; mach hune' hemal q'a' tz'ulik yok hune'xa q'a' nimej. ¹⁵ Yilal kaw tohol cheyute' hemalenoj tzetet b'oj kaw tz'ajan hemal cheyaha'koj, yunhe nahatil chex ehokj'oj sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyete. ¹⁶ Haxkam mak ch'uni hunq'ahan tu' b'oj mak ch'uni hej tzetet mach st'inhaniloj, kaw syah Komam Yahveh koDiosal.

¹⁷ »Tijab' yinh hek'ul tzet xonh yute heb' naj amalecita yul b'eh, lawi jeltij b'et Egipto. ¹⁸ Yet kaw sikanajhonhxakanoj, yet kaw matxakanoj jip, ha' tu' x'eltij heb' naj, x'ok lemna heb' naj yinh howal yinh sunil heb' naj jetb'i tzujankanoj jinhtaj, xmaq'nikan kamoj heb' naj, heb' naj jetb'i tu', maxhtik'a ninoj xiw heb' naj tet Komam Dios. ¹⁹ Yuxin yet hat-xa ayex sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal tu' teyete heyerenciahoj, yet xax hex i'wa yinh sunil heb' naj jenemigo aykoj shoyanil tx'otx' tx'otx' chaha' Komam tu' teyete, mach xhtoj nahul heyuh, chetanhtze'iloj sunil heb' naj yik'al naj Amalec.

^s25:10 familia t'eb'an yoj Ha' hune' chejb'anile ti' levirato. Levir: b'ax, chaliloj yinh latin.

Hej diezmo b'oj hej b'ab'el sat tz'unub'

26 ¹»Yet chex apnoj sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyet heyerenciahoj, yet hat-xa ayex sat tx'otx', yet xax hex ehayoj b'et tu', ²kat heyinojtoj b'ab'el sat hetz'unub' cheyiha'kanh sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal tu' teyet, kat heyanojaytoj yul hunuj te' motx, kat heyinojtoj hunq'ahan tu' b'ay sik'le' Komam Yahveh koDiosal, b'ay xhaq'elaxoj Komam. ³Chach apnoj tet ya' sacerdote aykoj yinh smunil hune' tz'ayik tu', kat hawalnoj tet ya' yinh hakti': "Yinh sat Komam Yahveh koDiosal xhwal ti'nanh han, hat-xa ayin sat tx'otx' tx'otx' xta'wekoj Komam Yahveh yul sti' ya'ni tet heb' ya' jichmam han", kachinahoj. ⁴Schab'k'oj ya' sacerdote tu' te' motx tu' tawet, kat yanojayoj ya' te' yinh sat b'ay ch'ahtoj xahanb'al yet Komam Yahveh koDiosal. ⁵Lawitu' kat hawalnoj tet Komam Yahveh koDiosal yinh hakti':

»"Arameo wichmam han, mach hune'ojnhe b'ay x'eh ya'. Haywanh-nhe mak tzujan yinh ya' yet x'ayapnoj ya' b'et Egipto; hat xkankanoj ya' ehaj b'et tu'. B'et Egipto tu' xch'ib' sb'isil heb' ya', nimej konhob'xa xuluj heb' ya'; konhob' kaw ay smay b'oj konhob' kaw tx'ihal sb'isil xukaniloj heb' ya'. ⁶Kaw xonh sb'ah heb' naj egipcio han, kaw x'ek' ya' janma yuh heb' naj han b'oj kaw ya'taj munil b'ay xonh yako'j heb' naj han. ⁷Yuxin x'ah jaw tawet han Mamin Yahveh, sDiosal heb' ya' jichmam han, xawab'entoj tzet xkoq'an tawet han. Xawil sya'il janma han, xawil sya'tajil jeko'j han, b'oj xawil sya'tajil munil x'a'lax jub' han. ⁸Mamin Yahveh,

hach xonh hakoliltij b'et Egipto yuh skanhil haweh han b'oj yuh skanhil hamay, yet xawanihayoj sya'tajil yib'anh heb' naj, xilnipax heb' naj hej k'ayb'alk'uule xawuh, xiwkanojkanh heb' naj yinh machnhe hanik'oj. ⁹Hach xonh hawitij sat hune' tx'otx' tx'otx' ti' han, hune' tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat, stx'otx'al no' lech b'oj no' kab'. ¹⁰Yuxin ti'nanh Mamin Yahveh, xwitij b'ab'el sat hintz'unub' x'ah sat tx'otx' tx'otx' xawa' wet han”, kachinahoj.

»Lawitu' kat hawanojkoj hunq'ahan sat b'ab'el hatz'unub' tu' yinh sat Komam Yahveh koDiosal, kat hawayoj jahnoj hahaq'enoj Komam Yahveh koDiosal. ¹¹Lawitu' kat hawek'tzenoj b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví b'oj heb' naj nan konhob'al ch'ehojayoj hexol, sunil hej sk'ulal xax ya' Komam Yahveh koDiosal tawet b'oj tet hafamilia.

¹²»Yinh hunun syox hab'il yet diezmo, yet xax hex tanhk'o hepohniloj sunil hej sdiezmohal hej te' lob'ehal, chawaha' yet heb' ya' yik'al ya' Leví, yet heb' naj nan konhob'al ch'ehojayoj hexol, yet heb' naj meb'a' unin b'oj yet heb' ix kamnajxa yichamil, yunhe mach mak ch'ilnoj wahilal yul hej hekonhob'.

¹³Lawitu', kat hawalnoj tet Komam Yahveh koDiosal yinh hakti':

»“Xax wiltij sunil tzet pohb'ilxahiloj tawet yul watut han, xax witzq'atoj yinh heb' ya' yik'al ya' Leví han, yinh heb' naj nan konhob'al, yinh heb' naj meb'a' unin b'oj yinh heb' ix kamnajxa yichamil; haka' kaw xawute hawalni Mamin, haktu' xwute hinyijyen hachejb'anil han. Mach xin nahulnhetoj hachejb'anil han, mach xin pohiloj hinb'ah yinh han. ¹⁴Mach ninnoj diezmo pohb'ilililoj wuh ti' xin

loytoj han yet b'isk'ulal weh yinh hinkamom han; mach ninoj diezmo ti' xin loytoj han yet aykoj skistalil winh han, mach ninoj tzet xwa' xahanb'alil tet hej kamom han. Hach hinDiosal han Mamin Yahveh, xin yijye tzet xawal han b'oj sunil tzet xawatij wub' han. ¹⁵T'anhxanhaytij winh han Mamin, t'anhxanhaytij satkanh b'ay ayach, b'ay hawatut xikiltaj yeyi, kat hawanihayoj hatxahyeb'al yib'anh hinkonhob' Israel han b'oj yib'anh tx'otx' tx'otx' xax hawa' jet ti' han; tx'otx' kaw k'ul sat, stx'otx'al no' lech b'oj no' kab', tx'otx' xata'wekoj yul hati' tet heb' ya' jichmam yinh hawa'ni jet han”, kexchinahoj.

Tzet chuh syijyelax schejb'anil Komam Yahveh

¹⁶»Ti'nanh xin, chex schej Komam Yahveh koDiosal heyijye' schejb'anil Komam yilal syijyelaxi b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi; yijyewej yinh sunil hek'ul b'oj yinh sunil heyanna. ¹⁷Yinh hune' tz'ayik ti', xeta'wekankoj heyib'anh, ta hanhk'anhe Komam Yahveh, hanhe YA' koDiosal; xeta'wenkankoj heyib'anh ta chex ehojk'oj yinh sb'eyb'al Komam, ta cheyijye' chejb'anile yilal syijyelaxi, hej schejb'anil YA' b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi. ¹⁸Yinhtik'apax hune' tz'ayik ti' xalpaxkanoj Komam, ta honh skonhob' YA', kaw k'ulch'an jekoj yul sat Komam, xahan ayonh yuh YA' haka' xuh sta'wenkoj YA' yib'anh jet; yuxin koyijye'wejk'oj sunil schejb'anil Komam. ¹⁹Xax yalpax Komam ta q'a' ayto smay chonh yute'koj Komam Yahveh koDiosal sataj yaq'b'ilxa hej konhob' xax watx'e YA', yunhe yokoj komay b'oj kopixan, b'oj yuh kopohnojiloh kob'ah

tetnhe Komam Yahveh koDiosal, haka' xute YA' yalni jet», xhi ya' Moisés.

Chejb'anile tz'ib'nheb'ilayoj yib'anh ch'en ch'en b'et Ebal

27 ¹ Xa' ya' Moisés b'oj heb' ya' icham winaj yet konhob' Israel hune' chejb'anile tet heb' ya' israelita, xalni heb' ya' yinh hakti': «Yijyewej sunil chejb'anile xhwa' teyete ti'nanh han. ² Yet chex q'axponoj yul ha' niman Jordán, kat heyapnoj sat tx'otx' tx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyete, cheyaha'kanh hayeb'oj ch'en ch'en kaw nimej, kat hetz'ahnoj ch'en yinh ch'en txoh. ³ Chetz'ib'nhe'paxkoj sunil hej chejb'anile ti' yinh ch'en ch'en tu', lawi heyapnoj sat tx'otx' tx'otx' kaw k'ul sat chaha' Komam Yahveh koDiosal teyete, stx'otx'al no' lech b'oj no' kab', haka' xuh yalni Komam Yahveh tet heb' ya' jichmam. ⁴ Yet xax hex q'axponik'toj yul ha' Jordán, kat heyanojkanh ch'en ch'en tu' b'et swi' witz Ebal. Haka' xhwute walni teyete ti' han, haktu' cheyute'; chetz'aha' ch'en yinh ch'en txoh, ⁵ kat heyanojpaxkanh hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al tet Komam Yahveh koDiosal, nab'a' ch'en cheyute' hune' b'ay ch'ahtoj xahanb'al tu', yaja' mach chewatx'e'ltoj ch'en yinh ch'en hierro munlab'al ch'en. ⁶ Cheyaha'kanh b'ay ch'ahtoj xahanb'al tu' tet Komam Yahveh koDiosal. Yinh ch'en ch'en mach watx'eb'ililtoj yinh ch'en munlab'al ch'en tu', yinh ch'en chewatx'e'kanh, kat henhusnujkantoj sunil hexahanb'al tet Komam Yahveh koDiosal. ⁷ Cheyaha'koj hexahanb'al b'et tu', ha' ofrenda yet aq'ank'ulal, chex wa'oj kat heya'noj

tzalahoj hek'ul yinh sat Komam Yahveh koDiosal.

⁸Kaw k'ul cheyute' hetz'ib'nhenojkanayoj sunil hej kuyb'anile ti' yib'anh ch'en ch'en tu'», xhi ya' Moisés.

Hej tz'akti' b'et swi' witz Ebal

⁹Lawitu' xal ya' Moisés b'oj heb' ya' yik'al ya' Leví tet heb' ya' yet konhob' israelita yinh hakti': «Mach chex awi, ab'ewej. Xonh ok-kanoj skonhob'oj Komam Yahveh koDiosal ti'nanh. ¹⁰Koyijye'wej tzet chal Komam Yahveh koDiosal, kat jehik'oj yinh schejb'anil Komam lanhan wa'ni teyet ti'nanh han, schejb'anil Komam yilal syijyelaxi», xhi ya'.

¹¹Yinhtik'a hune' tz'ayik tu' xa' ya' Moisés hune' chejb'anile tet yet konhob' tu', xalni ya': ¹²«Lawi heq'axponoj yul ha' niman Jordán, ch'ahojtoj heb' ya' yik'al ya' Simeón, heb' ya' yik'al ya' Leví, heb' ya' yik'al ya' Judá, heb' ya' yik'al ya' Isacar, heb' ya' yik'al ya' José b'oj heb' ya' yik'al ya' Benjamín swi' witz Gerizim, kat stxahyenoj heb' ya' kokonhob'.

¹³»Heb' ya' yik'al ya' Rubén, heb' ya' yik'al ya' Gad, heb' ya' yik'al ya' Aser, heb' ya' yik'al ya' Zabulón, heb' ya' yik'al ya' Dan b'oj heb' ya' yik'al ya' Neftalí, ha' heb' ya' ch'ahojtoj swi' witz Ebal kat yalnoj heb' ya' hej tz'akti'.

¹⁴»Stzotelojpax heb' ya' yik'al ya' Leví yinh ip, kat yalnoj heb' ya' tet sunil heb' ya' jet konhob' yinh hakti':

¹⁵»«Maktik'a xhwatx'enoj hunuj tiyoxh yinh te' te', mak ch'a'noj ulujtuj ch'en metal kat swatx'enojayoj tiyoxh yinh ch'en, kat ya'noj stiyoxh tu' b'ay ewan; winaj heb' naj xhwatx'en ichamta tiyoxh tu', kaw syah Komam Yahveh hej tiyoxh tu', yuxin

tz'akti'nheb'il chukanoj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

¹⁶»“Maktik'a ch'inojiloj spixan smam mato smi', tz'akti'nheb'il chukanoj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

¹⁷»“Maktik'a xhek'noj snajachil stx'otx' yet anmahil, tz'akti'nheb'il chukanoj”, xhinahoj heb' ya': Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

¹⁸»“Maktik'a xhwab'anojtoj hunuj naj tz'op yul hunujxa nan b'ehal, tz'akti'nheb'il chukanoj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

¹⁹»“Maktik'a ch'etlojkoj yinh mak mach jet konhob'oj, yinh nixhtej meb'a' unin b'oj yinh heb' ya' kamnajxa yichamil, tz'akti'nheb'il chukanoj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

²⁰»“Maktik'a xhwayoj b'oj skab' smi', tz'akti'nheb'il chukanoj, haxkam chiha'iloj spixan smam”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

²¹»“Maktik'a ch'okoj yinh hunuj no' noq', tz'akti'nheb'il chukanoj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

²²»“Naj winaj xhwayoj b'oj yanab', mach yok yinh ta yanab' naj yuh smam mato yanab' naj yuh smi', tz'akti'nheb'il chukanoj naj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

²³»“Naj winaj xhwayoj b'oj smi' yixal, tz'akti'nheb'il chukanoj naj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

²⁴»“Maktik'a xhpotx'noj hunuj yet anmahil yinh ewantajil, tz'akti'nheb'il chukanoj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

²⁵»“Maktik'a stxonhnoj sb'ah yuh ch'en melyuh, yunhe spotx'noj hunuj yet anmahil, tz'akti'nheb'il chukanoj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

²⁶»“Maktik'a mach xhyijyenoj hunq'ahan tzoti' yet kuyb'anile ti', tz'akti'nheb'il chukanoj”, xhinahoj heb' ya'. Sunil konhob' ch'alnoj: “Haktu' yeyi”, xhinahoj.

Txahyeb'al xhtita yet xhyijyelax chejb'anile

(Lv. 26:3-13; Dt. 7:12-24)

28 ¹»Ta yinh kaw yeli, cheyijye'k'oj tzet chal Komam Yahveh koDiosal, kat heyijyenoj yinh heyanojkoj yinh smunilal sunil schejb'anil Komam lanhan wa'ni teyet ti' han, chex snimej hitzan-nhe' Komam koDiosal sataj sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx' ti'. ²Ta cheyijye' tzet chal Komam Yahveh koDiosal, chulujkanoj hunq'ahan txahyeb'al ti' heyib'anh:

³»Ta yul konhob', mato yul wayanhb'al chex ehøj; chaha'ayoj Komam stxahyeb'al heyib'anh.

⁴»Chaha'ayoj Komam stxahyeb'al yib'anh heyuninal, yib'anh sat hetz'unub', yib'anh stz'ul hewakax b'oj yib'anh stz'ul hekaneluh.

⁵»Chaha'ayoj Komam stxahyeb'al yib'anh hemotx b'ay ch'aytoj te' lob'ehal b'oj hekahon b'ay chesom ixim pan.

⁶»Ha' Komam chex txahyenoj tzantik'a b'ay chex toj b'oj yinh sunil tzet cheyub'.

⁷ »Ha' Komam xhkolwahoj teyinh, yunhe heyi'wahoj yinh heyenemigo b'ay cheyaha' howal; hune'nhe b'eh b'ay chuluj heb' naj yet cha'noj heb' naj howal teyinh, yaja' nananxanhe b'ehal chiha'kantoj heb' naj, yet ch'elobjkanojkanh heb' naj teyet.

⁸ »Ha' Komam ch'anojayoj stxahyeb'al yib'anh b'ay chek'ub'a' hetrigo b'oj yib'anh sunil hemunil chewatx'e'. Ha' Komam Yahveh koDiosal chex stxahyenoj sat tx'otx' tx'otx' xax ya' Komam teyet.

⁹ »Chonh spoho'iloj Komam skonhob'oj, ta xhkoyijye'k'oj schejb'anil Komam b'oj ta chonh okoj tzujnuj yinh sb'eyb'al YA'. ¹⁰ Haktu' chuh yilnoj sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx', ta hex skonhob' Komam, kat xiwojkanh teyet.

¹¹ »Ha' Komam Yahveh stx'ihalnhenojiloy hetzetet, tx'ihal heyuninal cheyila' yinh b'oj heyixal; ch'uninwoj hewakax yinh kaw k'ul b'oj kaw chaha'kanoj hetz'unub' sat tx'otx' tx'otx' xta'wekoj Komam yib'anh tet heb' ya' jichmam yinh ya'ni tx'otx' teyet.

¹² »Ha' Komam Yahveh xhajnojtoj hune' sk'uhanb'al kaw k'ulch'an teyet, ha' satkanh, yunhe yanojtij YA' ha' nhab' yib'anh hetz'unub', yet yetwanoj ay ya'noj ha'; haktu' chuh yanojayoj Komam stxahyeb'al yib'anh sunil hemunil. Tx'ihal konhob' cheyaha' k'amloj, wal hex, mach hunuj mak tet chex k'amloj.

¹³⁻¹⁴ »Ta cheyijye' schejb'anil Komam koDiosal lanhan wa'ni teyet ti' han, ta cheyikanoj yinh heyanna kat heyijyen'oj; ta mach chepoho'iltoj heb'ah yinh stzoti' Komam b'oj ta mach chewab'a'toj heb'ah yinh yaq'b'ilxa hej dios kat hehaq'enoj;

yinh-nhetik'a sat chex yaha'koj Komam Yahveh, mach yinhtajoj chex yaha'kanoj YA'; swi'alnhetik'a cheyub'kuj, mach yalanhoj chex alaxojkanoj.

Hej tz'akti' yuh wi'ehal

¹⁵ »Yaja' ta mach cheyab'e'toj stzoti' Komam Yahveh koDiosal, ta mach cheyaha'koj yinh hek'ul yinh heyijyenoj sunil schejb'anil Komam, schejb'anil YA' yilal syijyela xhwa' teyet ti'nanh han; yilal heyohtajnheni, ta xhtij sunil hej tz'akti' ti' heyib'anh:

¹⁶ »Ch'ayoj tz'akti' heyib'anh yet ayex yul konhob' b'oj yet ayex yul wayanhb'al.

¹⁷ »Ch'ayoj tz'akti' yib'anh hemotx b'oj yib'anh hekahon b'ay chesomo' hepan.

¹⁸ »Ch'ayoj tz'akti' yib'anh heyuninal, yib'anh sat hetz'unub', yib'anh stz'ul hewakax b'oj yib'anh stz'ul hekaneluh.

¹⁹ »Ch'ayoj tz'akti' heyib'anh tzantik'a b'ay chex tojkoj b'oj yib'anh sunil tzet cheyub'.

²⁰ »Ha' Komam Yahveh ch'anojayoj tz'akti' heyib'anh, matxa chetxumu' tzet cheyub'; ha' YA' ch'anojayoj sya'tajil heyib'anh, yib'anh sunil tzet chewatx'e'. Lemb'ilnhe chex tanhojiloj yuh stx'ojal tzet cheyub' yet chepohnojiloj heb'ah yinh Komam.

²¹ »Chaha'tij Komam Yahveh hej yab'il tx'oj heyib'anh, kat hetanhojiloj sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe' tu'. ²² Chaha'ayoj Komam Yahveh yab'il heyib'anh: q'a', tuberculosis, yab'il ch'a'noj malojkanh henimanil, hej yab'il kaw xhchawi, ch'en espada,^t hej sya'tajil kaw ha' mataj

^t28:22 *espada* Ha' yet mach ch'ay ha' nhab', haktu' yeyoj yinh hebreo. Howal choche yala'iloj hune' tzoti' ti'.

xhtij yib'anh hetz'unub' kat stajojkaniloj yuh q'a', kat yetanojkantoj no' noq' hetrigo b'oj hecebada; ha' hunq'ahan sya'tajil ti' xhtijkanoj heyib'anh, ha' chex tanhtzenojkaniloj yuh Komam. ²³ Xhkawb'ojkaniloj yib'anh satkanh haka' ch'en bronze, kat skawb'ojkaniloj sat tx'otx' tx'otx' haka' ch'en hierro. ²⁴ Matxa nhab'oj ha' chaha'ayoj Komam Yahveh sat hetx'otx', to pojojxa b'oj arena chaha'ayoj YA' heyib'anh; ch'ayojiloj tanh satkanh heyib'anh, masantotik'a chex tanhojkaniloj.

²⁵ »Yet cheya'noj howal b'oj heyenemigo, ha' Komam Yahveh chex a'noj k'aywahoj; hune'nhe b'eh b'ay hit'b'ab'il heb'ah heyuh yet cheyanojkoj howal yinh heb' naj, yaja' nananxanhe b'ehal cheyiha'toj yet chex elojkanh tet heb' naj. Sunil hej konhob' ch'inojkaniloj hepixan yinh machnhe hanik'oj.

²⁶ Ha' no' ch'ik b'oj no' xol-telajil noq' xhlonojtoj henimanil, matxa mak xhyonojiloj no' yet slonojtoj no' henimanil tu'.

²⁷ »Haka' hunq'ahan yab'il x'ahiloj yinh heb' naj egipcio, haktu' chuh yanojatij Komam Yahveh mahilal b'oj hej tx'ak yinh henimanil. Xhchiwahoj hunq'ahan yab'il tu' b'oj matxa yanhal, yuxin kaw ch'ek'oj ya' heyanma yuh Komam.

²⁸ »Shucha'kantoj Komam Yahveh yul hewi', chex tz'opnhe'kantoj YA', kat sk'ayojkantoj henab'al yuh YA'. ²⁹ Tzab'tzonxanhe heyek'oj tz'ayikalil haka' yek' tzab'tzon heb' naj tz'op. Matxa hunuj tzet k'ul ch'elojkoj teyeh yinh sunil tzet cheyub'. Ch'etlojkoj hunujxa konhob' teyinh, kat yinojiloj tzet ayex, mach hunuj mak chuh hex skolnoj.

³⁰ »Cheq'anab'nhe' hunuj ix ix, yaja' nanxa naj xhwayoj b'oj heq'anab' tu'; cheyaha'kanh heyatut, yaja' matxa chex okoj yul te'; chetz'unu' heyuva, yaja' matxa chelob' sat te'. ³¹ Yinhtik'a hesat xhpotx'laxoj hewakax, maxhtik'a ninoj no' cheyab'le'. Yinhtik'a hesat xhol-laxojiloj heburro, matxa ch'a'laxojpaxoj no' teyet. Heyenemigo ch'a'noj howal teyinh, ha' heb' naj ch'etnhenojkanoj hekaneluh, matxa mak xhkolwahoj teyinh skolnojiloj no'. ³² Kaw hesat ch'ilnoj tzet chuh yilaxojkantoj hek'ahol b'oj hekutz'in yuh hunujxa konhob'. Xhkajtzahojkaniloj hek'ul yuh heyek'ojkanoj hesaynoj heyuninal tu', yaja' matxa tzet chuh heyunuj. ³³ Heb' naj mach heyohtajoj, ha' heb' naj xhlonojkantoj sat hetz'unub' b'oj sunil hemunil chewatx'e'. Kaw ch'a'laxoj ek'oj ya' heyanna, chex etalaxoj sunilb'al heq'inal. ³⁴ Yet cheyilnoj sunil tzet cheya'le' tu', kat shuchahojkantoj yul hewi'.

³⁵ »Ch'ahojiloj tx'ak matxa yanhal yinh sunil henimanil yuh Komam Yahveh; ch'ichohtij yahojiloj yinh heyoj, masanta yinh hechunhkul; ch'ahojiloj yinh hewitx'i' b'oj yinh heb'ul.

³⁶ »Ha' Komam Yahveh chex a'noj toj b'oj hereyal b'et hune' konhob' mach xohtajnhe hemam hemi'. Nanxa hej dios chehaq'e' b'et tu', haxa tiyoxh watx'eb'il yinh te' te' b'oj yinh ch'en ch'en, ha'xa chehaq'e'. ³⁷ Toxanche chex smaxnhe'toj sunil konhob' b'ay chex yiha'toj Komam Yahveh, yuh yilaxojiloj hepixan, xaxiwoj hej konhob' hex yilnoj yuh tzet heyekankoj; hex-xanche chex yala' anma, yuh yinojiloj hepixan.

³⁸ »Kaw tx'ihal hinhat chetz'unu' sat tx'otx' tx'otx', yaja' kaw ninch'an tzet chaha' teyet, haxkam no' tziltzil xhlonojkantoj hetz'unub' tu'. ³⁹ Chetz'unu' heyuva, kat hemunlanhenoj te', yaja' mach ninoj sat te' cheyiha', mach ninoj yal te' cheyuk'u', haxkam cheta'kantoj no' tzojoy te' teyet. ⁴⁰ Chetz'unu' heyolivo sat sunil hetx'otx', yaja' maxhtik'a ninoj yaceitehal te' chuh yoknojkoj heyuh, haxkam tonhe ch'ayk'ayojkantij sat te'. ⁴¹ Cheyila' yinh heyuninal, yaja' mach ch'ehojk'oj hek'atanh, haxkam ch'ilaxojkantoj yul hunujxa konhob'. ⁴² Cheta'kantoj no' tziltzil sunil sat hetz'unub' b'oj sunil hej te' te' ay sat hetx'otx'.

⁴³ »Yahojnhetik'akanh heb' naj nan konhob'al ch'ehoj hexol; wal hex, q'a' heyayojnhetik'akanoj. ⁴⁴ Matxataj hex cheyaha' k'amloj heb' naj, haxa heb' naj chex a'noj k'amloj. Kaw ay yelapnojal chub'kaniloj heb' naj, wal hex chex kanojkanoj yinhtajil.

⁴⁵ »Ta mach cheyab'e' tzet chal Komam Yahveh koDiosal b'oj ta mach cheyijye'k'oj schejb'anil Komam xakanoj teyet ti', schejb'anil YA' yilal syijyelaxi, xhtij sunil hunq'ahan tz'akti' ti' heyib'anh, mach chuh hekolnoj heb'ah tet, masanto chex tanhojkaniloj. ⁴⁶ Ha' hunq'ahan tz'akti' ti' ch'okojkanoj hexol, kat hex skachnoj b'oj heyik'al yinh stohb'al q'inal.

⁴⁷ »Yuh mach xeyoche heyaha' oknojkoj heb'ah tet Komam Yahveh koDiosal yinh tzalalal b'oj yinh sunil heyanna yet kaw ay tzet ayex, ⁴⁸ chaha'tij Komam Yahveh heyenemigo, kat heyokojkantoj yalanh schejb'anil heb' naj. Cheyijle' nhohchalal, tajinhti'al,

manh xil q'apehal b'oj q'a'il xil meb'a'il. Sojo'kankoj Komam hune' niman ijatz kaw al yinh henuq' haka' yalil ch'en hierro, masantotik'a chex tanhojkaniloj.

⁴⁹»Nahat-ta xhtij hune' konhob' chaha'tij Komam Yahveh teyinh, hat-ta xhtij sq'axepal tx'otx' tx'otx', mach chetxumu' yab'xub'al; haka' yanhehal yek' no' t'iw, haktu' yanhehal yuluj lemna teyinh. ⁵⁰Kaw tx'oj hune' konhob' tu', mach stz'a'oj sk'ul heb' naj yinh maktaj ichamxa b'oj yinh maktaj ixnamxa, mach stz'a'ojpax sk'ul heb' naj yinh nixhtej unin.

⁵¹Slob'kanaytoj heb' naj sunil henoq' b'oj sunil sat hetz'unub'. Chex kanojkanoj yinh manh trigohal, manh vinothal, manh aceitehal, manh wakaxil b'oj manh kaneluhal, masantotik'a chex tanhojkaniloj.

⁵²»Shoyo'ayoj heb' naj sunil hekonhob' b'oj hetx'otx' chaha' Komam Yahveh koDiosal teyey, masantotik'a ch'ayojkanoj huyna speyab'il hekonhob' tu', hunq'ahan peyab' kaw nahat yekanojkanh, hunq'ahan peyab' kaw kawxeb'ilkankoj yinh kaw k'ul, b'ay aykoj skawxob'al hek'ul. ⁵³Kaw ch'ek'ojkanoj ya' heyanma yuh heb' naj heyenemigo, yuxa nhohchalal, chek'uxu'kanaytoj heyuninal ab'il teyey yuh Komam Yahveh koDiosal, yulb'al hoyb'ilexayoj yuh heb' naj. ⁵⁴Matxa stz'a'oj sk'ul naj winaj q'a' k'ulch'anto sk'ul hexol, matxa stz'a'oj sk'ul naj yinh yet anmahil, matxa stz'a'ojpax sk'ul naj yinh yixal kaw choche b'oj nixhtej yuninal. ⁵⁵Schukilxanhe naj xhk'uxnujaytoj schib'ehal yuninal, yuh matxa tzet xhlolaxoj yulb'al xhoylaxojayoj sunil hekonhob' tu'. ⁵⁶Ix ix jet konhob' kaw haknheti' yeyi, kaw k'ulch'an sk'ul, matzet chuh shitzkoj yinh, yuh sk'ulch'anil sk'ul ix

b'oj yuh matzet chuh shitzkoj yinh ix, maxhtik'a hunekoj chuh yanihayoj ix yoj sat tx'otx'; xasyaha' ix yilnoj yichamil kaw xhtik'a yoche b'oj xasyaha' ix nixhtej yunin. ⁵⁷ Yet hoyb'ilex-xakanayoj yuh hune' konhob' tu', matxa ninnoj tzet xhlolaxojkanoj, yuxin ewantajnhe sk'uxu'aytoj ix ix yunin xhpitzk'ahojiloj yinh b'oj smoh yunin ix, yunhe mach chaha' ix yet yichamil b'oj nixhtej yunin.

⁵⁸ »Ta mach cheyijye'k'oj hunq'ahan tzoti' yet kuyb'anile tz'ib'nheb'ilayoj yul hune' te' hum ti' b'oj ta mach chex xiwoj tet Komam Yahveh koDiosal, Komam yetwanoj ay kohaq'eni b'oj xikiltaj yeyi, ⁵⁹ q'a' xhto ya'ayoj Komam Yahveh sya'tajil heyib'anh b'oj heyik'al, chaha'ayoj YA' hej nimejtaj yab'il kaw tx'oj heyib'anh; mach sb'eja'kanoj yuluj hej nimejtaj sya'tajil tu' heyib'anh, ch'okojkanoj yab'il kaw tx'oj b'oj matxa yanhal teyinh. ⁶⁰ Chaha'ayoj Komam sunil hej sya'tajil x'ay yib'anh tx'otx' Egipto heyib'anh, hunq'ahan kaw x'a'ni xiwoj hek'ul, maxhtik'a chex yaha'kanoj yinh aq'ank'ulal.

⁶¹ »Chaha'paxtij Komam sunil sya'tajil b'oj yab'il heyib'anh, hunq'ahan machayoj yul hune' te' hum yet kuyb'anile ti', masantotik'a chex tanhojkaniloj. ⁶² Waxamkami kaw tx'ihal heb'isil haka' tx'umel ay satkanh, kaw haywanhex-xanhe chex kanojkanoj. ⁶³ Haka'tik'a stzalah sk'ul Komam Yahveh yet cha'ni Komam sk'ulal teyet, yet xhch'ib' heb'isil, haktik'apaxtu' stzalahoj sk'ul Komam yet chex stanhtzenojiloj YA' b'oj yet chex yetanojkantoj YA'. Chex ilaxojkaniltij sat tx'otx' tx'otx' lanhanxa hetoh heyetnhenoj.

⁶⁴»Chex spujb'a'kantoj Komam Yahveh yul sunil hej konhob', nanantajnhe b'ay chex yaha'kantoj YA', kat hehaq'enoj hej komon dios mach heyohtajoj, hej dios watx'eb'il yinh te' te' b'oj yinh ch'en ch'en; maxhtik'a ninoj xohtajnhe hemam hemi' hunq'ahan hej dios tu'. ⁶⁵Mach aq'ank'ulal b'oj xewilal cheyila' yul hej konhob' b'ay chex pujb'alaxojkantoj tu'. Chaha'kankoj Komam Yahveh b'isk'ulal yinh heyanna; xhpaxojkaniloj yip hemujli, matxa ninoj tzet cheyoche' heyub'. ⁶⁶Ch'okojkanoj heq'in al yinh sya'tajil, xiwkilalxanhetik'a heyeh tz'ayik aq'b'al, yuxin mach sb'ih ta xhto hex ehok'oj. ⁶⁷Yinh sab'sahk'alil cheyala': "Walk'anab' sk'ejb'alilxa", wal yinh sk'ejb'alil, cheyala': "Walk'anab' sab'sahk'alil ayonh ti'nanh". Yuh niman xiwkilal b'oj yuh sya'tajil cheyila' tu', yuxin cheyala' hunq'ahan ti'. ⁶⁸Ha' Komam Yahveh chex a'noj meltzohojtoj yul te' barco b'et Egipto, waxamkami yalnaj Komam teyet ta matxa b'aq'inh chex meltzohojtoj b'et tu', yaja' chex txonhlaxojtoj chejab'lomal tet heyenemigo, yaja' matxa mak ch'ochenojpax hex sloq'noj», xhi ya' Moisés.

X'ak'b'i slahk'ulal Komam Yahveh b'oj konhob' Israel

29 ¹Hakti' chuh yinojtoj heb' ya' israelita hune' lahk'ulal xchej Komam Yahveh yala' ya' Moisés tet yet konhob' b'et tx'otx' Moab; x'ak'b'i hune' lahk'ulal alb'ilxatik'a yuh ya' b'et Horeb. ²Xyamb'akoj ya' Moisés sunil heb' ya' yet konhob' israelita tu', xalni ya' tet heb' ya':

«Kaw hesat x'ilni tzet xuh Komam Yahveh b'et Egipto yinh ya' faraón, yinh heb' naj smunlawom ya' b'oj yinh sunil yet konhob' ya'. ³Kaw hesat x'ilni tzet xuh syeni Komam skanhil smay, hej nimejtaj k'ayb'alk'u'le, hej tzet xyeh Komam yinh sk'ulch'anil. ⁴Yet-tax tu', masanto ti'nanh, maxhto cha' Komam Yahveh hetxumu'iloj tzet yelapnoj yeh tzet xeyil tu'. ⁵Mach xilb'itoj xil heq'ap aykoj teyinh b'oj hexanhab' aykoj yinh heyoj, yet xex hinb'eytzentij yulb'al 40 hab'il yul desierto han. ⁶Mach ixim pan xeloh, mach vino xeyuk'u b'oj mach hunujxa tzet k'uhinajxa xeyuk'u, yunhe heyoh'tajnheniløj ta hanhe Komam, hanhk'anhe Komam Yahveh koDiosal.

⁷»Yet xonh hul b'et ti', x'eliløj ya' Sehón sreyal Hesbón b'oj ya' Og sreyal Basán jinh, yuh yanikøj heb' ya' howal jinh, yaja' xonh i'wa yinh heb' ya'. ⁸Haktu' xuh jetnhen stx'otx' heb' ya', ha' tx'otx' xja' tet heb' ya' yik'al ya' Rubén, tet heb' ya' yik'al ya' Gad b'oj tet yiktaj yik'al ya' Manasés. ⁹Yuxin cheyijye'k'øj kuyb'anile yet hune' lahk'ulal ti', kat heyanojkoj yinh smunilal, yunhe k'ul ch'eløjkoj sunil tzet cheyub'.

¹⁰»Ti'nanh yamanonhkoj kohunil hayonh winaj honh israelita ti' yinh sat Komam Yahveh koDiosal, yamankøj heb' ya' ijb'alom xol hunun majan jik'al, heb' ya' icham winaj b'oj heb' ya' xhmunla yuh stz'ib'nhen hej tzetet yul konhob'. ¹¹Yamanpaxk'øj jixal, juninal, heb' naj nan konhob'al ch'ehayøj koxol ha' heb' naj si'lom b'oj heb' naj b'elom ha'. ¹²Yamanonhkoj kohunil yinh sat Komam ti'nanh, yuh swatx'en Komam Yahveh koDiosal hune' lahk'ulal b'øj hayonh, kat kota'wenkankøj yul koti'

yinh jok-kantoj yalanh slahk'ulal Komam. ¹³ Hakti' chuh ya'noj Komam johtajnhe' ta skonhob' Komam jeyi, ta ha' YA' koDiosal, haka' xuh sta'wenkoj Komam yul sti' tet heb' ya' jichmam: ya' Abraham, ya' Isaac b'oj ya' Jacob. ¹⁴ Mataj b'oj hayonh-nhe swatx'e Komam Yahveh koDiosal hune' lahk'ulal ti', mataj hanhe mak yamankoj b'et ti' b'ay sta'wekoj Komam yul sti' hune' lahk'ulal ti', ¹⁵ to ha' hun jik'al ch'okpaxkantoj yalanh hune' lahk'ulal ti'. ¹⁶ Hayonh ti', kaw johtaj tzet xuh jehik'oj b'et Egipto b'oj tzet xuh jek'tij yul yaq'b'ilxa hej konhob'. ¹⁷ Xjil tzet skistalil chuh anma yul hunq'ahan konhob' tu', xjil hej stiyoxh heb' naj watx'eb'il yinh te' te', hej stiyoxh heb' naj watx'eb'il yinh oro b'oj stiyoxh heb' naj watx'eb'il yinh plata. ¹⁸ Yuxin ilwej yinh k'ul ti'nanh, tajka ay hunuj naj winaj mato hunuj ix ix, mato hunuj familia, mato hunuj majan jik'al chiloj yanma yinh Komam Yahveh koDiosal, kat stoh shaq'enoj hej sdios yaq'b'ilxa nan konhob'al tu'. Tajka ay hunuj mak lahan b'oj te' te' kaw k'ayal sxe' b'oj haka' te' ajenjo.

¹⁹ »Ta ay hunuj mak lawi yab'enoj hunq'ahan tzoti' yet tz'akti' ti', kat yanojkoj smay ta kaw k'ul-la anma, kat yalnoj: “Waxamkami chin kawnheloj wanma han, k'ul ch'elobjoj sunil tzet xhwub' han”, ta xhinahoj; chiha'tij hune' mak tu' sya'tajil heyib'anh hehunil. ²⁰ Mach chaha' nimank'ulal Komam Yahveh yinh hune' mak tu', xhtij lemna chila' Komam yinh, sawen Komam, kat yayojkanoj tz'akti' ayayoj yul hune' hum ti' yib'anh hune' mak tu', kat stanhtzenojkaniloj YA' b'oj yik'al. ²¹ Spoho'kaniloj Komam Yahveh hune' mak tu' xol huntaj majan jik'al, yunhe yilnoj

sya'tajil, haka' kaw yalni hej tz'akti' yet lahk'ulal tz'ib'nheb'ilkanayoj yul hune' hum yet kuyb'anile ti'.

²²»Yet chilnoj heb' naj heyik'al xhto huluj b'oj heb' naj nan konhob'al nahat spetokoj, ta aykanayoj sya'tajil b'oj yab'il yib'anh hetx'otx' yuh Komam Yahveh, kat yalnoj heb' naj: ²³“Etaxnajkantoj stx'otx' heb' naj, tz'anajkantoj stx'otx' heb' naj yuh azufre b'oj atz'am atz'am. Matxa tzet chuh stz'unlax sat stx'otx' heb' naj ti', matxa tzet cha' sat tx'otx' b'oj matxa ninnoj telaj chul sat tx'otx'; lahan xukanoj tx'otx' b'oj haka' xuh yetankantoj Komam Yahveh tx'otx' Sodoma, tx'otx' Gomorra, tx'otx' Adma b'oj tx'otx' Zeboim, yet xtit lemna chil Komam Yahveh, xetankantoj YA' tx'otx'”, xhinahoj heb' naj. ²⁴Chala'pax sunil hej konhob': ¿Tzet yuh hakti' xuh yetankantoj YA' Yahveh hune' tx'otx' tx'otx' ti? ¿Tzet yuh xpalk'on xuh stitkanoj lemna chil YA' yinh hune' konhob' ti?, xhinahoj. ²⁵Kat ya'laxoj spaj stzoti' anma tu', kat yal-laxoj: “Yuh xanhmaloj heb' naj slahk'ulal xwatx'e b'oj YA' Yahveh sDiosal hej yichmam, yet xinihaltij YA' heb' naj b'et Egipto. ²⁶Xwab'antoj sb'ah heb' naj shaq'en hunq'ahanxa hej dios mach yohtajoj, k'ajam mach ninnoj tzet sk'ulal xa' hunq'ahan dios tu' tet heb' naj. ²⁷Yuxin xtit lemna chil YA' Yahveh yinh hune' tx'otx' tx'otx' ti', xanitij YA' sunil hej tz'akti' tz'ib'nheb'ilayoj yul hum yet kuyb'anile ti'. ²⁸Xtzumb'enkaniloj YA' heb' naj sat stx'otx' yuh showal, lemankantij chil YA' yinh heb' naj, xtokanoj heb' naj yul hunq'ahanxa konhob', haka' chuh jilni ti'nanh”, xhinahoj.

²⁹»Yul sq'ab Komam Yahveh koDiosal aykoj hej tzetet ewan yeyi; yaja' hunq'ahan tzoti' ayayoj yul

te' hum yet kuyb'anile ti', ha' xa' Komam johtajnhe' b'oj juninal, yunhe koyijyenk'oj yinh stohb'al q'inal.

**Chuluj txahyeb'al ta shela'toj
heb' ya' israelita sb'eyb'al**

30¹ »Yet chuluj sunil txahyeb'al ti' heyib'anh, mato hej tz'akti' xhwa' heyotajnhe' ti' han, ta chex okoj hetxumu'iloj, kat hehelnojtoj henab'al yet hat-xa ayex yul hej konhob' b'ay chex yaha'kantoj Komam Yahveh koDiosal,² kat hemeltzohojkoj b'oj heyuninal yul sq'ab' Komam Yahveh koDiosal, kat heyijyenoj yinh sunil heyanna b'oj yinh sunil hek'ul sunil stzoti' Komam xhwa' teyet ti' han;³ stz'a'ojkanh sk'ul Komam Yahveh koDiosal teyinh, kat hex shunb'anojpaxkoj Komam; chex yiha'tij YA' sat hetx'otx'al hunekxa.⁴ Waxamkami kaw nahat-ta b'ay chex pujb'alaxojkantoj sat tx'otx' tx'otx', chex shunb'a'koj Komam Yahveh koDiosal, kat hex smeltzonojtij YA'.⁵ Chex yiha'tij Komam Yahveh koDiosal sat stx'otx' heb' ya' jichmam, kat heyetnhenoj stx'otx' heb' ya', kat heyehojk'oj yinh tzalalal; q'a' ek'b'alto chub'paxkaniloj heb'isil sataj heb' ya'.⁶ Shela'toj Komam Yahveh koDiosal heyanna^u b'oj heyik'al, yunhe heyochenoj Komam yinh sunil heyanna b'oj yinh sunil hek'ul, kat heyehojk'oj.⁷ Chaha'ayoj Komam sunil hunq'ahan tz'akti' ti' yib'anh heyenemigo xhchiwakojsk'ul teyinh b'oj ch'a'ni howal teyinh.⁸ Haktu' chuh heyab'enojtoj tzet chal Komam Yahveh, kat

^u30:6 *heyanna* Shela'toj Komam heyanna mato ha' Komam ch'anojkoj yechel lahk'ulal yinh heyanna, ha' choche yala'iloj hunq'ahan tzoti': Circuncidar heyanna.

heyanojkoj yinh smunilal hej schejb'anil Komam lanhan wa'ni teyet ti' han. ⁹Yuxin chaha'ayoj Komam Yahveh koDiosal stxahyeb'al yib'anh sunil tzet cheyub', yib'anh heyuninal, yib'anh henoq' b'oj yib'anh hetx'otx'. Kaw stzalahoj sk'ul Komam yet chanojayoj YA' stxahyeb'al heyib'anh hunekxa, haka' xuh stxahyen YA' heb' ya' jichmam. ¹⁰Ha' ti' chub' Komam Yahveh koDiosal ta cheyab'e'toj tzet chal Komam, kat heyijyenojk'oj schejb'anil Komam, schejb'anil YA' yilal syijyelax tz'ib'nheb'ilayoj yul te' hum yet kuyb'anile ti', kat hemeltzohojkoj yul sq'ab' YA' yinh sunil heyanima b'oj yinh sunil hek'ul.

Sik'le' heb' ya' israelita xol q'inale b'oj kamikal

¹¹»Chuh koyijyen'oj hune' chejb'anile lanhan wa'ni teyet ti'nanh han, mach ya'tajoj syijyelaxi. ¹²Mach chuh heyalnoj: “¿Maktaxka ch'ahtoj satkanh kat yinihaytij chejb'anile ti' jet, yunhe chuh johtajnheni tzet chala, kat koyijyen'oj?”, tajka kexchi, haxkam mach satkanhoj ayatoj hune' chejb'anile ti'. ¹³Mach chuh heyalnoj paxoj: “¿Maktaxka xhq'axponik'toj yul ha' mar, kat stoh yinojik'tij chejb'anile jet, yunhe chuh johtajnheni tzet chala, kat koyijyen'oj?”, tajka kexchipaxoj, haxkam mach sq'axepaloj ha' mar ayik'toj chejb'anile ti'. ¹⁴Kaw kawil yekoj stzoti' Komam Dios teyinh, kawil yekoj yinh het'i' b'oj kawil yekoj yinh heyanima yunhe heyijyen'oj.

¹⁵»Chin leb'ahayoj q'inale b'oj kamikal yinh hesat ti'nanh han; chin leb'ahayoj sk'ulal b'oj stx'ojal yinh hesat han, hex ilnhe b'aytet chesik'le. ¹⁶Ti'nanh, chex hinchej heyoch'e' Komam Yahveh koDiosal

han, ehanhwejk'oj yinh sb'eyb'al Komam, yijyewej schejb'anil YA' chejb'anile yilal syijyelaxi b'oj tzet yetwanoj ay yulaxi. Haktu' chuh heyehojk'oj, kat stx'ihalb'ojiloh heb'isil; ha' Komam Yahveh koDiosal chex txahyenoj sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe' tu'.

¹⁷»Yaja' ta mach cheyijye'k'oj hunq'ahan ti', kat hewi'enhenoj heb'ah, kat hewab'anojtoj heb'ah yinh hehaq'enoj hunq'ahanxa hej dios, ¹⁸xhwalkanoj heyab'e' ti'nanh han, ta mach yek'b'anil hekamoj; mach nahatiloj chex ehokj'oj sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe' tu' yet lawi heq'axponoj yul ha' niman Jordán.

¹⁹»Xax hinleb'ahayoj q'inale b'oj kamikal teyet han; xax hinleb'apaxayoj txahyeb'al b'oj tz'akti' teyet han. Xhwakoj tx'otx' tx'otx' b'oj satkanh testigohal teyinh ti'nanh han; sik'lewej q'inale, yunhe heyehojk'oj b'oj heyik'al. ²⁰Ochewej Komam Yahveh koDiosal, ab'ewejtoj tzet chal Komam, okanhwej tzujnuj yinh YA', haxkam ha' YA' ch'a'ni heq'inah; yuh Komam yuxin nahatil chex ehokj'oj sat tx'otx' tx'otx' chaha' YA' teyet, tx'otx' xta'wekankoj Komam Yahveh yul sti' ya'ni tet heb' ya' jichmam: ya' Abraham, ya' Isaac b'oj ya' Jacob», xhi ya' Moisés.

X'ok ya' Josué shemb'aloj ya' Moisés

31 ¹Xtzotelpax ya' Moisés tet heb' ya' israelita, xalni ya' tet heb' ya': ²«Matxa chuh wok ijb'alomal teyinh han, 120 hab'il hinxa han b'oj xax yalpax Komam Yahveh wet han ta mach chin q'axponojik'toj yul ha' niman Jordán han.

³Haxa ya' Josué ch'okoj ijb'alomal teyinh yet chex q'axponojik'toj yul ha' niman, haka' xute Komam

Yahveh yalni. Ha' Komam Yahveh koDiosal xhb'ab'oj hesataj, kat yetanojkantoj YA' sunil hej konhob' ay b'et tu', kat heyetnhenojkanoj stx'otx' heb' naj. ⁴Haka' xuh stanhtzenkaniloj Komam Yahveh ya' Sehón b'oj ya' Og sreyal heb' naj amorreo, xtanhtzenpaxkaniloj Komam skonhob' heb' ya', ⁵haktu' chuh yanojkaj Komam Yahveh hunq'ahan konhob' tu' yul heq'ab', kat heyunuj sunil tzet xax hinchej heyub' ti' yinh heb' naj han. ⁶¡Iwejtij heyanna teyinh, ay yip cheyute heb'ah! Mach chex xiw tet hunq'ahan konhob' tu', mach xhpaxiloj heyip, haxkam aykoj Komam Yahveh koDiosal heyetb'ihoj; mach b'aq'inh chex yaha'kanoj Komam, mach tonhehoj chila' YA' ta ay tzet cheya'le», xhi ya' Moisés.

⁷Lawitu' yinh sat sunil heb' ya' israelita xawtetij ya' Moisés ya' Josué, xalni ya' tet ya':

«¡Itij hawanma tawinh, ay yip chawute hab'ah!, haxkam hach chawiha'k'toj heb' ya' jet konhob' ti' sat tx'otx' tx'otx' xta'wekoj Komam Yahveh yul sti' ya'ni tet heb' ya' jichmam; hach chawiha'toj heb' ya', yunhe yetnhenoj heb' ya' tx'otx' tx'otx' tu'. ⁸Xhb'ab'oj Komam hesataj; ha' Komam ch'okoj heyetb'ihoj, mach b'aq'inh chex stinhcha'kanoj YA', mach tonhehoj chila' YA' ta ay tzet cheya'le'. Mach chach xiwi, ay yip chawute hab'ah», xhi ya' Moisés.

X'a'lax leer kuyb'anile

⁹Xtz'ib'nhe ya' Moisés hune' kuyb'anile ti', xanik'oj ya' tet heb' ya' sacerdote yik'al ya' Leví b'oj tet sunil heb' ya' icham winaj israelita; heb' ya' sacerdote ti' ch'inik'oj te' Kaxhah yet lahk'ulal yet Komam

Yahveh. ¹⁰ Lawitu' xa'ni ya' Moisés hune' chejb'anile ti' tet heb' ya':

«Yet xhlahwoj hujeb'taj hab'il, yet ch'a'laxoj nimank'ulal yinh hej k'as, yulb'al aykoj q'inh yet nixhtej Pat, ¹¹ yet xhtoj sunil jet konhob' Israel ti' b'ay sik'le' Komam, yuh syamb'anojkoj sb'ah yinh sat Komam Yahveh koDiosal, ha' tu' cheya'noj leer hune' kuyb'anile ti' yinh sat sunil jet konhob' ti' yinh kaw ip. ¹² Cheyamb'a'koj sunil jet konhob': heb' naj winaj, heb' ix ix, nixhtej unin b'oj heb' naj nan konhob'al ch'ehojayoj yul hekonhob', yunhe yohtajnhenoj heb' naj skuyb'anil Komam, kat sxiwoj heb' naj tet koDiosal, kat syijyenoj heb' naj sunil hunq'ahan kuyb'anile ti'. ¹³ Ha' ti' cheyub', yunhe yohtajnhenojpax heyik'al hune' kuyb'anile maxhto yohtajoj ti', kat skuynuj sb'ah yinh sxiwoj tet Komam Yahveh koDiosal, yulb'al chex ehoyayoj sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe' tu' yet chex q'axponojik'toj yul ha' Jordán», xhi ya' Moisés.

Swihe'nhe' sb'ah konhob' Israel

¹⁴ Lawitu' xalni Komam Yahveh tet ya' Moisés:

«Yapnojxa stz'ayikalil b'ay chach kamoj. Itij ya' Josué tawinh, kat hin heychmanoj b'ay te' Pat xikiltaj yeh han, yuh wa'noj yohtajnh'e' ya' han tzet yetwanoj ay yunuj ya'», xhi Komam.

Haktu' xuh stoh ya' Moisés b'oj ya' Josué b'ay te' Pat xikiltaj yeyi. ¹⁵ Lawitu' xyenikanh sb'ah Komam Yahveh xol hune' moyan b'ay te' Pat xikiltaj yeyi, x'ok-kanoj hune' moyan tu' sti' spultahil te' Pat tu', ¹⁶ xalni Komam Yahveh tet ya' Moisés: «Toxa chach kamoj, hatojxa sk'atanh heb' ya'

hawichmam; kaw pet-tik'a chin yaha'kanoj heb' naj hawet konhob' ti' han, kat xanhnoj maloj heb' naj hinlahk'ulal b'oj han, haxkam shaq'e' heb' naj hej komon dios mach yohtajoj, hej sdiosal anma ay sat tx'otx' tx'otx' chetnhe' heb' naj. ¹⁷ Yet chijnoj sb'ah hune' ti', xhtij lemna xhwila' yinh heb' naj han, kat hintinhchanojkanoj heb' naj han, matxa ninnoj xhwila'koj hink'ul yinh heb' naj han. Chulujkanoj stx'ojal b'oj sya'tajil yib'anh heb' naj, kat yalnojkanh heb' naj: “Yuh matxakoj Komam Dios jetb'ihoj, yuxin xul hunq'ahan sya'tajil ti' jib'anh”, xhinahoj heb' naj. ¹⁸ Yuh niman stx'ojal chub' heb' naj tu', yet shaq'enoj heb' naj ichamta komon dios, matxa ninnoj xhwila'koj hink'ul yinh heb' naj han.

¹⁹ »Ti'nanh xin, tz'ib'nhe hune' b'it ti', chawaha' skuyu' heb' naj hawet konhob', ha' xhwakankoj testigohal yinh heb' naj han, chacheja' heb' naj sb'itnhe'toj.

²⁰ »Yet xhwanojiktoj heb' naj hawet konhob' ti' sat tx'otx' tx'otx' xin ta'wekoj yul hinti' wa'ni tet heb' ya' heyichmam han, stx'otx'al no' lech b'oj no' kab'; kaw chiha'kanoj sk'ul heb' naj swa'oj, masantotik'a xhnohojkanoj heb' naj, xhb'aq'ichb'ojkaniloj heb' naj; lawitu' kat swab'anojtoj sb'ah heb' naj yinh shaq'enoj hej komon dios, chaha' tij heb' naj hin-howal han, kat xanhnojkan maloj heb' naj hinlahk'ulal b'oj han. ²¹ Yaja' yet chuluj sunil hej stx'ojal b'oj sya'tajil yib'anh heb' naj, ha' hune' b'it ti' ch'okoj testigohal yinh heb' naj, haxkam mach xhtanhk'ohoj yanojkoj yik'al heb' naj hune' b'it ti'. Yalanhto maxhto xhwaktoj heb' naj sat tx'otx' tx'otx'

xin ta'wekoj yul hinti' wa'ni tet han, wohtajxana han tzet ib'il yuh yanma heb' naj», xhi Komam.

²² Xtz'ib'nhenkanayoj ya' Moisés hune' b'it ti' yet hune' tz'ayik tu', xa'ni ya' skuyu' heb' ya' yet konhob' israelita.

²³ Lawitu' xa'ni Komam Yahveh hune' chejb'anile ti' tet ya' Josué sk'ahol ya' Nun:

«Hach chawaha'k'toj heb' ya' israelita ti' sat tx'otx' tx'otx' xin ta'wekoj yul hinti' wa'ni teyet han, yuxin: ¡Itij hawanma tawinh, ay yip chawute hab'ah! Hayin chin okoj hawetb'ihoj han», xhi Komam.

Xk'ub'alaxtoj kuyb'anile sk'atanh te' Kaxhah

²⁴ Yet xtanhk'o ya' Moisés stz'ib'nhenayoj sunil kuyb'anile ti' yul hune' te' hum, ²⁵ xa'ni ya' hunq'ahan chejb'anile ti' tet heb' ya' yik'al ya' Leví ch'inik'oj te' Kaxhah yet lahk'ulal yet Komam Yahveh, xalni ya':

²⁶ «Chawejk'oj te' hum yet kuyb'anile ti', kat heyanojayoj te' sq'axepal te' Kaxhah yet lahk'ulal yet Komam Yahveh koDiosal, ha' te' ch'okoj testigohal teyinh. ²⁷ Haxkam wohtaj hewi'ehal b'oj skawil heyanna han. Telan hewi'ehal yet ayintok'oj hexol ti' han, hajxamwal yet kamom hinxa han. ²⁸ Yamb'awejkoj heb' ya' icham winaj b'oj heb' ya' ijb'alom yinh huntaj majan jik'al, yunhe yab'enkanoy heb' ya' hunq'ahan tzoti' ti' yinh kaw k'ul. Xhwakankoj satkanh b'oj tx'otx' tx'otx' testigohal yinh heb' ya' han. ²⁹ Wohtaj yinh kaw k'ul han ta yet lawi hinkamojtoj han, cheyeta'toj heb'ah, kat hepohnojiloy heb'ah yinh b'eh xin yekanoj teyet han. Yuh mach k'uluj chuh heyehojk'oj yul sat

Komam Yahveh koDiosal, xhtij lemna chila' Komam teyinh, kat yuluj sya'tajil heyib'anh», xhi ya' Moisés.

Hune' b'it xakoj ya' Moisés

³⁰ Haktu' xuh syamb'ankoj ya' Moisés heb' ya' israelita tu', xanikoj ya' hune' b'it ti' yinh sat heb' ya':

32 ¹ «Yab'ehab' satkanh tzet xhwal han, yab'ehab' tx'otx' tx'otx' tzet ch'eltij yul hinti' han;

² Haka' hojab' yay ha' nhab' heyib'anh, hakojob'tu' chuh hechani hinkuyb'anil han; haka' hojab' yay yal chew sat tx'otx' tx'otx', hakojob'tu' chuh yay hintzoti' ti' teyet han. Haka' hojab' yay musmun ha' nhab' yib'anh te' nixhtej yaxla ch'im, haka' hojab' yay yoj ha' nhab' yib'anh nixhtej telaj, hakojob'tu' chuh yay hintzoti' ti' yinh heyanna han.

³ »Xhwakoj smay Komam Yahveh han; jaha'wejkoy smay Komam Yahveh yuh nimej yelapnojaj yeh YA'.

⁴ Ha' Komam hune' ch'en niman ch'en b'ay xhjob'akoj kob'ah, kaw k'ul sunil tzet swatx'e Komam, kaw tohol sunil sb'eyb'al YA'. Ha' Komam Dios hune' syelal, mach hunuj stx'ojal ch'ilchahiloj yinh YA'; ha' Komam xhwatx'en hej tzetet yinh st'inhanil, toholnhetik'a sb'eyb'al Komam.

⁵ »Yaja' kaw tx'oj xex munlakanoj yinh Komam,
mach schah ta hex yuninal YA';
kaw tx'oj hex, kaw kotxan heb'eyb'al.

⁶ ¿Tzet yuh ha' ti' cheya' spajoj tet Komam Yahveh?
Kaw wi'e hex b'oj kaw suk hek'ul yinh machnhe
hanik'oj.

¿Tox mataj ha' Komam xex watx'en xin?
Ha' Komam Yahveh hemam;
ha' YA' xex watx'eni,
ha' Komam xex watx'en anmahil.

⁷ Nawejtij tzet x'ek'toj yet payxa,
titojab' yinh hek'ul tzet x'ek'toj yinh sq'inal
heyichmam yet payxa;
q'amb'e heyab'e' tet hemam, chala' heb' ya' teyet;
q'amb'ewej tet heb' ya' icham winaj,
ch'okoj heb' ya' yala' teyet.

⁸ Yet xpohnihayoj Komam tx'otx' tx'otx' yinh hej
konhob', Komam kaw Nimej Hitzantajil Yeyi,
yet xpujb'antoj YA' sunil anma sat tx'otx' tx'otx',
ha' Komam x'anikankoj b'aytaj tu' ch'ek'oj
snajachil stx'otx' hej konhob',
haka' sb'isil yuninal Israel.

⁹ Honh skonhob' Komam Yahveh hayonh israelita
honh ti';
skonhob' YA' yeh ya' Jacob.

¹⁰ Hat xnachahayoj skonhob' Komam yuh yul
desierto,
b'ay telan sb'isk'ulalil yuh mach ninoj anma
ch'ehayoj b'et tu';
xonh scheltij Komam, xonh stanhen YA',
haka' stanhen YA' nixhtej stiyoxhal sb'aq' sat.

¹¹ Haka' chuh shutxub'tajnhen no' t'iw sq'u',

kat yek'ayoj hoyla no' yib'anh nixhtej stz'ul,
 kat sleb'antoj no' sxik' kat yinitoj no' stz'ul tu'
 yib'anh sxik',

haktu' xuh honh yinitij Komam.

¹² Ha' Komam Yahveh xonh sb'eytzentij,
 mach hunujxa komon dios xkolwa yinh YA'.

¹³ Ha' Komam xonh anikoj sat tx'otx' tx'otx' nahat
 yekanh,

xa'ni YA' te' lob'ehal ch'ah sat tx'otx' tx'otx' tu'
 kolob'.

No' kab' aykoj satlaj ch'en ch'en, ha' no' xa' YA'
 kolob';

xiltij Komam te' aceite yul ch'en niman ch'en,
 xa'nipax YA' te' jet.

¹⁴ No' requesón xhwatx'i yinh slech no' wakax,
 slech no' kaneluh, ha' xa' Komam jet.

Xa' YA' hej no' tzeh kaneluh kaw saq'al jet.

No' winaj kaneluh b'oj no' winaj kaplaxh kaw
 b'aq'ich xch'ib' b'et konhob' Basán, ha' no'
 xa' Komam jet;

ixim trigo kaw saq'al, ha' ixim xkoloh;

yal te' uva q'a' k'ultu, ha' xjuk'u.

¹⁵ Kaw xi'kanoj hek'ul hewa'i, xex

b'aq'ichb'ikaniloj,

lawitu' xenahulnhentoj Komam Dios xex watx'eni;

matxa xeyoche ta ha' YA' hune' ch'en niman ch'en
 b'ay chuh heyeb'ankoj heb'ah,

k'ajam ha' Komam chex tanhen tet stx'ojal.

¹⁶ Xeyiloj spixan Komam yet xehaq'en hej komon
 dios,

xeya' tij lemna chil Komam yuh hej tzetet skistalil
 xeyuh.

¹⁷ Mataj tet Komam Dios xeyakoj hexahanb'al,
to tet heb' naj matzwalil xeyakoj;
tet hej dios ak'to yichikanh maxhtik'a xeyohtajnhe,
ha' tet xeyakoj hexahanb'al tu',
mach xahan-nhe jichmam hunq'ahan dios tu'.

¹⁸ Xenahulnhetoj Komam xex watx'eni,
ha' YA' hune' ch'en niman ch'en b'ay chuh
heyeb'ankoj heb'ah
xepohiltoj heb'ah yinh Komam Dios ch'a'ni
heq'inal.

¹⁹ Yet xilni Komam Yahveh ta xeyahkanoj YA' b'oj
heyuninal,
xtitkanoj lemna chil YA' teyinh.

²⁰ Xalni Komam: “Xhwaha' stel winh teyet han,
yunhe wilnoj han tzet chex tanhojkanoj,
telan hetx'ojal, mach chuh skawxi hink'ul teyinh
han.

²¹ Xeya' eloj hinpixan tet mak mach diosoj han;
xeya' tij hin-howal yuh ichamta tiyoxh mach
yelapnojal yeh han.
Xhwaha'pax heyila' han,
yet chin saynoj hune'xa konhob' mach hinkonhob'oj
han,
xhwiha'tij hehowal han yet chin saynoj anma mach
israelitahoj han.

²² Lemanaxtij xhwil teyinh haka' hunuj q'a' q'a'
tzujlinajxa han,
kat yayapnoj q'a' hat-ta yalanh tx'otx' tx'otx' b'ay
ch'apni kamom;
snhusu'kantoj hune' hin-howal ti' tx'otx' tx'otx'
b'oj hej tz'unub' ayayoj sat tx'otx' han,
kat snhusnujkantoj yichlaj hej witz.

²³ Xhwaha'ayoj sya'tajil heyib'anh han,
kat hex hin hulnuj yuh hinflecha han.

²⁴ Xhpaxojkaniloj heyip yuh nhohchalal,
xhpaxojkaniloj heyip yuh yab'il sik'leb'il q'a',
b'oj yuh yab'il matxa yanhal cheyaha'.
Xhwaha'tij no' howla lab'ah teyinh han,
kat wanojpaxtij no' noq' k'uxumtuj anma teyinh
han.

²⁵ Stzok'laxojkamoj heyuninal yul b'eh yinh ch'en
espada,
kat yokojkanoj niman xiwkilal teyinh yul heyatut;
xhpotx'laxojkan kamoj heb' naj tzeh b'oj heb' ix
q'opoh,
xhpotx'laxojkan kamoj nixhtej unin aytokoj yinh
im b'oj heb' ya' icham winaj.

²⁶ Walnajtik'a han, ta nahat chex hinpujb'a'kantoj
han,
ta chex hintanhtze'kaniloj xol anma han.

²⁷ Yaja' mach xwoche wub' han,
haxkam mach xhwoche han ta chex stzeyeh
heyenemigo;
tajka mach chuh stxumnihiloj heb' naj,
kat yoktoj yul snab'al heb' naj,
kat yalni heb' naj: Xonh i'wa ti'nanh han,
mataj YA' Yahveh xonh a'ni i'wahoj han,
tajka xhi heb' naj", xhi Komam.

²⁸ »Xax etaxkantoj snab'al konhob' Israel ti',
matxa stxumu tzet chuh.

²⁹ Ta ay ninoj stz'ajanil hek'ul,
chim hetxumiloj hunq'ahan tzetet ti',
katmi yapni yinh henab'al tzet chex tanhojkanoj.

30 ĴTox chuh stzumb'enoj hunujnhe naj winaj miloj
 heb' naj winaj xin,
 kat yelkanojkanh heb' naj tet naj,
 ta mataj Komam ch'anikoj heb' naj yul sq'ab' naj?
 ĴTox chuh yelojkanojkanh lahunheb' miloj heb' naj
 winaj tet kawanhojnhe heb' naj winaj,
 ta mataj Komam Yahveh ch'anikoj heb' naj yul
 sq'ab' heb' naj kawanh tu'?

31 Mach lahanoj mak xhtanhen heb' naj b'oj mak
 chonh tanheni.

Ha' Komam hune' ch'en niman ch'en b'ay
 xhjeb'akoj kob'ah;
 yohtajtik'a jenemigo tu' ta haktu' yeyi.

32 Lahan yuva heb' naj tz'unb'il yuh b'oj heb' naj
 ah Sodoma,
 lahan stz'unub' heb' naj b'oj yet heb' naj ah
 Gomorra;
 kaw howkanoj stxihanil yuva heb' naj, kaw
 k'ahkanoj.

33 Lahan yal yuva heb' naj b'oj svenenohal no'
 lab'ah,
 kaw tx'oj haka' showal no' icham lab'ah.

34 Ha' Komam ch'alnipaxoj: "K'ub'ab'iltoj sunil hej
 tzetet ti' wuh han,
 toxanhe echmab'il wuh han hanik' chin pajnoj yinh
 heb' naj han.

35 Hayin yetwanoj ay hinpajnoj han,
 xhtik'a apnoj stz'ayikalil b'ay xhchab' heb' naj tzet
 yetwanoj ay schani, kat stanhoj yet heb' naj.
 Yapnojxa stz'ayikalil b'ay chuluj sya'tajil yib'anh
 heb' naj,

yapnojxa stz'ayikalil b'ay chechma' heb' naj yet”,
xhi Komam.

³⁶ »Yinh kaw yeli ha' Komam Yahveh xhkolnoj
skonhob',
yet chilnoj YA' ta xax paxkaniloj yip skonhob' YA',
yet matxa hunuj mak libre yeyi,
yet matxa schejab'lom Komam,
kat shelnojtoj YA' snab'al yinh schejab'lom yuh
sk'ulch'anil sk'ul.

³⁷ Kat yalnoj Komam tet skonhob':
¿B'ay tu' ay hej hedios b'ay chekolkoj heb'ah
heyalni?

³⁸ ¿B'ay tu' ay hunq'ahan hedios xhlonihaytoj
henoq' kaw b'aq'ich cheya' xahanb'alil,
kat yuk'nipaxkantoj vino cheya' yinh hej ofrenda?
¡Hulujab' hex skolo', yihab'kanh sb'ah, kat hex
stanheni!

³⁹ Txumwejiloj ti'nanh ta hayin-nhe Dios hin han,
matxa hunujxa Dios haka' hin han.

Hayin xhwa' q'inale han, hayin xhwipaxiloj han;
hayin xhwakoj lahwilal han, hayin xhwanhtepax
han.

Mach hunuj mak chuh skolcha yul hinq'ab' han.

⁴⁰ Xhwakanh hinq'ab' satkanh han kat
hinta'wenkankoj yul hinti' han,
haxkam itzitzal weh yinh stohb'al q'inale han.

⁴¹ Xhwiha'tij yeh wespada stzejtzon han,
kat yoknojkoj ch'en wuh han yet chin watx'enoj
tzetet yinh st'inhanil han,
kat hinpajnoj yinh wenemigo han,

kat wa'noj tzet yetwanoj ay schani mak chin yahni han.

⁴² Xhnohojkoj chik' yinh swi' hinflecha han, chiha' sk'ul wespada yinh schib'ehal heb' naj stzab'chahoj han,

yinh schik'il heb' naj stzab'laxojtoj

b'oj yinh schik'il heb' naj ijb'alom aykoj showal winh han”, xhi Komam.

⁴³ »Awejkoj smay skonhob' Komam Dios sunil hej konhob';

haxkam ha' YA' xhpajtzenoj skamikal schejab'lom xhpotx'laxoj,

kat spajtzenoj Komam tet yenemigo;

chaha' nimank'ulal YA' yinh skonhob',

kat stx'ahtx'enoj YA' skonhob'», xhi ya' Moisés.

⁴⁴ Xtoh ya' Moisés b'oj ya' Josué sk'ahol ya' Nun, yaha' stzoti'al hune' b'it ti' tet sunil heb' ya' yet konhob', yuh yohtajnen heb' ya' stzoti'al. ⁴⁵ Yet xtanhk'o ya' Moisés ya'ni stzoti'al hune' b'it ti' tet heb' ya', ⁴⁶ xalni ya': «Awejkoj heyanma yinh sunil tzet xwal teyet ti' han, yunhe haktu' chuh heya'noj pax hune' b'it ti' skuyu' heyuninal, kat heyalnoj ta xhyijyelaxoj. ⁴⁷ Kaw ay yelapnojal yeh hunq'ahan tzoti' ti', ha' ch'a'noj heq'inah; ha' chex a'noj ehojk'oj yinh kaw nahatil sat tx'otx' tx'otx' cheyetnhe', yet lawi heq'axponoj yul ha' niman Jordán», xhi ya'.

Xilkantoj ya' Moisés tx'otx' Canaán

⁴⁸ Yinhtik'a hune' tz'ayik tu' xal Komam Yahveh tet ya' Moisés: ⁴⁹ «As b'ay q'eb'tajlaj Abarim kat hawahojtoj swi' witz Nebo, hat aykoj hune' witz tu' b'ay yak'alil Moab yetk'ulal Jericó, kat hawilnojkontoj tx'otx' Canaán xhwaha' tet heb' ya' israelita han. ⁵⁰ Hat chach kamoj b'et swi' hune' witz b'ay chach ahojtoj tu', kat hawapnoj sk'atanh heb' ya' hawet konhob' xax kamtoj, haka' xuh skamtoj ya' Aarón b'et witz Hor, x'apni ya' sk'atanh heyichmam. ⁵¹ Yinh sat sunil heb' ya' israelita xawakoj hamul wet b'oj ya' Aarón b'et Cades han, yet ayex b'et ha' ha' yet Meriba, yul desierto yet Zin; yuh mach xeyakoj hinmay yinh sat sunil heb' ya' han, yuxin hakti' xex tanhkanoj. ⁵² Mach chach okojtoj sat tx'otx' tx'otx' xhwaha' tet heb' ya' israelita ti' han, nahatnhe chawila'kantoj tx'otx'», xhi Komam.

Xtxahyekanoj ya' Moisés heb' ya' yik'al Israel

33 ¹ Yalanhto maxhto xhkamtoj ya' Moisés schejab'lom Komam Dios, xtxahyenkoj ya' yet konhob', ² xalni ya':

«X'el Komam Yahveh b'et witz Sinaí,
 xyenikanh sb'ah Komam jet yib'anh witz Seir;
 x'ichitij smujli sq'aq'al Komam b'et witz Parán,
 x'apnikanoj b'et Meriba-Cades,
 ch'elkanoj tzejo q'a' q'a' yinh swatx' q'ab' Komam.
³ Kaw chawochekanoj hakonhob' Mamin,
 ayxakoj yul haq'ab' sunil mak pohb'ilxahiloj
 hawetoj.

Yuxin mak pohb'ilxahiloj tu',
 ch'ok tzujnuj yinh hab'eyb'al, kat syijyen
 hakuyb'anil.

⁴ Hayin Moisés hin ti' xhwa' hune' kuyb'anile ti'
 teyet han,
 haka' hunuj herencia kaw heyetnhe yeyi,
 haktu' chuh skankanoj teyet hex yik'al ya' Jacob
 ti'.

⁵ Mamin Yahveh, hach xach ok sreyaloj Jesurún,^v
 yet xyamb'ankoj sb'ah heb' naj ijb'alom yinh
 konhob'
 b'oj heb' ya' yik'al Israel» xhi ya'.

⁶ Xtxahyen ya' Moisés yik'al ya' Rubén, xalni ya':
 «Ehojab'k'oj yik'al ya' Rubén, mach hojab'
 xhtanhiloj;
 tx'ihalb'ojab'iloj sb'isil heb' ya'», xhi ya'.

⁷ Xtxahyenpax ya' Moisés heb' ya' yik'al ya' Judá,
 xalni ya':
 «Mamin Yahveh ab'e yul snuq' ya' Judá,
 kat hahunb'ankoj skonhob' ya'.
 Kol ya' yuh skanhil hamay,
 hach hojab' chach kolwahoj yinh ya' yet cha'noj
 ya' howal b'oj yenemigo», xhi ya'.

⁸ Xalpac ya' yinh yik'al ya' Leví:
 «Xax hawa' ch'en Tumim b'oj ch'en Urim tet naj
 winaj kaw xahan ay hawuh,
 naj xawil tzet yekoj sb'eyb'al b'et Masah,

^v33:5 *Jesurún* Tohol sb'eyb'al, haktu' chaliloj hune' tzoti' ti' yinh hebreo, ha'tik'apax Israel

naj xawa' howal b'oj b'ay ha' ha' yet Meriba;
 9 naj x'alni yinh smam smi':

“Mach hunekoj xax hex wil han”,
 naj mach x'ohtajnheniloj yuxhtaj b'oj yuninal.
 Xyijye heb' naj hatzoti', mach xnahulnhetoj heb'
 naj halahk'ulal.

10 Ha' heb' naj ch'a'ni hakuyb'anil tet heb' ya'
 yik'al ya' Jacob,
 kat syenitoj heb' naj hakuyb'anil tet heb' ya' yik'al
 Israel.

Ha' heb' naj ch'anikoj xahanb'al xhnhuslaxkantoj
 sunil tawet, yib'anh b'ay ch'ahtoj xahanb'al,
 b'oj inciense ch'a'lax tawet.

11 Ayoj hatxahyeb'al yib'anh sunil tzet chuh heb'
 naj Mamin Yahveh,
 kat hachani sunil tzet cha' heb' naj tawet;
 b'ay q'a' ya'to chab'e yenemigo heb' naj, hat
 chawaha'.

Tanhtzeloj heb' naj xhyahni heb' naj,
 yunhe matxa b'aq'inh chiha'kanh sb'ah heb' naj»,
 xhi ya'.

12 Hakti' xute ya' Moisés yalni yinh yik'al ya'
 Benjamín:

«Kaw ocheb'il hex yuh Komam Yahveh,
 kaw k'ul chuh heyehojk'oj sk'atanh Komam,
 tanheb'il hex sunilb'al tz'ayik yuh YA',
 kaw aq'ank'ulal chuh heyehojk'oj yul sq'ab'
 Komam», xhi ya'.

13 Xalni ya' Moisés hunq'ahan tzoti' ti' yinh yik'al
 ya' José:

«Ha' hojab' Komam Yahveh stxahyenoj hetx'otx',
kat yanojajoj Komam ha' k'ul-la nhab' yib'anh
tx'otx',

b'oj ha' ha' ch'ahiloj yalanh tx'otx' tx'otx'.

¹⁴ Ha' hojab' Komam stxahyenoj sat hetz'unub',
kaw k'ul chuh satnoj hetz'unub' tu' hunun hab'il,
b'oj kaw k'ul chuh satnoj hesatnom te' hunun
x'ahaw.

¹⁵ Ha' hojab' Komam ch'a'noj hej k'ul-la tz'unub'
ch'ahoj sat hej payat q'eb'tajlaj q'a' k'ultu
teyet,

kat ya'noj YA' hej witz q'a' k'ultu yinh stohb'al
q'inal teyet.

¹⁶ Ha' Komam ch'a'noj sunil hej tzetet
q'a' k'ultu ch'ahoj sat tx'otx' tx'otx' teyet,
ha' YA' ch'anojajoj sk'ulch'anil sk'ul heyib'anh,
YA' x'ehayoj xol hune' q'uyan te' tx'ix^w tzujlinaj
q'a' q'a' yinh.

Hulujab' sunil hej txahyeb'al ti' yib'anh yik'al ya'
José,

ya' xsik'lelaxiltoj xol heb' naj yuxhtaj.

¹⁷ Kaw ay yip ya' José ti',

lahan ya' b'oj no' b'ab'el yuninal no' toro,
lahanpax ya' b'oj yuk'a' no' xol-telajil wakax;
steja' ya' sunil hej konhob' ay sat tx'otx' tx'otx'.
Ha' hunq'ahan txahyeb'al ti' ch'ayoj yib'anh hun
tenan yik'al ya' Efraín,

b'oj yib'anh yik'al ya' Manasés», xhi ya'.

^w33:16 q'uyan te' tx'ix Zarza, yeyoj hune' ti'. Ilwejk'anab' yinh
Éx. 3:2-4

¹⁸ Xalnipax ya' Moisés hunq'ahan tzoti' ti' yinh yik'al ya' Zabulón:

«A' tzalahoj hak'ul yinh b'aytaj chach ek'oj
Zabulón,
a' tzalahoj hak'ul yul hapat Isacar.

¹⁹ Cheyawte' sunil hej konhob' yuh yahojtoj b'ay hewitz,

kat yanojkoj xahanb'al yet st'inhanil b'et hune' witz tu';

kaw stzalahoj hek'ul yinh hej tzetet ch'ahojtij yul ha' mar,

chex tzalahoj yinh hej tzetet kaw ay stohol ay b'ay arena», xhi ya'.

²⁰ Xalpax ya' Moisés hunq'ahan tzoti' ti' yinh yik'al ya' Gad:

«Okojab' smay maktik'a xhnimejnhenojiloj hatx'otx',

lahan hach b'oj no' b'alam pajanayoj,
kat yok lemna sk'uxnujtuj hej q'ab'e b'oj wi'e.

²¹ Kaw k'ul hatx'otx' xasik'le hawetoj;

haka' stx'otx' hunuj naj ijb'alom,

haktu' tx'otx' tx'otx' x'a'lax tawet.

Yet xyamb'ankoj sb'ah heb' naj ijb'alom yul skonhob',

xayijyen sunil tzet xal Komam xol hawet konhob' israelita,

xawuni tzet st'inhanil yet Komam Yahveh», xhi ya'.

²² Xalnipax ya' Moisés yinh yik'al ya' Dan:

«Lahan ya' Dan ti' b'oj stz'ul no' b'alam stz'itwitij b'et tx'otx' Basán», xhi ya'.

²³ Xalnipax ya' yinh yik'al ya' Neftalí:
 «Kaw k'ul ch'ayk'ay ya' Neftalí ti' yul sat Komam
 Yahveh,
 kaw aykanayoj tx'ihal txahyeb'al yib'anh ya';
 yet ya' yeh tx'otx' ch'ichitij sti' ha' mar,
 masanta b'ay tx'otx' aykoj yetk'ulal sur», xhi ya'.

²⁴ Xalpax ya' Moisés yinh ya' Aser:
 «Q'a' txahyeb'ilto chukanoj ya' Aser ti' xol
 yaq'b'ilxa sk'ahol smam,
 ha' hojab' ya' q'a' ocheb'ilto xol sunil hej yuxhtaj,
 kaw tx'ihal hojab' te' aceite chiha' ya'.

²⁵ Nab'a' hierro b'oj bronce chub' ch'en ch'ek'ojtoj
 q'atna yinh spultahil skonhob' ya',
 haka' hojab' stz'ayikalil ch'ehojk'oj ya', hakojab'tu'
 steye' yip ya'.

²⁶ »Mach hunuj mak haka' sDiosal Jesurún,
 yul satkanh ch'ek' Komam, yuh hach skolni
 Komam;
 ha' YA' ch'ek' xol moyan yinh sunil smay.

²⁷ Chex stanhe' Komam Dios Itzitzalnhetik'a
 yeh yinh stohb'al q'inal,
 ayexkoj yul sq'ab' Komam yinh stohb'al q'inal.
 Ha' YA' ch'iniloj heb' naj heyenemigo yinh hesat,
 kat yalni Komam:
 ¡Tanhtzewejiloj heb' naj!, xhi Komam.

²⁸ Matzet cheyako j yinh hek'ul wet konhob' Israel,
 kaw aq'ank'ulal chuh heyehojk'oj sat stx'otx'al
 ixim trigo b'oj vino;
 ha' Komam ch'anojayoj ha' nhab' yib'anh
 hetz'unub'.

²⁹ Tzet saq'alil tawet konhob' Israel,
 mach hunujxa mak haka' hach;
 kolb'il hachxa yuh Komam Yahveh,
 ha' YA' chach kolni haka' hunuj ch'en pahb'al
 lanza;
 yespada YA' chach a'ni i'wahoj,
 chawiha'kaniloj spixan hawenemigo,
 kat haxanhnojkontoj hej witz b'ay shaq'e heb' naj
 hej sdios», xhi ya' Moisés.

Xkam ya' Moisés

34 ¹ Hat ay ya' Moisés yul desierto yet Moab,
 yet x'ahtoj ya' swi' witz Nebo, schunhkulta
 witz Pisga x'ahtoj ya', yetk'ulal Jericó; b'et tu'
 xyeh Komam Yahveh sunil tx'otx' Galaad tet ya',
 masanta b'ay stx'otx' ya' Dan. ² Sunil tx'otx' yet ya'
 Neftalí, tx'otx' yet ya' Efraín, tx'otx' yet ya' Manasés;
 sunil tx'otx' yet ya' Judá masanta b'ay ha' mar
 Mediterráneo. ³ Xyepax Komam tx'otx' Neguev tet
 ya', tx'otx' yak'alil sti' ha' Jordán, tx'otx' yak'alil
 Jericó, ha' konhob' stx'otx'al te' palmera, masanta
 b'et Zoar. ⁴ Xalni Komam Yahveh tet ya':

«Ha' tx'otx' tx'otx' ti' xin ta'wekoj wib'anh tet ya'
 Abraham han, tet ya' Isaac b'oj tet ya' Jacob, yet
 xwalni han: “Xhwaha' tx'otx' tx'otx' ti' tet heyik'al
 han”, kinchi han. Xhwa' tx'otx' hawila' han, yaja'
 mach chach okojtoj sat tx'otx'», xhi Komam.

⁵ Xkam ya' Moisés schejab'lom Komam Yahveh b'et
 tx'otx' Moab, haka' xuh yalni Komam Yahveh tet ya'.
⁶ Hat xmujaytoj Komam ya' b'et yak'alil stx'otx'al
 Moab, yetk'ulal Bet-Peor. Mach hunuj mak ohtajnhen
 ti'nanh b'ay mujb'ilaytoj ya' Moisés.

⁷ 120 hab'il x'ehik'oj ya' Moisés yet xkam ya'; kaw k'ultukanoj smujli ya', kaw aytokanoj yip ya' yet xkam ya'. ⁸ 30 tz'ayik x'oq' heb' ya' israelita yinh ya' b'et yak'alil tx'otx' Moab, haktu' sb'isil tz'ayik ch'oq' heb' ya' yinh skamom.

⁹ Xakoj ya' Moisés sq'ab' yib'anh ya' Josué sk'ahol ya' Nun, yuxin xchah ya' stz'ajanil sk'ul; haktu' xuh syijyelax tzet chal ya' yuh heb' ya' yet konhob', xyijye heb' ya' yuni haka' xute Komam Yahveh yalni tet ya' Moisés.

¹⁰ Matxa hunujxa profeta lahan b'oj ya' Moisés x'eltoj xol konhob' Israel b'ay xtzotel Komam Yahveh yinh sajsajil. ¹¹ Matxa hunujxa mak x'uni hej k'ayb'alk'ule, haka' hunq'ahan xchej Komam Yahveh yub' ya' Moisés b'et tx'otx' Egipto, hunq'ahan sya'tajil xul yib'anh ya' faraón, yib'anh heb' naj schejab'lom ya' b'oj yib'anh sunil yet konhob' ya'. ¹² Matxa hunujxa mak kaw ay smay x'uni hej nimejtaj tzetet, haka' hunq'ahan xuh ya' Moisés yinh sat sunil heb' ya' israelita.